

ONTWERP | TOELICHTING EN UITWERKING

Omgevingsvisie

Horst aan de Maas 2040

LOS · RUIMTE MAAK JE SAMEN | [HORSTAANDEMAAS.NL](https://horstaandemaas.nl)

horst
aan de
maas
2040

Laatst gewijzigd: 17/06/2025
Opdrachtgever: Gemeente Horst aan de Maas
Opsteller: LOS - ruimte maak je samen

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5	5	Visie op de gebieden	95
1.1	Wat is een omgevingsvisie?	5			
1.2	Het proces	7	6	Relatie met de OER	97
1.3	Leeswijzer	9	6.1	Wonen en werken	97
			6.2	Bereikbaarheid	98
2	Hier gaan we voor	11	6.3	Gezonde en veilige leefomgeving	98
2.1	Wonen, ondernemen en gezonde leefomgeving zijn in balans	11	6.4	Bescherming ondergrond en bovengrond	99
2.2	Water en bodem worden mede sturend	13	6.5	Natuurkwaliteit	99
2.3	Kwaliteit landschap wordt mede sturend	14	6.6	Energie en circulariteit	99
2.4	Samenvatting	15	6.7	Klimaat	99
3	Toelichting en uitwerking van onze visie	21	7	Uitvoeringsprogramma	101
3.1	De leefomgeving is gezond en veilig	23	7.1	De uitvoering	101
3.2	Woningen en voorzieningen naar behoefte	31	7.2	Omgevingsprogramma's	101
	<i>Cultuurhistorie van de 16 kerkdorpen</i>	41	7.3	Omgevingsplan	103
3.3	De economie is duurzaam en waardevol voor de samenleving	51	7.4	Kostenverhaal	103
3.4	Toekomstbestendige agrarische sector	59	8	Definitielijst	107
3.5	Een sterk toeristisch-recreatief profiel voor rust- en plezierzoekers	69	9	Bijlage Kernkwaliteiten	113
3.6	Identiteit door herkenbare landschappen en erfgoed	75	9.1	Unieke landschappen en rijk erfgoed	113
3.7	Horst aan de Maas is natuurlijk, groen en duurzaam	79	9.2	Hechte dorpen en ondernemende samenleving	116
3.8	Onze mobiliteit is op orde	89	10	Bijlage Bovenlokale beleidsontwikkelingen en thema's vanuit omgevingswet	119
4	Visiekaart	93	10.1	Bovenlokale beleidsontwikkelingen	119
			10.2	Thema's vanuit omgevingswet	122

1. Inleiding

Voor u ligt de 'Omgevingsvisie Horst aan de Maas 2040'. Hierin stellen we voor hoe en waar we over 15 jaar wonen, werken, ondernemen, ontmoeten, spelen en recreëren binnen onze gemeentegrenzen. Samen met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties bouwen we aan de toekomst van onze mooie gemeente. Ook het maken van deze ambitieuze toekomstvisie (de omgevingsvisie) doen we samen.

1.1 Wat is een omgevingsvisie?

Een omgevingsvisie is een integrale strategische langetermijnvisie voor hoe we omgaan met onze leefomgeving. Als gemeente leggen we in deze visie uit wat onze doelen zijn voor de toekomst.

Bijvoorbeeld:

- Hoe zorgen we voor een gezonde leefomgeving?
- Waar kunnen we woningen bouwen?
- Hoe komen we samen tot een toekomstbestendige agrarische sector?
- Hoe moet onze economie zich ontwikkelen?
- Hoe willen we dat het landschap er over vijftien jaar uitziet?

Een omgevingsvisie is geen concreet plan. Het gaat vooral over onze doelen en ambities en de keuzes die

we daarbij maken uitgaande van de bestaande situatie met waardering voor waar we nu staan.

De omgevingsvisie is onderdeel van de Omgevingswet. We werken de omgevingsvisie uit in omgevingsprogramma's, zowel op thema als op gebied. In dit programma staat hoe we bepaalde doelen willen bereiken. Zijn er regels nodig? Dan zetten we die in een omgevingsplan. Zo werken we van globaal en strategisch naar concrete beleidsregels of omgevingsplannen.

De omgevingsvisie is bindend voor de gemeente. Als we projecten uitvoeren of een plan van inwoners beoordelen, moeten we rekening houden met de doelen die in de omgevingsvisie staan. Zo zorgen we voor duidelijkheid en richting voor de toekomst. De omgevingsvisie is echter niet in beton gegoten.

De gemeenteraad kan de doelen van de omgevingsvisie aanpassen en beslissen om van de doelen af te wijken. Voor inwoners en ondernemers heeft de omgevingsvisie geen directe invloed. Want bestaande rechten in het omgevingsplan (het vroegere bestemmingsplan) worden door een omgevingsvisie niet gewijzigd.

Op toekomstplannen van inwoners en ondernemers heeft de omgevingsvisie wel invloed. Initiatieven of wijzigingen moeten passen in de doelen van de omgevingsvisie. In de hoofdstukken 2 en 3 gaan we hier dieper op in.

1.2 Het proces

Voordat we aan deze ambitieuze omgevingsvisie begonnen, hebben we eerst gewerkt aan een beleidsneutrale omgevingsvisie. De gemeenteraad van Horst aan de Maas besloot uiteindelijk om deze beleidsneutrale omgevingsvisie niet vast te stellen en gaf het college van burgemeester en wethouders een nieuwe opdracht: ontwikkel een omgevingsvisie met meer ambitie.

Daarbij vraagt de raad het college om:

- Te werken in lijn met de bedoeling van de Omgevingswet (integraal).
- Met de raad te overleggen over voortgang, inhoud en uitgangspunten van de visie.
- Inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en ketenpartners actief te betrekken.
- De omgevingsvisie uiterlijk op 1 januari 2026 voor vaststelling aan de raad voor te leggen.

In lijn met deze opdracht is in het hoofdlijnenakkoord afgesproken om een ambitieuze en richtinggevende omgevingsvisie te maken. Daarin staat de ambitie om te werken aan een gezonde en duurzame leefomgeving waarin we gezondheid en welzijn van inwoners, milieu, natuur en het landschap beschermen. De omgevingsvisie laat zien welke kant we op willen met de ruimtelijke en economische ontwikkeling. We maken hierbij keuzes die passen bij onze ambitie: de Gezondste Regio van Europa

worden. De lat ligt dus hoog. Waar nodig kiezen we voor strengere doelen dan we wettelijk verplicht zijn. Ook gebruiken we onder andere het voorzorgbeginsel. Dat betekent dat we op tijd proportionele maatregelen nemen om risico's te beperken.

De startnotitie (januari 2023) laat de positie zien van de omgevingsvisie ten opzichte van lopende projecten en actueel beleid. Ook staan alle tussenproducten erin genoemd, net als het plan van aanpak en het proces dat we uitvoeren.

Vervolgens stelde de gemeenteraad in juli 2023 de uitgangspuntennotitie vast. Hierin staan de kwaliteiten van Horst aan de Maas beschreven. Deze kwaliteiten vormen een belangrijke basis voor de identiteit van de gemeente. Ook zijn de opgaven in de notitie vastgelegd.

In september 2023 zijn we gestart met de gesprekken over Horst aan de Maas 2040. We spraken met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, andere bestuurs-organen, ambtenaren, het college en de raad. Op basis van al deze gesprekken is een koers voorgesteld voor Horst aan de Maas, die de weg naar 2040 uitstippelt en de basis vormt voor verdere uitwerking van de omgevingsvisie. De koers geeft vorm aan het toekomstbeeld voor Horst aan de Maas. In juni 2024 was het concept koersdocument klaar.

De omgevingsvisie die u nu in handen hebt, is gebaseerd op eerdere documenten: de startnotitie, de uitgangspuntennotitie (met kaartenatlas), het concept koersdocument en de reacties op deze documenten.

Met deze concept omgevingsvisie en de reacties van inwoners en andere betrokkenen die we ophalen tijdens de participatieweek, werken we toe naar de definitieve omgevingsvisie.

Bij het maken van deze concept omgevingsvisie hebben we in elke fase samengewerkt met de

samenleving. Dit varieert van uitgebreide enquêtes, interviews, groepsgesprekken en werksessies tot bijeenkomsten met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en ketenpartners, maar ook met de raad, het college en de kinderraad. Het schema op de volgende pagina's laat zien welke participatiestappen we doorlopen hebben in iedere fase. Meer informatie vindt u op de website www.horstaandemaas2040.nl. Hier staan ook de onderzoeksrapporten van de twee enquêtes.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staat waar we naar toe willen.

Ons leidende principe is brede welvaart en positieve gezondheid. Het is de basis voor alle keuzes die we maken. Andere belangrijke uitgangspunten zijn dat de kwaliteit van het landschap en het bodem- en watersysteem mede sturend zijn voor onze keuzes.

In hoofdstuk 3 werken we de visie en de keuzes die daarbij horen, uit.

In hoofdstuk 4 staat de visiekaart: hierin zijn de belangrijkste keuzes uit hoofdstuk 3 verwerkt.

In hoofdstuk 5 delen we de gemeente Horst aan de Maas op basis van gebiedskenmerken in vijf deelgebieden:

- Natuurgebied De Peel en De Peelbuffer.
- Recreatielandschap De Peelbergen.
- Het veelzijdige zandlandschap.
- Innovatief economisch cluster Greenport.
- Maasgebied: binnen- en buitendijks.

In hoofdstuk 6 koppelen we onze visie aan de Omgevingseffectrapportage (OER). Daarin wordt uitgelegd wat de effecten van onze keuzes op de leefomgeving zijn. Door deze effecten tijdens het proces al mee te nemen, kunnen we steeds beter onderbouwde keuzes te maken.

In hoofdstuk 7 geven we een eerste uitleg over het uitvoeringsprogramma. We gaan hier specifiek in op de vraag hoe we de gewenste ruimtelijke koers op de lange termijn kunnen realiseren. Hiervoor maken we gebruik van een aantal hulpmiddelen: omgevingsprogramma's, het omgevingsplan en een kostenverhaal. In deze ontwerp omgevingsvisie geven we vooral een toelichting op wat we met deze verschillende hulpmiddelen kunnen regelen en hoe we het willen aanpakken.

Tot slot volgt de definitielijst met een uitleg van moeilijke en/of vakspecifieke woorden.

Brede welvaart

Brede welvaart is een maatstaf – gemeten door het CBS – voor welvaart. Brede welvaart omvat meer dan alleen economie en inkomen. Het gaat ook over de gezondheid, het onderwijsniveau en het gevoel van veiligheid van mensen. En om zaken als de hechtheid van de samenleving, de toegankelijkheid van voorzieningen, de kwaliteit van de natuurlijke leefomgeving en vele andere aspecten die het leven en welzijn van mensen beïnvloeden. Elk jaar publiceert het CBS de Monitor Brede Welvaart & Sustainable Development Goals. De Monitor kijkt niet alleen naar het niveau van de Brede welvaart 'hier en nu' (en is daarmee voor ons een waardevolle benchmark-tool), maar ook in hoeverre dit welvaartsstreven een druk legt op volgende generaties in Nederland (Brede welvaart 'later') en op andere landen (Brede welvaart 'elders').

www.cbs.nl/nl-nl/dossier/brede-welvaart

Positieve gezondheid in de Gezondste Regio

Positieve gezondheid is een bredere kijk op gezondheid. Het gaat om meer dan alleen 'niet ziek' zijn. Bij Positieve gezondheid ligt het accent op mensen zelf, op hun veerkracht en op wat hun leven betekenisvol maakt. Positieve gezondheid kent zes dimensies:

1. Lichaamsfuncties
2. Zingeving
3. Mentaal welbevinden
4. Kwaliteit van leven
5. Meedoen
6. Dagelijks functioneren

Met die brede kijk dragen we bij aan het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. En om zo veel mogelijk eigen regie te voeren.

www.iph.nl

2. Hier gaan we voor

Onze ambitie

In 2040 zijn we een groene, gezonde woongemeente met een duurzame, schone en innovatieve economie en agrarische sector, een herkenbaar en aantrekkelijk landschap en een sterk recreatief profiel. Gezondheid, veiligheid, groen, economie en wonen zijn belangrijk voor de toekomst van onze gemeente. Ze horen bij onze cultuur en identiteit, en dragen bij aan de welvaart en kwaliteit van onze woon- en leefomgeving.

Twee principes helpen ons bij het creëren van een gezonde leefomgeving:

- Brede welvaart (kwaliteit van leven bevorderen van de inwoners).
- Positieve gezondheid (zes dimensies gericht op welbevinden van de mens).

In Horst aan de Maas is de brede welvaart relatief hoog. We hebben een goede basiskwaliteit van wonen, leven en werken en veel mensen zijn daar ook tevreden over. Om dit zo te houden in de toekomst moeten we keuzes maken, die we in deze Omgevingsvisie verder uitwerken en toelichten.

2.1 Wonen, ondernemen en gezonde leefomgeving zijn in balans

Ons leidende principe is dat wonen, ondernemen en een gezonde leefomgeving in balans zijn. Op gemeentelijk niveau zie je dat terug in de aspecten van brede welvaart. En voor de inwoners voelt het als positieve gezondheid.

Bij het maken van ruimtelijke keuzes denken we vanuit onze inwoners en versterken we de totale kwaliteit van leven. Dit gaat niet alleen over de economie, maar ook de gezondheid, het onderwijsniveau, de hechtheid van de samenleving, de toegankelijkheid van voorzieningen en veel andere aspecten. Als we brede welvaart als uitgangspunt gebruiken, werken we beter samen op al deze punten.

Het gedachtegoed van positieve gezondheid is gebaseerd op hoe iemand hun eigen gezondheid beleeft.

Daar past de volgende omschrijving goed bij: 'Dit is van veel factoren afhankelijk: hoe iemand zich voelt in de buurt, of er regie over het eigen leven is, of een mens zich eenzaam voelt, of iemand lichamelijk actief is of niet, en wat de eet- en drinkgewoontes zijn.' (Slimme en gezonde stad, Huber et al., 2011). Naast factoren van binnenuit (biologische factoren, gedrag en leefstijl), hebben ook factoren van buitenaf (gezonde leefomgeving) effect op het welbevinden van onze inwoners. We werken aan een gezonde leefomgeving door zowel de fysieke ruimte als de sociaaleconomische situatie goed op elkaar af te stemmen.

Effect op ruimtelijke keuzes

Brede welvaart en positieve gezondheid zijn overkoepelende thema's die invloed hebben op andere onderwerpen in onze leefomgeving.

De Omgevingswet helpt ons om bij elke keuze te denken aan het welzijn van onze inwoners. Zo bepaalt de wet bijvoorbeeld mee waar we gaan wonen en werken. Bij het inrichten van de fysieke leefomgeving letten we op gezond gedrag, ontmoetingen, veiligheid, goede toegankelijkheid en aanpassing aan het klimaat. Ook letten we bijvoorbeeld op betaalbaarheid, energiezekerheid en het slim inrichten van het energiesysteem. Bij (her)ontwikkelingen zoeken we altijd naar manieren om de leefomgeving gezonder te maken. We werken aan een duurzame economie en bouwen op een duurzame manier. Zo kunnen we functies in de toekomst beter combineren. Bij energie zijn betaalbaarheid, energiezekerheid en onafhankelijkheid van fossiele brandstoffen belangrijk. Soms kiezen we ervoor om functies duidelijker van elkaar te scheiden. Dat zorgt voor een gezondere leefomgeving voor onze inwoners.

Een gezonde leefomgeving komt terug in:

- Overgangszone kernrandgebied (zie 3.1.1).
- Toekomstige woningbouwlocaties (zie 3.1.2).
- De inrichting van de openbare ruimte (3.1.3).
- Het stimuleren van fietsen en wandelen (3.1.4).
- De overgangszone kernrandgebied rond dorpen (3.1.5).
- Een gezondere en veiligere leefomgeving (3.1.6).
- Bereikbaarheid en nabijheid voorzieningen (3.2.7).
- Duurzame en circulaire bedrijventerreinen (3.3.4).

2.2 Water en bodem worden mede sturend

We houden rekening met het water- en bodemsysteem, nu en in de toekomst. Niet om woningbouw of economie te beperken, maar om de beste locaties te bepalen. Zo kunnen we beter omgaan met extremen in neerslag en droogte. Dit voorkomt schade en zorgt voor een gezondere leefomgeving en met meer biodiversiteit.

In de afgelopen eeuw hebben we de natuurlijke omgeving aangepast aan wat wij nodig hadden. Dat deden we met technische oplossingen, zowel in de stad als in landelijke gebieden. Hierdoor werd de agrarische sector minder afhankelijk van de bodem. In de toekomst willen we de meest vruchtbare grond blijven gebruiken voor grondgebonden landbouw,

zodat we deze duurzaam kunnen behouden. Het bodemsysteem speelt hierin een mede sturende rol. Tegelijk weten we dat voor agrariërs ook andere criteria (mede) sturend zijn zoals de beschikbaarheid van water of arbeidskrachten.

Water- en bodemsysteem komt terug in:

- Toekomstige woningbouwlocaties (zie 3.2.6).
- Toekomstperspectief voor agrariërs (zie 3.4.3).
- De inrichting van beekdalen, natte natuurparels, Maasuiterwaarden en natuurbuffers (zie 3.7).
- De kwaliteit van water en bodem (zie 3.7).

2.3 Kwaliteit landschap wordt mede sturend

Ons gevarieerde en waardevolle landschap is belangrijk voor wonen, recreatie, biodiversiteit en het welzijn van onze inwoners. Landschappen, cultuurhistorisch erfgoed en de natuur dragen sterk bij aan brede welvaart in onze gemeente. We willen deze landschappen op de lange termijn sterk en herkenbaar te houden. Daarom houden we hier rekening mee bij nieuwe plannen voor de inrichting.

De kwaliteit van het landschap komt terug in:

- Toekomstige woningbouwlocaties (zie 3.2.6).
- De ruimtelijke randvoorwaarden bij groei en doorontwikkeling van de agrarische sector (3.4.3).
- Wisselwerking recreatie en landschap (3.5).
- Herkenbare landschappen (3.6).
- De inrichting van beekdalen, Maasuitwaarden en natuurbuffers (3.7).
- Duurzame bedrijventerreinen (zie 3.3.4).

Gebiedsgerichte aanpak

Met een gebiedsgerichte aanpak zoals Gedeelde Peel pakken we meerdere (sectorale) opgaven tegelijk aan. Vaak hangen deze opgaven met elkaar samen en hebben ze invloed buiten het eigen gebied.

De specifieke kernkwaliteiten van een gebied zijn in belangrijke mate sturend en vormen het vertrekpunt voor de keuzes die we maken en uitwerken in omgevingsprogramma's.

2.4 Samenvatting

In deze omgevingsvisie laten we zien waar we naar toe willen. We vertellen wat we willen bereiken en waarom. Als gemeente kunnen en willen we dat niet alleen doen. Ook bedrijven en inwoners moeten meedoen om deze visie mogelijk te maken. De gemeente helpt mee om deze omgevingsvisie uit te voeren, vanuit verschillende rollen. We stimuleren, regisseren, bieden perspectief, stellen regels, handhaven die regels en volgen ook de initiatieven van anderen. In nog te bepalen en op te stellen omgevingsprogramma's werken we samen met partijen uit hoe we onze doelen willen bereiken. Daarbij kijken we goed naar wat haalbaar en uitvoerbaar is.

Voorbeelden van gebiedsgerichte programma's zijn Vitaal platteland of Herstructurering bedrijventerreinen. Voorbeelden van thematisch gerichte programma's zijn het Volkshuisvestingsprogramma of het Energie- en duurzaamheidsprogramma.

De kern van onze keuzes in deze omgevingsvisie:

- We ontwikkelen en verbeteren een gezonde leefomgeving, met aandacht voor de verschillen per gebied.
- We concentreren wonen in en rondom de kernen, zodat die vitaal blijven.
- We stimuleren kwalitatieve economische groei.
- We bieden een toekomstperspectief voor agrariërs en daaraan gerelateerde bedrijvigheid.

- We versterken het profiel van onze vrijetijdseconomie (VTE).
- We versterken groen-blauwstructuren binnen en buiten de kernen, en vooral rond natuur(gebieden).

We ontwikkelen en verbeteren een gezonde leefomgeving, we differentiëren per gebied.

Rondom de dorpskernen stimuleren en versterken we de gezonde leefomgeving. Ontwikkelingen die bijdragen aan een gezondere leefomgeving, benaderen we positief. Een gezonde leefomgeving is groener, biodivers en nodigt uit om te bewegen en te recreëren. Er is ruimte voor ontwikkeling van bedrijven als dit bijdraagt aan de gezonde leefomgeving.

We willen wonen concentreren in en rondom de kernen, die we vitaal willen houden.

Dat doen we door het inbreiden en uitbreiden van de woonkernen met verschillende soorten woningen die passen bij de lokale vraag. We bouwen ook een beetje extra om de druk van de regio Eindhoven en Nijmegen deels op te vangen. De meeste groei komt in en rondom de kern Horst en Sevenum. We gaan ook gestapeld bouwen, maar wel op een manier die past bij het dorps karakter. Zo zorgen we voor meer variatie in aanbod, en houden we meer ruimte om in de openbare ruimte te vergroenen en water op te vangen. Een groene openbare ruimte stimuleert ook bewegen en ontmoeten.

Zorg en voorzieningen willen we zoveel mogelijk in de dorpskernen houden. Als het nodig is voor de kwaliteit, brengen we voorzieningen samen op één plek.

We stimuleren kwalitatieve economische groei.

We richten ons vooral op lokale bedrijven. Belangrijke pijlers zijn de agribusiness (agrofood en agrotech) en de vrijetijdseconomie (VTE). De zorg is een groeiende sector die we vooral in de dorpskernen ruimte geven. Veel sectoren kunnen niet zonder arbeidsmigranten. Daarom blijft dit een belangrijk aandachtspunt.

De ruimte voor nieuwe bedrijventerreinen is beperkt. Op de Klavers zijn nog mogelijkheden in de periode dat deze omgevingsvisie loopt. We willen dat bedrijven duurzamer en meer circulair gaan werken. Energie speelt daarbij een grote rol. Met deze vraagstukken bij elkaar is het logisch om een integrale aanpak voor bedrijventerreinen op te zetten. Dit doen we samen met de sector en werken we uit in een omgevingsprogramma.

Het OV-knooppunt rondom station Horst-Sevenum willen we versterken door de leer-werk-leefomgeving verder te ontwikkelen.

We willen toekomstperspectief voor agrariërs.

De agribusiness is van vroeger uit een belangrijke sector voor de gemeente Horst aan de Maas. We zetten in op een diverse en toekomstbestendige agrarische sector. Waar mogelijk sluiten we kringlopen, werken we aan verduurzaming en zorgen we voor minder uitstoot. We geven ruimte voor intensiveren door op andere plaatsen te extensiveren. Heel veel initiatief ligt ook bij de sector zelf. Als gemeente werken we samen met de sector aan één plan: het omgevingsprogramma Vitaal platteland.

We willen ons profiel van vrijetijdseconomie (VTE) versterken.

Toerisme voor mensen die plezier zoeken richten we vooral op het gebied De Peelbergen. Voor de rustzoekers zetten we in op spreiding van activiteiten en mogelijkheden. Hierbij benutten we een belangrijke kwaliteit van Horst aan de Maas: de veelheid aan (cultuurhistorische) waardevolle landschappen.

We zorgen dat de mooie omgevingen toegankelijk zijn en uitnodigen tot bewegen en beleven.

We versterken groen-blauwstructuren.

Water- en bodemkwaliteit zijn belangrijk. Zonder schoon water en een gezonde bodem gaat de natuur en de biodiversiteit achteruit, wordt het milieu slechter en landbouw steeds moeilijker. We zorgen ervoor dat de juiste functies op de juiste en meest logische plek komen. In gebieden zoals De Peel en langs de beeklopen willen we de natuur versterken. Bij De Peel ligt een overgangszone natuurgebied die helpt om de natuur en de gezonde leefomgeving te verbeteren. Recreatie in natuurgebieden spreiden we zoveel mogelijk. Recreantenstromen sturen we met behulp van de Eikpunten en routestructuren. Eikpunten zijn indicatief op de kaart gezet.

We differentiëren per gebied.

Dit zijn de belangrijkste functies per gebied:

- Natuurgebied De Peel en De Peelbuffer:**
 - Natuur/groen
 - Water
 - Cultuurhistorisch landschap
 - Recreatie (extensief)
 - Agrarisch (laagproductief)
- Toeristisch gebied De Peelbergen:**
 - Intensieve recreatie en toerisme en hippisch
 - Cultuurhistorisch landschap
- Het veelzijdige zandlandschap:**
 - Wonen in de dorpen
 - Agrarisch
 - Natuur/groen
 - Cultuurhistorisch landschap
 - Recreatie (kleinschalig)
 - Water (in de beekdalen)
- Innovatief economisch cluster Greenport:**
 - Economie
 - Agrarisch (hoogproductief)
 - Kennisinfra
- Maasgebied: buitendijks:**
 - Water (hoogwaterveiligheid)
 - Natuur/groen
 - Cultuurhistorisch landschap
 - Agrarisch (laagproductief)
 - Recreatie extensief
- Maasgebied: binnendijks:**
 - Wonen in de dorpen
 - Agrarisch
 - Natuur/groen
 - Cultuurhistorisch landschap
 - Recreatie (netwerk, kleinschalige initiatieven)

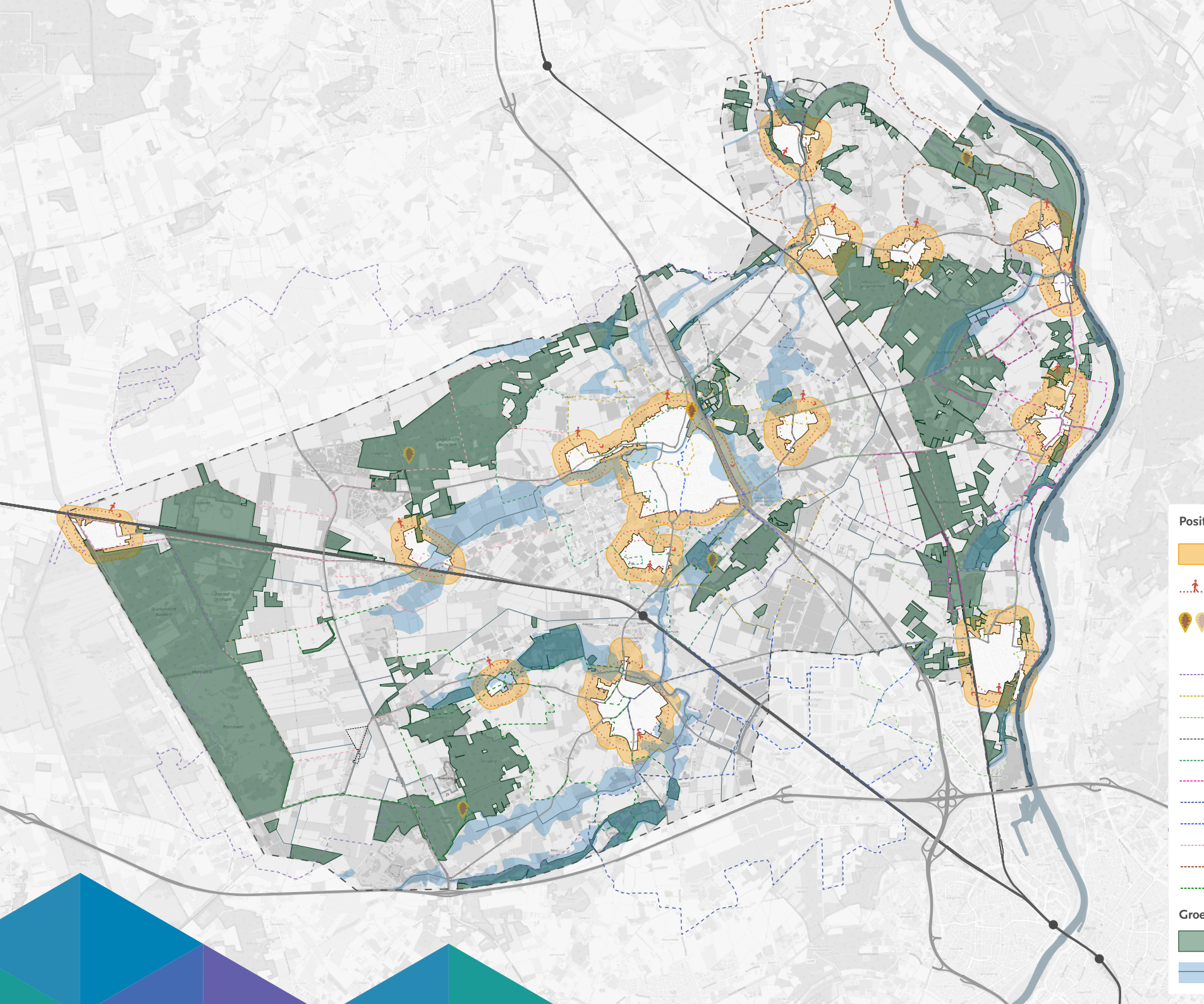

3. Toelichting en uitwerking van onze visie

In dit hoofdstuk leggen we onze visie uit per thema. Hoewel we dit hoofdstuk per thema hebben opgebouwd houden we ook rekening met de integrale aanpak per gebied. In hoofdstuk 2 beschreven we onze ambitie. Daar horen keuzes bij. In dit hoofdstuk laten we zien wat die keuzes zijn en hoe we die willen uitvoeren.

Dit zijn de thema's en keuzes:

- 3.1 De leefomgeving is gezond en veilig
- 3.2 Woningen en voorzieningen naar behoefte
- 3.3 De economie is duurzaam en waardevol voor de samenleving
- 3.4 Toekomstbestendige agrarische sector
- 3.5 Een sterk toeristisch-recreatief profiel voor rust- en plezierzoekers
- 3.6 Identiteit door herkenbare landschappen en erfgoed
- 3.7 Horst aan de Maas is groen en duurzaam
- 3.8 Onze mobiliteit is op orde

Positieve gezondheid en beweging

- Overgangszone kernrandgebied
- Stimuleren gezond gedrag: meer ruimte voor wandelaars en fietsers
- ELK-punten: Afgebakende ruimte voor recreatie in natuurgebieden (indicatief)
- Recreatieve (fiets)routes:
 - Petranpad
 - Lochtroute
 - Aspergeroute
 - Blauwebessenroute
 - Staakbonenroute
 - Rozenroute
 - Rondje Greenport Zuid
 - Rondje Greenport Noord
 - Peel-Heideroute
 - Oude Maasarmroute
 - Landschapsroute

Groen & blauw

- Natuurgebieden
- Beken en beekdalen

3.1 De leefomgeving is gezond en veilig

Ambitie/doel

In 2040 is Horst aan de Maas een gezonde en veilige gemeente. Iedereen kan er wonen, werken, ondernemen, sporten, bewegen, spelen en recreëren in een prettige en veilige omgeving. We maken de gemeente groener en leggen extra waterbergingen aan. Zo worden we klimaatbestendiger. We bevorderen brede welvaart en positieve gezondheid, en zorgen voor een veilige leefomgeving. Daarbij kijken we naar wat mensen wél kunnen, ook bij een beperking.

We kiezen voor multifunctionele beweegplekken, een groene dooradering van de verschillende kernen en een veelzijdig aanbod van sport en bewegen. In 2040 zijn er zestien vitale kernen met een sterke sociale basis. Dit betekent onder andere dat we een goede samenwerking hebben met zorgverleners en maatschappelijke organisaties en dat er laagdrempelige voorzieningen zijn. Op deze manier zijn hulp en zorg beschikbaar in de hele gemeente. Ook is het belangrijk dat iedereen kan meedoen en dat er in elk dorp ruimte is om elkaar te ontmoeten. We zijn ervan overtuigd dat een veelzijdig aanbod nieuwe sociale verbanden oplevert (die bestaande netwerken aanvullen, verbinden en in stand houden), langer leven van ouderen in een goede gezondheid bevordert, en verveling, eenzaamheid en overlast tegengaat.

Deze voorzieningen zorgen er ook voor dat jongeren in de kernen blijven wonen, wat uiteindelijk de leefbaarheid verder vergroot. Een uitnodigende en toegankelijke openbare ruimte draagt bij aan de sociale veiligheid en daarmee ook aan een veilige leefomgeving.

Wat willen we bereiken?

- Nieuwe woongebieden op gezonde en veilige plekken.
- Meer ruimte voor groen, mogelijkheden om te bewegen en ruimte voor ontmoeting in de dorpen.
- Fietsen en wandelen in de dorpen en tussen de dorpen en natuurgebieden stimuleren.
- Overgangszones kernrandgebied rond dorpen voor gezondheidsbevordering, gezondheidsbescherming en vermindering van gezondheidsrisico's.
- Gezondere en veiligere leefomgeving:
 - Schone bedrijfsvoering bij bedrijven.
 - Veilige schoolroutes.
 - We passen de kernwaarden van veiligheid toe.

3.1.1. Ontwikkelzones waar de gezonde leefomgeving verbetert

Zoals we in hoofdstuk 2 hebben gezegd, zijn brede welvaart en positieve gezondheid onze leidende principes. Daarom nemen we deze altijd mee bij keuzes over onze fysieke leefomgeving. In een aantal gebieden vinden we een gezonde en groene leefomgeving extra belangrijk. Deze gebieden zijn gemarkeerd op de kaart. Rondom de dorpen komen overgangszones kernrandgebied en rond de kwetsbare natuurgebieden overgangszones natuurgebied (Zie 3.1.5 en 3.7 voor meer uitleg).

We beperken mogelijke negatieve gezondheids-effecten op het gebied van milieu. In de overgangszones kernrandgebied, dus in een straal van 250 meter rond de dorpen, staan we geen nieuwe plannen toe die schadelijk zijn voor de gezondheid. Dit betekent dat we hier geen nieuwe intensieve veehouderijen (zoals varkens-, pluimvee- of rundveebedrijven) toestaan. Uitbreiding van bestaande bedrijven mag ook niet, behalve bij bestaande rechten. Voor geitenhouderijen houden we 2 kilometer afstand aan, zoals geadviseerd door de GGD in 2021. Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen vlak bij de dorpen moet nog verder worden uitgewerkt.

We maken de leefomgeving gezonder. In de overgangszones kernrandgebied zorgen we net als in de dorpen voor meer groen, ruimte om te bewegen en plekken waar mensen elkaar kunnen ontmoeten.

Deze ontwikkelzones kunnen bijvoorbeeld de volgende functies hebben:

- **Ecologisch:** Ze zijn goed voor planten en dieren en verbinden verschillende ecosystemen.
- **Sociaal-economisch:** Ze bieden ruimte voor recreatie, landbouw en andere menselijke activiteiten zonder de kerngebieden te overbelasten.
- **Duurzaam:** Ze worden zo ingericht dat mens en natuur er ook in de toekomst goed kunnen leven.

3.1.2 Nieuwe woongebieden op gezonde en veilige plekken

Als we nieuwe woongebieden bouwen, doen we dat op plekken die gezond en veilig zijn. Dat betekent weinig of geen milieubelasting in de buurt. We zorgen dat wonen gescheiden blijft van activiteiten die schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid. Denk aan grote bedrijven met veel uitstoot, drukke wegen en intensieve veehouderijen. Ook houden we afstand van veiligheidsrisico's zoals het buisleidingentracé en hoogspanningsleidingen. We bouwen liever niet in waterrijke gebieden. Als dat toch nodig is, dan weren we dat verder uit in de omgevingsprogramma's.

3.1.3 Meer ruimte voor groen, bewegen en ontmoeten in de dorpen

In onze dorpen maken we ruimte voor gezondheid. Dat doen we door te zorgen voor meer en beter groen, voor plekken om te bewegen en om elkaar te

ontmoeten. Het onderdeel 'ruimte voor ontmoeting' komt ook terug in hoofdstuk 3.2 'Woningen en voorzieningen naar behoefte' waar we het verder toelichten.

Meer en kwalitatief beter groen

We zorgen voor meer en biodivers groen in onze dorpen. Dat draagt bij aan klimaatadaptatie én aan positieve gezondheid. Dit doen we in de openbare ruimte, maar we moedigen inwoners ook aan om hun eigen tuin te vergroenen. Groen in de bestaande buurten gebruiken we slim. Het is niet alleen mooi, maar ook functioneel: je kunt er spelen, bewegen of mensen ontmoeten. Ook helpt het bij het opvangen van regenwater en het verbeteren van biodiversiteit. Ecologisch maaibeheer (gras en planten anders maaien) draagt daar ook aan bij.

In de grotere dorpen zorgen we voor een groenblauwe dooradering, waarbij we het in de wijken verbinden met het groen in het buitengebied. We maken richtlijnen zodat er in de dorpen voldoende verkoeling en groen is. In de kleinere dorpen is het buitengebied altijd dichtbij. Ook daar zorgen we ervoor dat nieuwe woningbouwprojecten ruimte bieden voor openbaar groen en waterberging. Veel gemeentes gebruiken als regel dat minimaal 10% van het projectgebied groen moet. We onderzoeken welke verschillende landelijke groen-richtlijnen het best aansluiten bij de bestaande en nieuwe gebieden in onze gemeente. Per situatie bekijken we wat minimaal nodig is, maar waar het kan, gaan we altijd voor een maximale groenvulling. Horst aan de Maas wil hierin vooroplopen. In het omgevingsprogramma groen-blauw-klimaat werken we de ambitie verder uit.

Ruimte om te bewegen

Als we het openbaar groen inrichten, zorgen we dat mensen er makkelijk kunnen bewegen. Want beweging is goed voor de positieve gezondheid. We maken het groen daarom aantrekkelijk voor allerlei vormen van bewegen: spelen, sporten, leren, wandelen en fietsen. Beweging kan sportief zijn, maar ook functioneel. Denk aan lopen of fietsen naar de winkel, school of het werk.

3.1.4 Stimuleren fietsen en wandelen in de dorpen en tussen de dorpen en natuurgebieden

Auto's blijven welkom in wijken en dorpen, maar we geven meer ruimte aan fietsers en wandelaars. Zo stimuleren we actieve en duurzame mobiliteit. We gebruiken daarbij het STOMP-principe. Dat betekent dat wandelen (stappen) het belangrijkste is, daarna fietsen (trappen), daarna openbaar vervoer, dan deelvervoer, en als laatste de eigen auto. Bij nieuwe ruimtelijke projecten krijgen voetgangers en fietsers de belangrijkste plek. Ook als we wegen in dorpen opnieuw inrichten, doen we dat met het oog op een veilige en fijne omgeving voor fietsers en voetgangers.

3.1.5 Zwaar verkeer uit de dorpen

Zwaar verkeer, zoals vracht- en agrarisch vervoer, leiden we waar dat kan om de kernen heen.

3.1.6 Overgangszone kernrandgebied rond dorpen

We willen dat onze inwoners gezond kunnen leven. Daarom maken we rond de dorpen meer ruimte voor groen, ontmoeten, sport en bewegen. De gebieden rond de dorpen worden al veel gebruikt voor wandelingen en andere activiteiten. Er waren al verschillende functies aanwezig. En door het afnemen van het aantal bedrijven zijn er in het verleden verschillende nieuwe functies in de dorpsranden bijgekomen. In de toekomst zien we hier nog meer

mogelijkheden. Denk aan recreatie, zorg, kleinschalige bedrijven en extra woningen. Deze functies passen goed bij het buitengebied en verhogen de kwaliteit van wonen. In de overgangszones kernrandgebied komen de kernen en het land in de toekomst nog meer bij elkaar.

We willen ook dat in deze zone de luchtkwaliteit beter wordt. Dat betekent niet dat functies zich niet verder kunnen ontwikkelen. Wel vragen we bedrijven die bijvoorbeeld geur of fijnstof uitstoten om deze uitstoot te verlagen als ze willen uitbreiden. Zo zorgen we samen voor een steeds gezondere lucht. De overgangszones kernrandgebied vormen een gebied van ongeveer 250 meter rond de kernen. Het gaat om gebieden waar een mix aan functies bestaat of waar we dat graag zouden willen. Het is daarbij belangrijk dat bestaande functies niet belemmerd worden door nieuwe activiteiten zoals wonen, zorg of recreatie.

3.1.7 Gezondere en veiligere leefomgeving

Bij nieuwe ontwikkelingen en herstructureringen kijken we steeds hoe we de leefomgeving gezonder en veiliger kunnen maken. Hierbij richten we ons op luchtkwaliteit, geluidsoverlast, trillingen, bodem- en waterkwaliteit en op sociale en fysieke veiligheid. In de overgangszone kernrandgebied handhaven we milieucategorie 1 en 2 (zie definitielijst). Daarnaast beoordelen we nieuwe initiatieven van bedrijven individueel.

Schone Lucht Akkoord

We zijn als gemeente aangesloten bij het Schone Lucht Akkoord. Dit betekent dat we actief werken aan het verbeteren van de luchtkwaliteit en het bereiken van gezondheidswinst. Volgens de GGD zijn de belangrijkste veroorzakers van luchtverontreiniging de agrarische sector, verkeer en houtstook. In het project 'Grenzeloos meten' en het vervolg hierop, wordt daar onderzoek naar gedaan.

Om de luchtkwaliteit en de volksgezondheid in Horst aan de Maas te verbeteren, moeten we de uitstoot uit deze bronnen verminderen.

Veilige schoolroutes

Kinderen moeten veilig naar school kunnen fietsen. Daarom zorgen we ervoor dat in 2040 de belangrijke schoolroutes bestaan uit vrij liggende en/of afgeschermd fietspaden en rustige wegen zonder landbouwverkeer en vrachtverkeer naar bedrijven. We hebben deze plannen uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma van het Mobiliteitsprogramma 2025-2035.

Mobiliteit en bereikbaarheid van het gebied de Peelbergen op orde

De Peelbergen is een gebied met grote recreatieve trekkers als Attractiepark Toverland, Grandorse (grote paardenevenementen) en de grote verblijf-recreatieparken van Center Parcs

(Meerdal en Limburgse Peel) en Landal (Schatberg). Het gebied is bereikbaar via de Middenpeelweg.

We zetten in op actieve mobiliteit en openbaar vervoer voor de bezoekers. Zo zorgen we ervoor dat het NS-station Horst-Sevenum geschikt is voor openbaar vervoer naar De Peelbergen. We verbeteren en vergroten het aanbod aantrekkelijke fiets- en wandelroutes. En we ondersteunen de bezoekersaanpak van Trendsportal zodat meer van onze bezoekers met de bus of fiets naar De Peelbergen komen. Voor de bereikbaarheid van Toverland en de omgeving zijn waarschijnlijk ook aanpassingen aan de infrastructuur nodig.

Wij zetten als gemeente Horst aan de Maas in op actieve mobiliteit en openbaar vervoer voor de bezoekers.

Wat doen we om dit te bereiken?

- We leggen extra wandel-, sport- en speelroutes aan in de zones rond de dorpen.
- Nieuwe bedrijven met een hoge milieubelasting laten we niet toe. Bedrijven die willen groeien, proberen we te laten verhuizen naar een bedrijventerrein.
- We bieden mogelijkheden voor hergebruik op vrijkomende (agrarische) erven voor nieuwe functies (bijvoorbeeld wonen, werken, zorg en recreatie), en werken dit uit in VAB-beleid.
- Voor veehouderijen die de gezondheid van omwonenden beïnvloeden, zoeken we naar alternatieven. We stimuleren innovatieve oplossingen die de gezonde leefomgeving verbeteren.
- We onderzoeken waar belangrijke verbindingen of veilige oversteekplaatsen ontbreken. Die verbeteren we, zodat mensen meer gaan wandelen en fietsen.
- We verbeteren de luchtkwaliteit door in te zetten op verduurzaming van de agrarische sector (met name de veehouderijen), verkeer en bedrijventerreinen en het verminderen van fijnstofuitstoot door houtstook.
- Bij nieuwe plannen gebruiken we de 'Kernwaarden voor veiligheid'. Zo zorgen we dat veiligheid altijd goed wordt meegewogen in de besluitvorming.

In het integraal veiligheidsplan staat hoe we zorgen voor een veilige woon- en leefomgeving in Horst aan de Maas. We werken aan vier pijlers:

1. Algemene veiligheid
2. Ondernijning
3. Kwetsbare groepen
4. Rampenbestrijding en crisisbeheersing

Voor deze pijlers hebben we strategische en operationele doelen opgesteld. Ook hebben we beschreven welke inspanningen we op hoofdlijnen leveren om (on)veiligheid te analyseren en te monitoren, risico's te signaleren en onveiligheid aan te pakken. In deze visie komt veiligheid op verschillende vlakken terug.

Veiligheid bestaat uit fysieke onveiligheid (bedreigingen door ongevallen) en sociale onveiligheid (dreiging door criminele handelingen). We meten veiligheid aan de hand van objectieve veiligheid (frequentie van incidenten) en subjectieve veiligheid (hoe bedreigd mensen zich voelen).

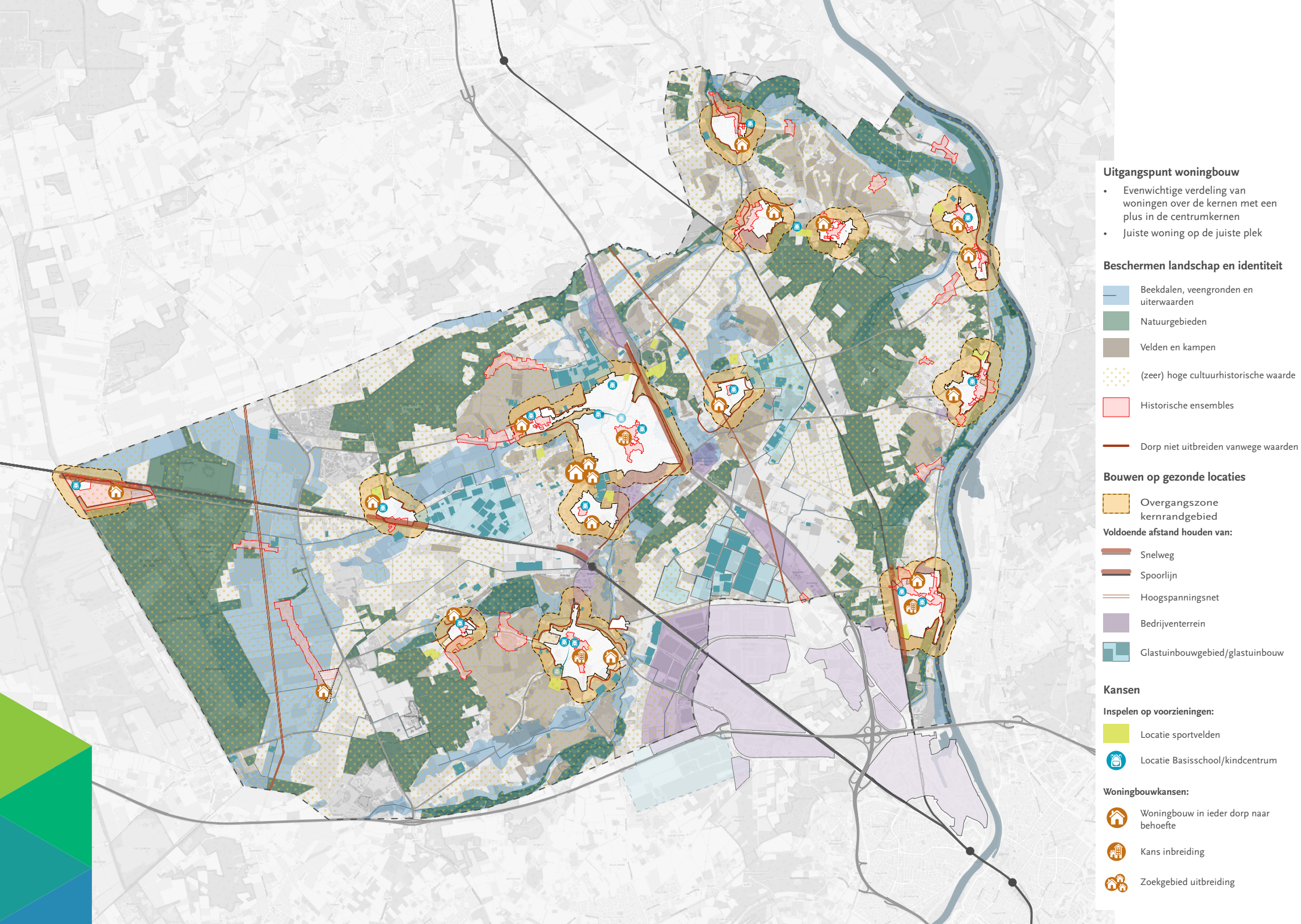
De Omgevingswet wil een gezonde én veilige fysieke leefomgeving. Daarbij voorkomen en beperken we risico's en houden we rekening met de zelf- en samenredzaamheid van de burgers.

Als zich toch een incident voordoet, is het belangrijk dat de hulpdiensten hun werk kunnen doen en dat

de burgers bekend zijn met de risico's en weten wat ze moeten doen. Om een veilige leefomgeving te creëren gebruiken we vier kernwaarden voor veiligheid:

1. Veiligheid is onderdeel van de kwaliteit van de leefomgeving;
2. We werken samen aan een veilige fysieke leefomgeving;
3. We gebruiken de volgende ontwerp-principes voor veiligheid:
 - d. Voorkomen of beperken van risico's vergroot de veiligheid;
 - e. Afstand tot de risico's vergroot de veiligheid;
 - f. Bouwwerken en omgeving bieden bescherming;
 - g. Bouwwerken en gebieden zijn snel en veilig te verlaten;
 - h. De omgeving maakt snel en effectief ingrijpen van de hulpdiensten mogelijk;
 - i. Mensen krijgen bij een crisis passende medische zorg.
4. Mensen zijn bekend met risico's en weten wat ze kunnen doen.

Meer informatie over de risico's in onze regio staat in het risicoprofiel van Veiligheidsregio Limburg-Noord: www.vrln.nl/risicoprofiel

3.2 Woningen en voorzieningen naar behoefte

We zijn bouwkoploper van de provincie Limburg en we doen ons best om die positie vast te houden. Daarvoor moeten we wel keuzes maken. Want het is niet alleen uitdagend om voldoende woningbouwlocaties te vinden, we moeten ook nog de juiste woningen bouwen. Daarbij letten we op sociale cohesie, klimaatadaptatie en de energietransitie, en mensen en gemeenschappen elkaar hierin helpen. Bij alle bouwactiviteiten zijn de woonwensen en behoeften van onze inwoners belangrijk. De grootste uitdaging is betaalbaarheid. Maar we houden ook rekening met ruimtedruk en de ruimtelijke kwaliteit in de keuzes die we maken. Het karakter van ons landschap en onze dorpen verliezen we daarbij niet uit het oog.

Ambitie/doel

In 2040 hebben we voldoende woningen gebouwd en bestaande woningen aangepast. Hierdoor sluit het aanbod aan op de demografische veranderingen, veranderingen in de samenstelling van huishoudens en de woningbehoefte in de dorpen. We zorgen dat inwoners in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen in elke fase van hun leven. Zo behouden we de sociale cohesie. Ook huisvesten we nieuwe inwoners die naar onze gemeente komen vanwege werkgelegenheid in de regio en het prettige woonklimaat.

Door extra woningbouw op goed bereikbare plekken hebben we de druk op de woningmarkt én op het wegennet beperkt. Het woningaanbod is duurzaam, van hoge kwaliteit en er is wat te kiezen.

Mede door de groei naar behoefte zijn in 2040 de basisvoorzieningen in de dorpen blijven bestaan.

Maatschappelijke voorzieningen, sport en cultuur zijn belangrijk voor de dorpen en hun identiteit. We zorgen dat deze voorzieningen beschikbaar zijn voor jong en oud, waar nodig worden gebundeld, zodat ze goed bereikbaar blijven, en van hoge kwaliteit zijn. Daarnaast heeft elk dorp minstens één fijne plek om elkaar te ontmoeten, dankzij investeringen in de openbare ruimte. Zo blijven onze dorpen leefbaar, sociaal en aantrekkelijk voor iedereen.

Wat willen we bereiken?

- We vangen primair de eigen woonbehoefte op, en houden rekening met de regionale woningdruk.
- Evenwichtige verdeling van woningen over de kernen, met een plus in centrumkernen.
- We bieden een gevarieerd woningaanbod.
- We bouwen de juiste woning op de juiste plek:
 - ruimte voor gestapelde bouw en groene nieuwe woonwijken
 - minder fraaie plekken en ongewenste functies transformeren.
- We zorgen voor ontmoetingsplekken in de dorpen en wijken.
- We houden voorzieningen goed bereikbaar.

3.2.1 We vangen de eigen woonbehoefte en regionale woningdruk op

De druk op de Nederlandse woningmarkt is groot, ook in onze gemeente. In elke dorpskern is er behoefte aan nieuwe woningen. Tegelijkertijd merken we druk vanuit de regio. We kiezen ervoor om eerst te bouwen voor onze lokale behoefte. Maar we zien ook ruimte om een deel van de regionale vraag op te vangen. We willen genoeg woningen bouwen om ervoor te zorgen dat onze eigen inwoners een plek hebben om te wonen. Zo voorkomen we dat ze moeten concurreren met woningzoekers uit de regio Venlo, Eindhoven en Arnhem-Nijmegen.

Stedelijke druk vanuit regio's Venlo, Eindhoven en Arnhem-Nijmegen

De Metropoolregio Eindhoven (MRE) en Stadsregio Arnhem-Nijmegen groeien snel. Tot 2040 worden naar verwachting zo'n 73.000 nieuwe woningen gebouwd. Ook de gemeente Venlo wil flink uitbreiden. Deze groei heeft directe gevolgen voor de bevolking en leefbaarheid in de regio en daarbuiten. Zo ziet de gemeente Deurne de impact nu al en houdt rekening met extra woningbouw.

Als gemeente Horst aan de Maas is het belangrijk om deze ontwikkelingen goed te volgen en op tijd in actie te komen. Daarbij werken we samen met andere pealgemeenten. We zetten ons in om plattelandsgemeenten vitaal en leefbaar te houden, zodat het er goed wonen en verblijven is.

3.2.2 Evenwichtige verdeling van woningen over de kernen, met extra groei in centrumkernen

We willen dat zo veel mogelijk inwoners in hun eigen kern kunnen (blijven) wonen. Daarom spreiden we de woningopgave eerlijk over al onze kernen. Dit zorgt ervoor dat starters in hun eigen dorp een eerste woning kunnen kopen en dat ouderen er kunnen blijven wonen. Met deze verdeling groeien we op een manier die past bij de grootte en het karakter van

elk dorp. Zo versterken we ook de sociale cohesie, houden we voorzieningen in stand en ondersteunen we het verenigingsleven. Voor het deel van de woningbouw dat we extra realiseren (om te voldoen aan de regionale vraag), bouwen we vooral in een aantal centrale kernen. Ook kiezen we ervoor om wonen met zorg te combineren in grotere kernen, waar die voorzieningen beter beschikbaar zijn. We zetten vooral in op extra groei in de volgende kernen:

• Horst en omgeving

Horst is de grootste kern waar we de regionale woningdruk willen opvangen. Dit is onze meest centraal gelegen kern, die goed bereikbaar is via de snelweg en het spoor. Bovendien heeft Horst het meest uitgebreide voorzieningenniveau. Met extra woningbouw kunnen we de centrumfunctie van Horst verder uitbouwen. Uiteindelijk willen betere bereikbaarheid en dat kunnen we het beste doen door de grootste groei te concentreren.

Omdat we kiezen voor een gezonde leefomgeving zien we de grootste kansen voor woningbouw rondom Horst, Meterik en Hegelsom.

- **Sevenum**

Sevenum is eveneens een centrumdorp, maar wordt omringd door waardevolle landschappen en beekdalen. Er zijn hier minder mogelijkheden voor uitbreiding, maar de mogelijkheden die er zijn, willen we benutten.

- **Grubbenvorst**

Grubbenvorst is een woonkern met relatief veel voorzieningen. We zetten ons in voor meer woningbouw om de voorzieningen in stand te houden.

3.2.3 Een gevarieerd woningaanbod

In de toekomst willen we een gevarieerd aanbod van woningen. Dat betekent woningen voor verschillende financiële mogelijkheden, huishoudengroottes en woonwensen. Zo zorgen we ervoor dat iedereen in Horst aan de Maas een passende woning kan vinden – in elke levensfase.

We bouwen:

- Voor ouderen die willen doorstromen naar een kleinere of gelijkvloerse woning.
- Voor jongeren die zelfstandig willen wonen.
- En voor mensen met een zorgbehoefte.

We willen dat inwoners in hun eigen dorp of buurt kunnen blijven wonen, ook als hun situatie verandert. Zo blijven families en burens in de buurt van elkaar en blijft de sociale cohesie sterk.

We streven naar:

- 30% sociale huurwoningen in nieuwbouw.
- 37% betaalbare koop- of middenhuurwoningen.
- De rest als vrije sector.

We monitoren actief of het woningaanbod blijft aansluiten bij de behoeften van onze inwoners.

Variatie gaat niet alleen over welke woningen we bouwen, maar ook waar en hoe we ze bouwen. Daarom kiezen we minder vaak voor grondgebonden koopwoningen en juist meer voor nultredenwoningen (levensloopbestendig) en betaalbare, kleinere woningen – bijvoorbeeld appartementen of woningen voor ouderen in een cluster. Dit doen we door in bouwplannen te zorgen dat verschillende doelgroepen door elkaar kunnen wonen: jong en oud, met en zonder zorgvraag. Zo bouwen we aan buurten met veel sociale cohesie, waar mensen samenredzaam zijn. Ook in bestaande buurten liggen er kansen om de bestaande woningvoorraad meer divers te maken. Bijvoorbeeld door woningsplitsing, woningdelen, kangoeroe- en (pre-) mantelzorgwoningen, en kavelsplitsing.

Huisvesting arbeidsmigranten

Arbeidsmigranten zijn van essentieel belang voor onze lokale economie. Ze vervullen cruciale rollen in sectoren zoals de agrarische sector, horeca, mkb, recreatie, zorg, de maakindustrie, in het uitoefenen van ambachten en steeds vaker ook in de zorg. Arbeidsmigranten worden nu gehuisvest in woningen in de dorpen, bij agrariërs op het erf en in grootschalige huisvesting bij industrieterreinen.

Ons vastgesteld arbeidsmigrantenbeleid (2019) en de nadere uitwerking daarvan in het Parapluplan internationale medewerkers Horst aan de Maas (2021) vormen hiervoor de basis.

Het beleid wordt momenteel herzien. In de nieuwe beleidslijn maken we duidelijke keuzes

over de verschillende vormen van huisvesting. Door de krapte op de arbeidsmarkt en de demografische ontwikkelingen verwachten we dat de behoefte aan arbeidsmigranten verder zal toenemen. Bij de nieuwvestiging of uitbreiding van bedrijven gaan we met ondernemers in gesprek over hun impact op de arbeidsmarkt en de bijbehorende huisvestingsvraag. We beoordelen zorgvuldig wat de effecten zijn op de omgeving. Arbeidsmigranten die zich duurzaam willen vestigen, beschouwen we als reguliere inwoners. Zij wonen binnen onze dorpen en maken deel uit van onze gemeenschap. Tegelijkertijd erkennen we dat deze groep vaak extra ondersteuning nodig heeft. Integratie, taal, en toegang tot voorzieningen vragen hierbij gerichte aandacht.

3.2.4 Juiste woning op de juiste plek

We willen voor nieuwe woningen de beste plekken vinden. Daarbij geven we de voorkeur aan verdichting binnen de bestaande dorpsstructuren. Zo houden we onze dorpen compact en kunnen we op lange termijn voor alle doelgroepen een passend woningaanbod realiseren. We zijn zuinig op de ruimte voor uitbreiding in het buitengebied, omdat dit een belangrijke rol vervult voor de agrarische sector en als uitloopgebied en voor natuur en landschap. Buiten de overgangszone kernrandgebied staan we geen nieuwe (solitaire) woningen meer toe. Alleen in specifieke gevallen (bij het oplossen van grote ruimtelijke knelpunten) maken we uitzonderingen, zoals:

- Bestaande woningen splitsen.
- Tijdelijke (pre-) mantelzorgwoningen/familiewoningen.

Daarnaast wijzen we zoekgebieden voor nieuwe uitbreidingslocaties aan. Voor bepaalde doelgroepen zoeken we nadrukkelijk locaties in de nabijheid van voorzieningen en centra. Doelgroepen zoals ouderen, jongeren en mensen met een zorgbehoefte zijn gebaat bij een woning dicht bij de dagelijkse voorzieningen. Daarom maken we extra ruimte voor gestapelde bouw op geschikte plekken.

Ruimte voor gestapelde bouw

We bouwen in eerste instantie vooral binnen de bestaande kernen, op al bebouwde of verharde locaties. Dit biedt tegelijk kansen om de kwaliteit van

de leefomgeving te verbeteren door herontwikkeling van verouderde bebouwing. Omdat we willen bijdragen aan een klimaatbestendige leefomgeving, behouden we de open en groene plekken die er nog zijn in de dorpen. Om deze herstructurering mogelijk te maken, is bouwen met een hogere dichtheid vaak noodzakelijk. Gestapelde bouw sluit goed aan op de wensen van diverse doelgroepen. Wel vinden we het belangrijk dat deze bouwvorm past bij het dorps karakter van onze kernen. In kleinere dorpen bouwen we daarom lager dan in de centrumkernen. We kiezen bewust voor dorps 'hoogbouw', waarbij de hoogte en vormgeving worden afgestemd op de locatie.

In deze omgevingsvisie geven we algemene richtlijnen rondom gestapeld bouwen mee. Zo zorgen we dat nieuwe gebouwen passen in de omgeving en bijdragen aan een leefbare, toekomstbestendige gemeente.

- We beschermen bestaande hoogteaccenten, zoals kerken of molens.
- We beschermen historische structuren, zoals historische centra met cultuurhistorisch waardevolle bebouwing, oude pleinen, brinken en dijken, en kernen met een beschermd dorps- of stadsgezicht.
- We houden de hoofdstructuren van dorpen leefbaar, zoals lintbebouwingen, hoofdonthutingswegen en hoofdentrees. Deze structuren begeleiden inwoners de dorpen in en

uit, en mogen versterkt worden met passende accenten.

- Verdichting in en rondom centra kan, maar moet passen bij het historische karakter van de centra en de kwaliteit van de leefomgeving.
- Bij de herontwikkeling van bedrijfslocaties of bedrijventerreinen tegen een centrum/woonbuurt zien we mogelijkheden.
- Locaties met veel eigen ruimte, zoals plekken langs ontsluitingswegen of aan dorpsranden, bieden mogelijkheden voor gestapelde bouw. Met voldoende groen zorgen we voor een prettige overgang naar de omgeving én benutten we kansen op het gebied van klimaatadaptatie en gezondheid.

Deze algemene voorwaarden gelden altijd:

- Sluit aan op de omgeving met een logische overgang in bouwhoogte en stedenbouwkundige opzet.
- Zorg dat gebouwen passen bij de omgeving, bijvoorbeeld door gebruik van passende vormen en materialen.
- Gebruik groen om gestapelde gebouwen een eigen plek te geven.

Ruimte voor nieuwe groene woongebieden

We kunnen niet alle woningen binnen de bestaande dorpen bouwen. Daarom is het op termijn nodig om

ook aan de randen van onze dorpen nieuwe buurten te maken. Deze nieuwe woonwijken moeten bijdragen aan aantrekkelijke, groene en goed toegankelijke dorpsranden. Omdat veel van onze dorpen nu nog vrij stenig zijn, kiezen we bij uitbreiding bewust voor ruimte met veel groen, water en speelplekken. Er spelen veel belangen in ons buitengebied en ook aan onze toekomstige woongebieden stellen we hoge eisen.

Hoe pakken we dit aan?

Bij het kiezen van nieuwe zoekgebieden voor woningbouw houden we rekening met het volgende:

- We kiezen ervoor om gezondheidsrisico's zo klein mogelijk te maken. We bouwen zo min mogelijk langs drukke wegen. Ook houden we afstand van bedrijven die overlast geven door uitstoot, fijnstof of geluid. Als bouwen in de buurt van zo'n plek toch nodig is, zoeken we naar oplossingen om gezondheidsrisico's actief te verkleinen.
- We houden rekening met het water- en bodemsysteem. We bouwen niet op plekken met een lage ligging of waar water nodig is om te bergen of vast te houden.
- Denk aan beekdalen, uiterwaarden of de Peelbuffer.

- We houden rekening met cultuurhistorisch waardevolle landschappen. Oude kampen en velden rond onze dorpen zijn vaak van grote waarde. Die laten we zoveel mogelijk intact. Alleen in gebieden waar deze waarden al zijn aangetast, kan woningbouw helpen om de kwaliteit te verbeteren.
- We houden rekening met gebieden die van oudsher een hoge natuurlijke geschiktheid hebben voor de landbouw. Dit zijn oude bouwlanden, de kampen en de velden rond de dorpen (dit overlapt dus voor een groot deel met de cultuurhistorisch waardevolle gebieden), maar ook grote delen van de akkers op de rivierterrassen. Dit zijn zavelige gronden, die ook bij de topgronden horen voor allerlei vormen van tuinbouw, akkerbouw, boom- en sierteelt die bij onze gemeente horen.

3.2.5 Inzetten op ontmoetingsplekken in de dorpen en wijken

Iedereen doet mee

We willen dat onze woonwijken op de lange termijn geschikt zijn voor iedereen. Ook mensen met een zorgvraag moeten goed kunnen meedoen in hun eigen buurt. Ouderen moeten zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. En als het nodig is, moeten zij kunnen terugvallen op mensen om hen heen. Daarom

investeren we in sterke gemeenschappen en goede, toegankelijke voorzieningen. Ook zorgen we voor fijne ontmoetingsplekken en goede, inclusieve mobiliteit.

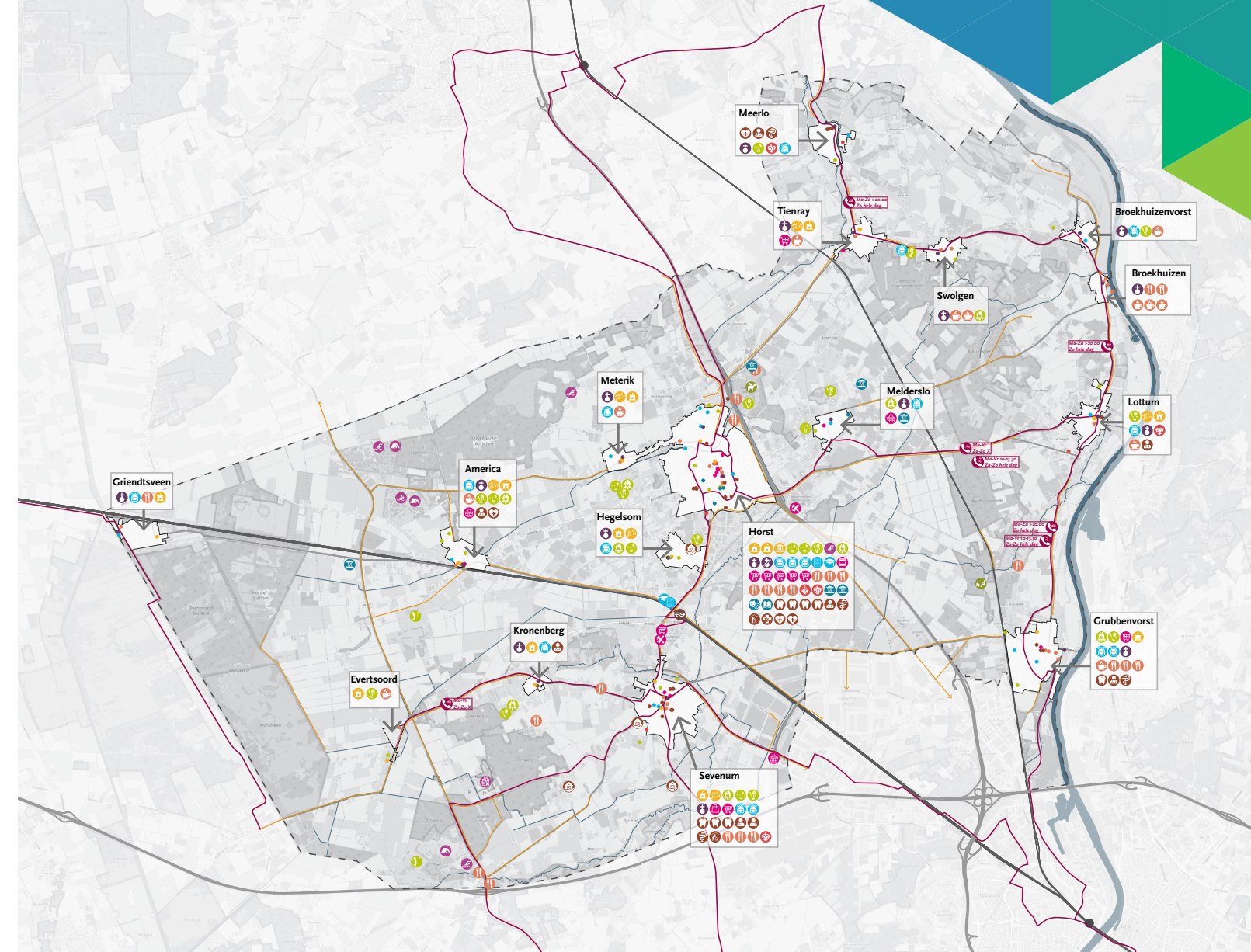
Elk dorp heeft plekken om elkaar te ontmoeten

Veel mensen wonen graag in een dorp. Je kent elkaar en mensen helpen elkaar. Ontmoeting is belangrijk om die verbondenheid te blijven voelen. Dat kan via spontane ontmoetingen of vaste momenten waarop mensen samenkomen. Daarom zorgen we ervoor dat elk dorp minstens één ontmoetingsplek heeft die past bij het karakter van het dorp. Dit kan een groene plek zijn, zoals een park of sportveld, of een rode plek, zoals een buurthuis, sporthal, café of multifunctioneel gebouw.

3.2.6 Voorzieningen dichtbij en bereikbaar

Levendige dorpscentra en voorzieningen dragen bij aan ontmoeting en sociale cohesie. Om ook in 2040 nog levendige centra en een goed voorzieningenaanbod te hebben in Horst aan de Maas, maken we de volgende keuzes:

- Horst en Sevenum zijn onze centrumdorpen. Inwoners kunnen hier terecht voor niet-dagelijkse winkels en voor kunst, cultuur, horeca en andere bezoekfuncties.
- We kiezen ervoor om voorzieningen in dorpscentra zoveel mogelijk te clusteren.
- Onderwijs, sport en cultuur organiseren we in samenwerking tussen dorpen, in zogenaamde dorpsclusters.

Huidige voorzieningen

- Cultureel**
 - Bibliotheek
 - Museum
 - Theater
- Groen**
 - Speeltuin
 - Kinderboerderij
- Horeca**
 - Café
 - Restaurant

- Infrastructuur**
 - Treinstation
- Maatschappelijk**
 - Brandweer
 - Politie
- Onderwijs**
 - Basisschool
 - Middelbare school
 - MBO

- Openbaar**
 - Buurthuis
 - Jongerencentrum
 - Gemeentehuis
- Recreatie**
 - Attractiepark
 - Recreatief zwemmen
 - Vakantiepark
- Religie**
 - Actieve kerken
 - Non-actieve kerken

- Sport/ vereniging**
 - Golfclub
 - Sporthal
 - Sportvelden
 - Jeugdvereniging/blokhut
- Winkels**
 - Bouwmarkt
 - Dagwinkel
 - Markt
 - Retail
 - Supermarkt

- Zorg**
 - Apotheek
 - Dierenarts
 - Gezondheidscentrum
 - Huisarts
 - Tandarts
 - Zorgboerderij
 - Zorgcomplex

- Beken
- Vrijliggende fietspaden
- Buslijnen
- (gedeeltelijk) belbus

Levendige dorpscentra door gebiedsgericht clusteren

Horst en Sevenum liggen centraal in onze gemeente, zijn goed bereikbaar en hebben een sterke winkelstructuur. Door voorzieningen te bundelen in deze dorpen houden we de centra aantrekkelijk en levendig. Hier combineren we winkels met andere functies, zoals horeca of culturele voorzieningen.

Voor behoud clusteren van voorzieningen in dorpscentra

In dorpen houden we voorzieningen zoveel mogelijk bij elkaar. Denk aan winkels, horeca, publieke diensten of een dorps huis. Als we functies combineren, blijven voorzieningen langer bestaan én ontstaan er meer ontmoetingen tussen inwoners. We zien ook kansen voor centrale plekken waar meerdere diensten samenkomen, zoals pakketpunten, deelvervoer, mantelzorgdiensten, dorpsondersteuner of een

boodschappendienst. Belangrijk is dat deze plekken goed fysiek bereikbaar zijn voor iedereen.

Onderwijs, sport en cultuur in dorpsclusters

Sport en maatschappelijke voorzieningen zijn belangrijk voor het dorpsleven. Toch lukt het niet altijd om alle voorzieningen in elk dorp te houden. Samenwerking tussen dorpen kan dan een betere oplossing zijn. Een gezamenlijke school, kinderopvang of sportveld zorgt voor kwaliteit én nabijheid.

We zorgen dat dit soort voorzieningen in of dicht bij de kernen komen. Vaak werken dorpen al samen op andere gebieden, dus zo'n clustering is logisch. Een goed voorbeeld is de samenwerking tussen Tienray en Swolgen voor een gezamenlijke school en sportvoorziening. Als gemeente nemen wij hierbij het voortouw en zorgen we voor duidelijke afspraken.

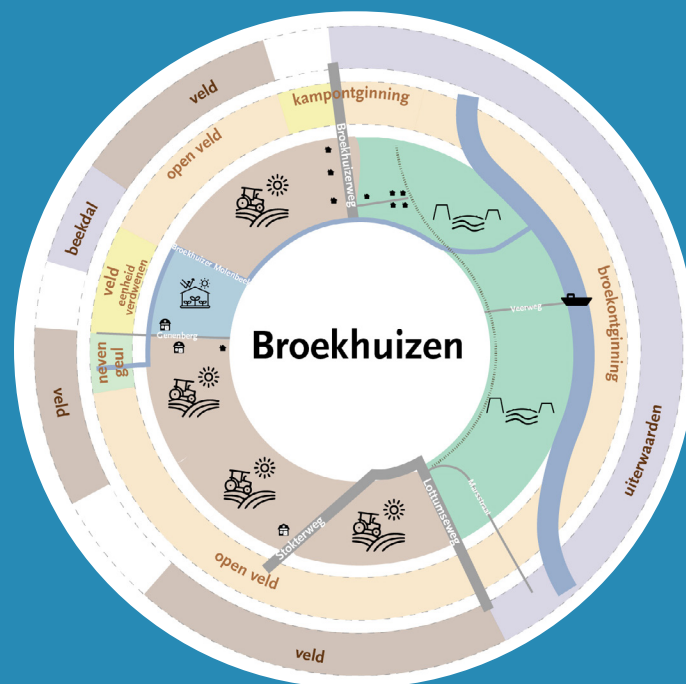
Intermezzo

Cultuurhistorie van de 16 kerkdorpen

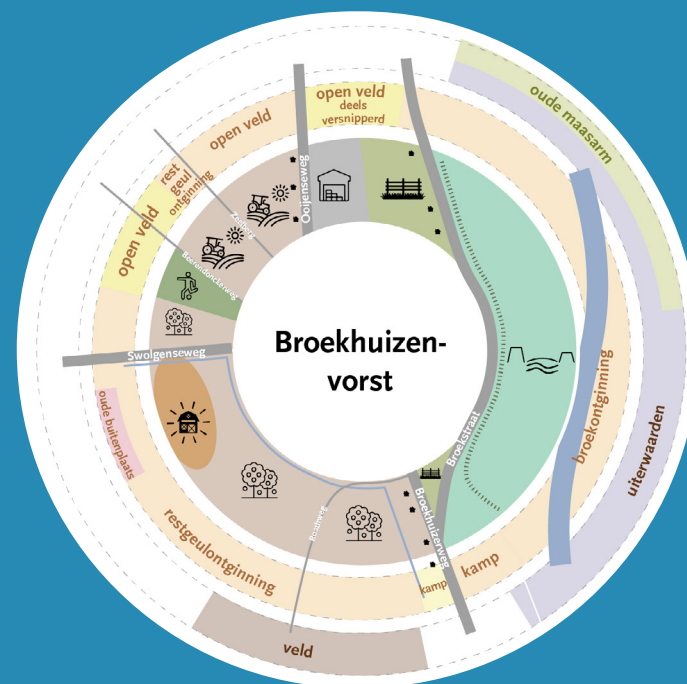
America

De dorpsrand van America bestaat vooral uit akkerbouw, maar ook uit glastuinbouw, sierteelt, een paar weilanden, het sportpark en stukjes bos. Twee beekdalen, in het noordoosten en zuiden van het dorp, zijn belangrijk voor het landschap. In het noorden en (zuid)westen zijn de oorspronkelijke landschapsstructuren goed bewaard gebleven. Deze gebieden zijn daarom cultuurhistorisch waardevol. In het oosten en zuiden is veel veranderd en verdicht. Daardoor zijn deze delen minder cultuurhistorisch waardevol.

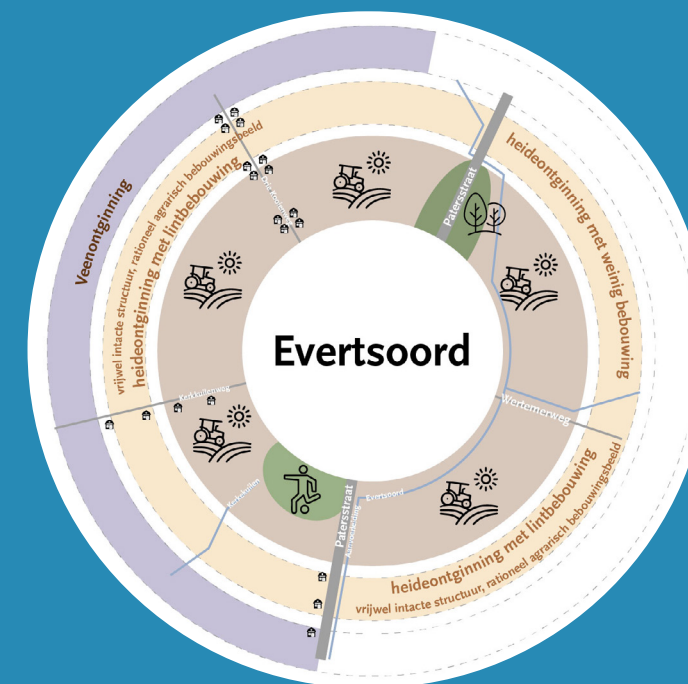
Broekhuizen

Aan de oostkant van Broekhuizen liggen de lagergelegen uiterwaarden. Bij de veerboot grenst het dorp direct aan de Maas. De rest van de dorpsrand bestaat vooral uit akkers op waardevolle oude landbouwgronden. Hier staat ook één glastuinbouwbedrijf. Rond de Genenberg en ten westen van de Broekhuizerweg is het landschap veranderd. Deze delen zijn daardoor minder cultuurhistorisch waardevol. De Broekhuizer Molenbeek aan de noordkant is landschappelijk belangrijk.

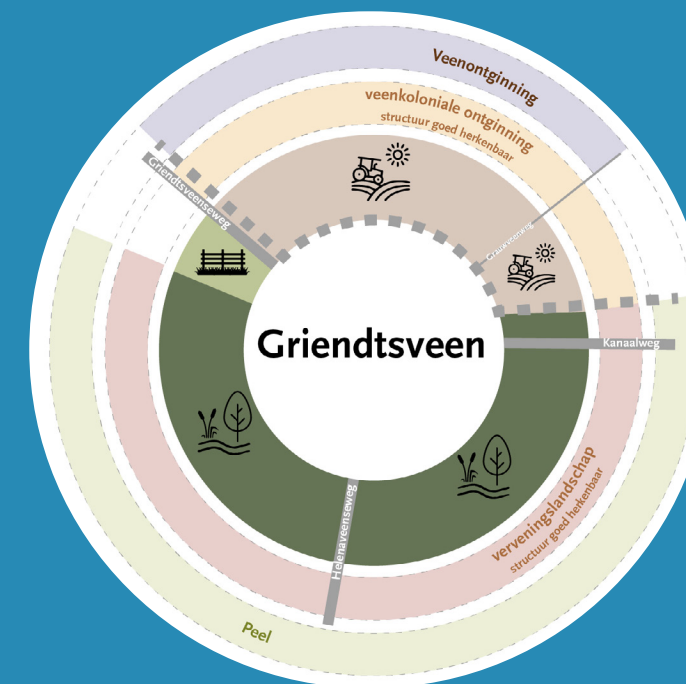
Broekhuizenvorst

In het oosten loopt het terrein af naar de Maas en ligt er een oude Maasarm. Aan de zuid- en westkant van het dorp liggen akkers en boom- en sierteelt. Bijna de hele dorpsrand is cultuurhistorisch waardevol. Alleen het bedrijfscomplex, de weides in het noorden en de sportvelden in het westen zijn minder waardevol vanwege veranderingen in het landschap. Het landgoed Huize de Kolck, ten westen van het dorp, is juist van grote cultuurhistorische waarde.

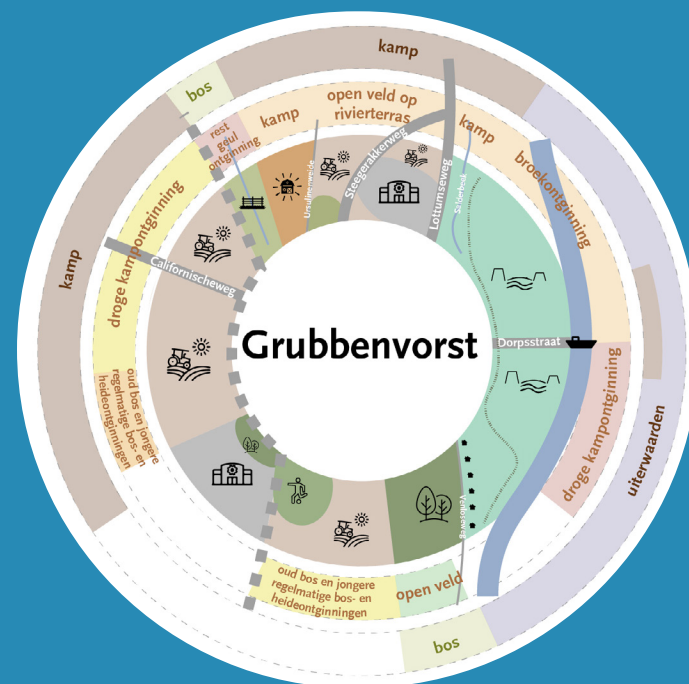
Evertsoord

Evertsoord kent geen bebouwde kom en dus heeft Evertsoord geen echte dorpskern. We nemen de kruising van de wegen als het middelpunt. Rondom de bebouwing en de penitentiaire inrichting liggen akkers en aan de zuidkant trapveldjes. De hele dorpsrand is cultuurhistorisch waardevol. Het dorp ligt op een bijzondere plek in het landschap. Vooral de waterhuishouding van De Peel heeft invloed op de westelijke dorpsrand.

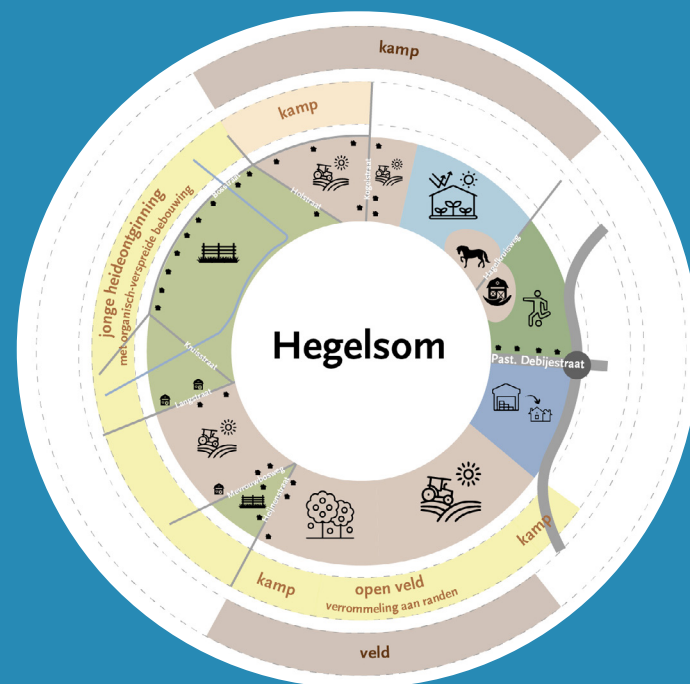
Griendtsveen

Griendtsveen ligt in een unieke omgeving. De dorpsrand grenst grotendeels aan natuurgebied de Peel, dat van grote cultuurhistorische waarde is. Ten noorden van het dorp liggen akkers en weilanden in een landschap dat hoort bij de oude veenontginningen. Ook dit gebied wordt cultuurhistorisch hoog gewaardeerd. Het is een beschermd dorpsgezicht.

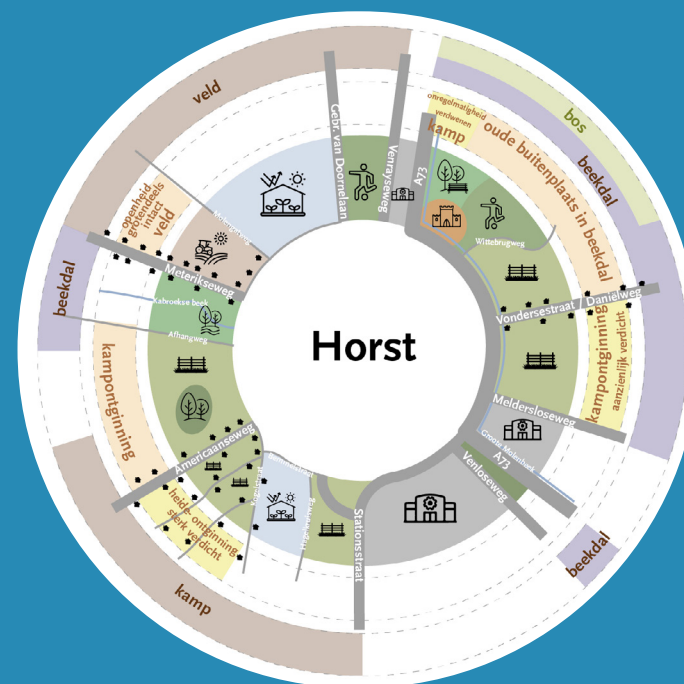
Grubbenvorst

Ten oosten van Grubbenvorst ligt het rivierterraslandschap en ten noorden twee oude Maasmeanders. Beide gebieden zijn cultuurhistorisch zeer waardevol. Ook de akkers op de kampen en velden in het noorden en het landschap van bos en akkers in het westen worden hoog gewaardeerd. In het zuiden en westen is de structuur van het landschap veranderd door sportvelden en Greenport. Ten noorden liggen bedrijventerrein Hagelkruis en (landgoed) Huis de Steegh.

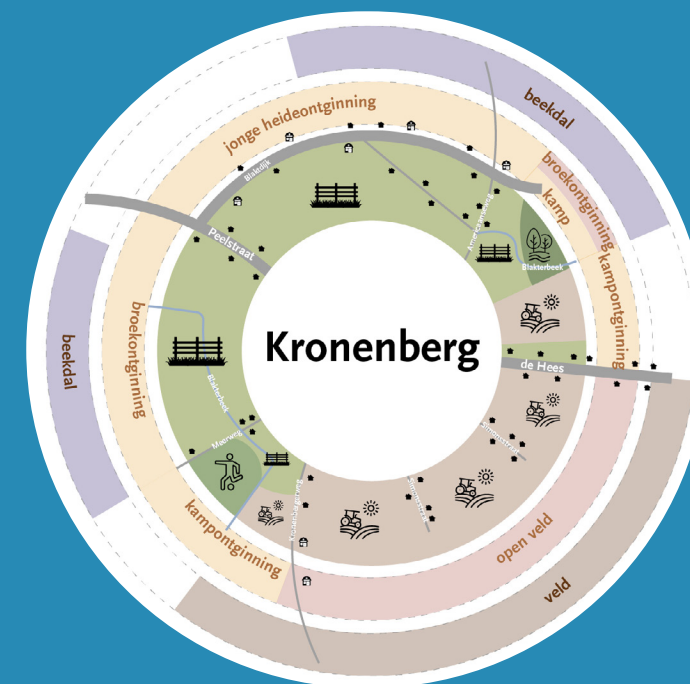
Hegelsom

Hegelsom ligt tussen kleinschalige weilanden, akkers en boomgaarden. Aan de noordkant staat een glastuinbouwcomplex. In het oosten liggen sportvelden en een oud bedrijfscomplex dat wordt omgevormd tot woongebied. Omdat het landschap rond Hegelsom sterk is veranderd, is de dorpsrand cultuurhistorisch minder waardevol. Alleen aan de noordkant ligt nog een klein stukje oude kamptontginning dat wel waardevol is.

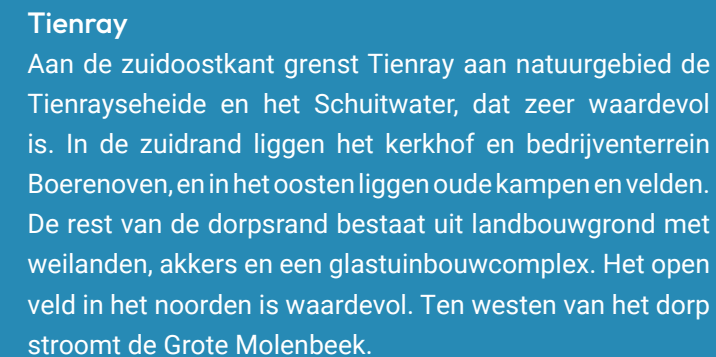
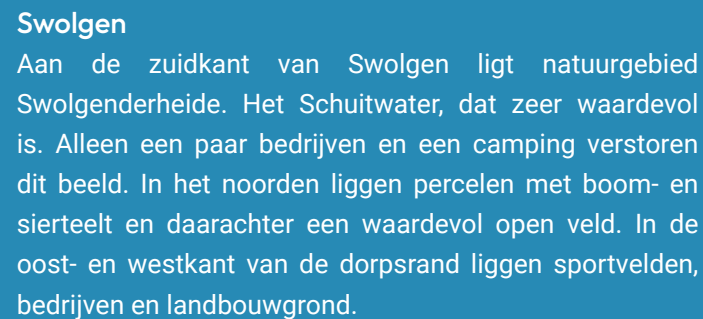
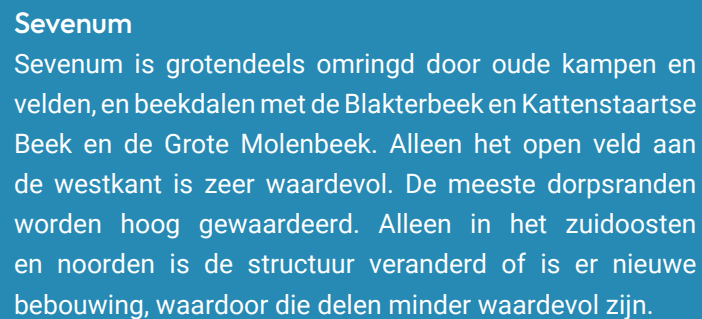
Horst

De oostkant van Horst wordt begrensd door de snelweg, die een harde dorpsrand vormt. Aan de andere kant van de snelweg A73 ligt een beekdal van de Grote Molenbeek met weilanden en de Kasteelse Bossen, waar ook de sportvelden liggen. Tussen Horst en Meterik loopt ook het beekdal van de Grote Molenbeek. De westelijke dorpsrand is dichtbebouwd en bevat naast weilanden ook andere functies. Verder liggen hier bedrijventerrein Hoogveld en glastuinbouwgebied Veld-Oostenrijk. In het noordwesten ligt nog een deel van een oud veld dat deels behouden is gebleven.

Kronenberg

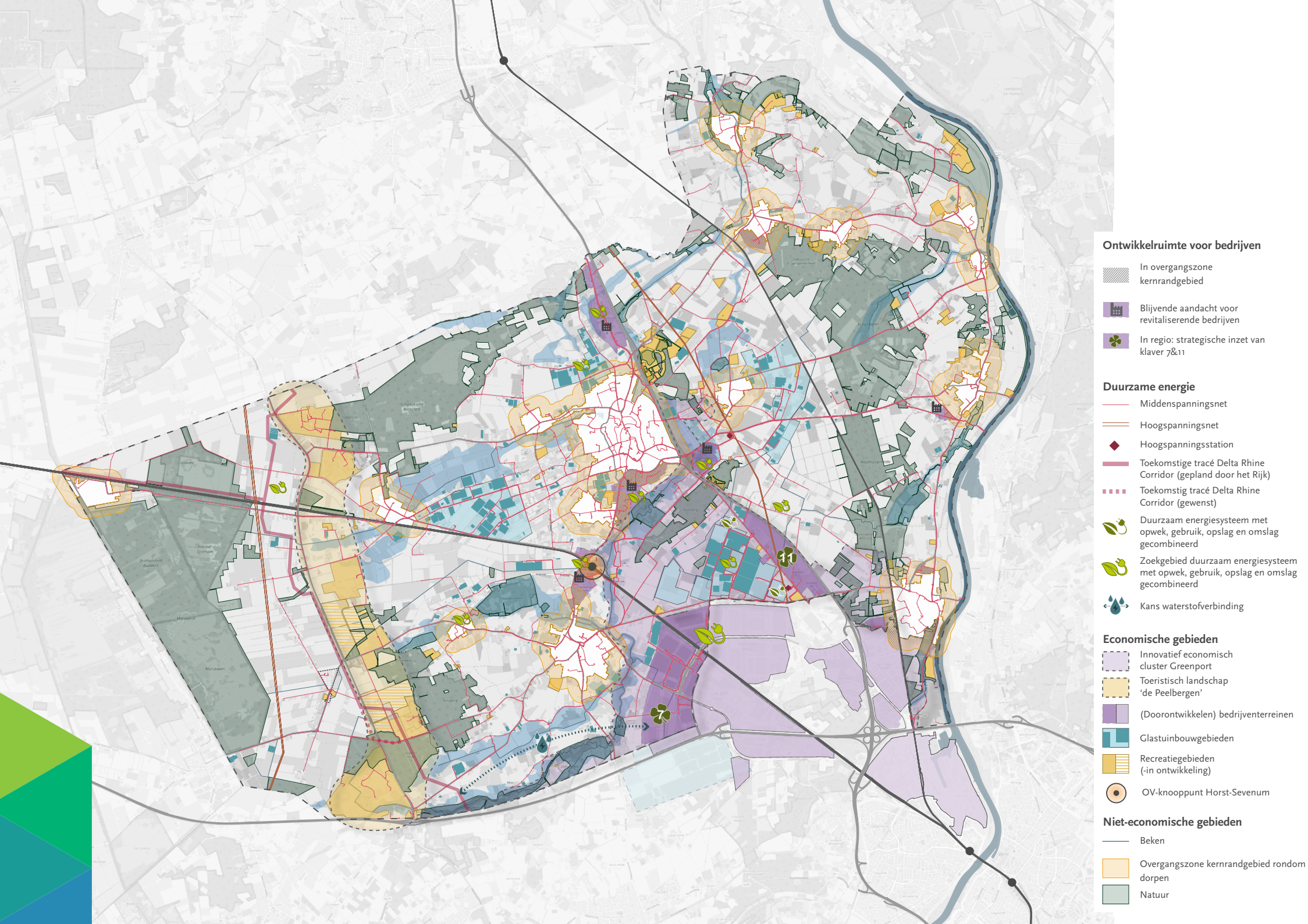
Rond Kronenberg liggen vooral akkers en weilanden. Het open veld aan de zuidkant is cultuurhistorisch zeer waardevol. De andere ontginningsgebieden worden ook hoog gewaardeerd. Ten noordwesten stroomt de Blakterbeek door natuurgebied Heesbeemden, dat deels ook zeer waardevol is. Aan de westkant ligt het beekdal van de Driefkuilenloop en ten zuidwesten de Kronenberger bossen.

3.3 De economie is duurzaam en waardevol voor de samenleving

Ambitie/doel

In 2040 zijn we nog steeds een gemeente waar ondernemers graag werken en groeien. We zijn dan verder gespecialiseerd en hebben samen met ondernemers gewerkt aan bedrijventerreinen die circulair, groen en duurzaam zijn. Op deze terreinen is er voldoende doorstroming. Zo blijft er ruimte voor startende bedrijven en voor ondernemers die willen uitbreiden. Ondernemers kunnen in onze gemeente van goede kwaliteit blijven of zelfs doorgroeien tot belangrijke spelers in de regio, in Nederland of internationaal. We leggen in de toekomst meer focus op onze economie. Door ons te richten op kwaliteit en specialisatie, kunnen we zorgen voor meer innovatieve en waardevolle banen. Dit helpt ook bij het opzetten van circulaire bedrijventerreinen. Onze werkgelegenheid sluit zoveel mogelijk aan bij het lokale arbeidsaanbod en opleidingsniveau en opleidingen sluiten aan op de aanwezige arbeidsvraag.

Wat willen we bereiken?

- Meer focus in economische sectoren.
- Werkgelegenheid past beter bij het arbeidsaanbod van de gemeente en de regio.
- Ruimte voor de innovatieve en duurzame ontwikkeling van bedrijven.
- Ontwikkelen van leer-werk-cluster bij station Horst-Sevenum.
- Klimaatbestendige, circulaire en veilige bedrijventerreinen.

3.3.1 Meer focus in economische sectoren

Ondernemerschap hoort bij Horst aan de Maas. We blijven dus ruimte bieden aan (lokale) ondernemers. Maar we kunnen niet elk type bedrijf een plek geven. Daarom kiezen we in de toekomst bewuster welke

bedrijven we wel en niet willen aantrekken. Ook willen we dat de banen beter aansluiten op de mensen die hier wonen en werken. Zo houden we wonen en werken meer in balans.

Op onze bedrijventerreinen richten we ons vooral op het lokale mkb en op bedrijven in de agrofood- en agribusinessketen.

- Lokale mkb-bedrijven zijn belangrijk, omdat ze vaak inspelen op de behoeften van mensen en andere bedrijven in de buurt. Ze zijn meestal ook sterker betrokken bij het dorp of de gemeenschap.
- Agrofood- en agribedrijven passen goed bij onze gemeente. Deze bedrijven versterken elkaar en zorgen voor innovatie, duurzaamheid en hoogwaardige banen. We werken samen met deze bedrijven aan een meer circulaire manier van ondernemen en versterken daardoor de keten.

De agrarische sector, agrofood en agrotech, vrijetijdseconomie en de zorg blijven belangrijke sectoren voor onze economie. We geven deze sectoren ruimte in de dorpen én in het buitengebied.

3.3.2 Werkgelegenheid meer passend bij het arbeidsaanbod van de gemeente en de regio

Als we nadenken over de banen van de toekomst, kijken we ook naar de mensen die hier wonen. Tot nu toe kwamen veel werknemers van buiten de gemeente, waaronder arbeidsmigranten. Zij blijven belangrijk voor onze economie. Tegelijk willen we voorkomen dat dit zorgt voor te veel druk op de woningmarkt en voorzieningen.

Daarom kiezen we ervoor om op onze bedrijventerreinen in de toekomst meer ruimte te geven aan bedrijven die goed passen bij de lokale of regionale arbeidsmarkt. Vooral bedrijven die veel arbeidsmigranten nodig hebben, zoals sommige logistieke dienstverleners, willen we beperken.

We gaan hier actief op sturen. Dat doen we door te kijken naar de sector én de grootte van het bedrijf.

3.3.3 Ruimte voor ontwikkeling van bedrijven

Om onze lokale economie sterk te houden en bedrijventerreinen duurzamer te maken, is groei nodig. Maar we willen wel dat die groei op de juiste plekken

gebeurt. Zo zorgen we ervoor dat wonen en werken goed samengaan, dat het veilig en gezond blijft voor iedereen, en dat bedrijven in de toekomst beter kunnen samenwerken in circulaire bedrijventerreinen.

Onze bedrijventerreinen moeten geschikt zijn voor verschillende soorten bedrijven, nu én later. Dus ook voor startende ondernemers en bedrijven die willen doorgroeien. Daarom zorgen we voor bedrijventerreinen die flexibel zijn ingericht, met ook ruimte voor kleine kavels. We onderzoeken bij bedrijventerreinen de mogelijkheden om een 'straatje erbij' te kunnen realiseren.

Schuifruimte voor bedrijven

We willen bedrijven de ruimte geven om door te groeien. Daarom hebben we als gemeente 'schuifruimte' nodig: plekken waar bedrijven naartoe kunnen verhuizen als ze groeien. Voor kleinere bedrijven die nu in de dorpen of het buitengebied zitten, willen we plekken op bedrijventerreinen bieden. Voor grotere en snelgroeende bedrijven in de techniek, logistiek, agrofood of agritech, willen we grotere kavels beschikbaar maken. Op dit moment kunnen veel bedrijven op lokale bedrijventerreinen alleen doorgroeien als de locatie van het buurbedrijf toevallig vrijkomt. Daardoor ontstaan er juist hele grote kavels op sommige terreinen, wat het moeilijk maakt voor kleinere bedrijven om daar nog een plek te vinden. In de toekomst willen we verschillende soorten bedrijventerreinen, elk met een eigen profiel. Zo maken

we ruimte voor zowel kleine, lichte bedrijvigheid als voor grotere en zwaardere bedrijven.

Tegelijk willen we zuinig omgaan met de ruimte die we hebben. Nieuwe uitbreiding van bedrijventerreinen is op ons grondgebied straks afgerond, met de ontwikkeling van Greenport (Klaver 7 en 11).

Na deze uitbreiding willen we nieuwe ruimte voor bedrijven op een andere manier vinden, namelijk door:

- Bedrijventerreinen op te knappen en beter te benutten (revitalisering).
- In de regio in te zetten op de strategische inzet van Klaver 7.
- Een werk-, leer- en leefgebied te ontwikkelen rond het OV-knooppunt Horst-Sevenum.
- Aanvullend aanbod te realiseren in kernranden en de bebouwde kom.

Blijvende aandacht voor revitalisering van bedrijventerreinen

We blijven als gemeente investeren in het opknappen van onze bedrijventerreinen. Zo blijven deze terreinen aantrekkelijk en klaar voor de toekomst. Als een bedrijf stopt, willen we de vrijgekomen locatie zo indelen dat er ruimte is voor startende en groeiende lokale bedrijven. Op die manier houden we ook op langere termijn voldoende kleinere en middelgrote plekken beschikbaar. Lokale bedrijven die willen doorgroeien, krijgen van ons ruimte — vooral als zij bijdragen aan onze maatschappelijke doelen. Denk hierbij aan

bedrijven die minder milieubelasting veroorzaken, bijvoorbeeld op plekken waar wonen en werken dicht bij elkaar liggen. We willen in de toekomst beter sturen op de maatschappelijke waarde van bedrijven. Daarbij kijken we bijvoorbeeld naar:

- Of bedrijven werk bieden aan mensen uit de regio (lokale binding).
- Of ze betrokken zijn bij het lokale verenigingsleven of andere maatschappelijke initiatieven.
- Of ze bijdragen aan een duurzamer bedrijventerrein, bijvoorbeeld door circulair te werken of maatregelen te nemen tegen wateroverlast of hittestress.

We stimuleren ook slim en dubbel ruimtegebruik. Denk aan bedrijven die samen energie opwekken of opslaan, of elkaars restwarmte of afvalstromen gebruiken. Dat verbetert de gezamenlijke energiebalans. Bedrijven gaan in de toekomst steeds vaker samenwerken. Daarom kijken we bij nieuwe vestiging ook naar de mate waarin bedrijven hieraan mee willen doen.

Strategische inzet van Klavers 7 en 11 in de regio

Om bedrijven de kans te geven om door te groeien en bedrijventerreinen te vernieuwen, zijn Klaver 7 en 11 voor ons van groot strategisch belang. Deze gebieden bieden de ruimte die nodig is voor bedrijven die willen verhuizen of uitbreiden. Marktonderzoek laat zien dat, zodra het bestemmingsplan rond is, de kavels in Klavers 7 en 11 in een periode van elf tot zestien jaar

uitgegeven kunnen worden. Hierbij gaat het om een mix van grote en kleine kavels. Voor Klaver 11 wordt verwacht dat de kavels binnen vijf jaar zijn uitgegeven. Het is wel belangrijk dat deze terreinen goed aansluiten op onze bestaande bedrijventerreinen. Als die koppeling ontbreekt, komt de gewenste doorstroming niet goed op gang. Daarom pleiten wij in de regio voor de volgende keuzes:

- Zorg dat de grootte van de kavels op Klaver 7 beter past bij bedrijven die belangrijk zijn voor de lokale werkgelegenheid en economie.
- Stimuleer bedrijven met een hoge impact op hun

omgeving — bijvoorbeeld qua verkeer, geluid of milieubelasting — om zich juist in de Klavers te vestigen. Zo komt er op andere terreinen ruimte vrij voor lokale bedrijven.

- Neem voldoende tijd voor de uitgifte van een deel van het terrein. Veel bedrijven hebben tijd nodig voor zo'n stap. Het proces van plannen maken, investeringen doen en daadwerkelijk verhuizen duurt vaak vijf tot tien jaar. Als kavels te snel uitgegeven worden, missen deze bedrijven de kans om mee te doen.

Vrijkomende agrarische bebouwing

Een sterke economische basis op het platteland is noodzakelijk voor de leefbaarheid, werkgelegenheid en het behoud van de kwaliteit van het landelijk gebied. Economische kansen vergroten de financiële draagkracht voor het landschap en helpen verloedering of ongewenst gebruik van leegstaande agrarische bebouwing te voorkomen. Jaarlijks stopt ongeveer 4% van de agrarische bedrijven, wat leidt tot een toenemende hoeveelheid vrijkomende bedrijfsbebouwing.

We willen dat de landbouw een blijvende rol speelt in het beheer van het landschap en de plattelandseconomie. Daarom bieden we agrarische ondernemers ruimte om hun bedrijfsvoering te verbreden met andere verdienmodellen, zoals de verwerking en verkoop van eigen producten, (kleinschalige) recreatie, zorg of kinderopvang. Zo blijft landbouw economisch en maatschappelijk relevant.

Daarnaast mag elk vrijgekomen erf in het landelijk gebied worden benut voor een bedrijfsmatige of recreatieve functie. Bij hergebruik sturen we op ruimtelijke kwaliteit en de effecten van de nieuwe functie op de omgeving. We zijn terughoudend met het toestaan van nieuwe woningen of andere kwetsbare functies, en geven de voorkeur aan ontwikkelingen die de agrarische sector op termijn niet belemmeren. In de overgangszone kernrandgebied rond de kernen zijn de mogelijkheden voor hergebruik van erven ruimer.

Aanvullend aanbod realiseren in de overgangszone kernrandgebied en de bebouwde kom

De overgangszones kernrandgebied krijgen een speciale rol in onze toekomstvisie. We verwachten dat er hier ruimte vrijkomt op erven. Die ruimte kan goed worden benut voor kleinschalige of lichte bedrijvigheid. Het gaat om bedrijven die wel ruimte nodig hebben — bijvoorbeeld voor opslag, verwerking of productie — maar die weinig verkeer aantrekken en weinig milieubelasting veroorzaken in hun omgeving. Dergelijke bedrijven passen goed in deze zones en kunnen het aanbod op onze bedrijventerreinen aanvullen. Wel is het belangrijk dat we de ontwikkelmogelijkheden beperkt houden. Zo voorkomen we dat bedrijven blijven hangen op locaties waar ze eigenlijk niet meer passen, en maken we ruimte voor doorgroei naar bedrijventerreinen. We werken de mogelijkheden voor deze zones

verder uit in een omgevingsprogramma of in het omgevingsplan. Daarnaast willen we voorkomen dat bedrijven die niet thuishoren op bedrijventerreinen — zoals winkels, sportscholen, lichte dienstverlening en verzorgende beroepen — zich vestigen op bedrijventerreinen of in gebieden buiten de centra. We zorgen er daarom voor dat er binnen de kernen meer ruimte komt voor dit soort bedrijven, bijvoorbeeld in leegstaande winkelpanden. Zo houden we de bedrijventerreinen beschikbaar voor mkb-, agrofood- en agrotechbedrijven.

3.3.4 Een werk-, leer- en leefgebied ontwikkelen rond het OV-knooppunt Horst-Sevenum

De ligging van station Horst-Sevenum benutten we om hier een goed bereikbaar en duurzaam knooppunt te maken. Dit knooppunt verbindt het intercitystation met buslijnen in alle richtingen. Ook willen we dat hier verschillende snelfietsroutes samenkomen. Zo kunnen mensen makkelijk reizen tussen wonen, werken en leren. Denk aan routes richting De Peelbergen en de 'Brainport bikelane' naar Deurne, Helmond en Eindhoven via Griendtsveen. De Greenport Bikeway is hiervan al een goed voorbeeld. Daarnaast willen we ook ruimte geven aan deelvervoer en andere vormen van mobiliteit, zoals deelauto's of deelscooters. Dit knooppunt ligt bovendien midden tussen de grootste woonkernen van Horst en Sevenum. Het is dus een logische plek om onze economie te versterken. In onze visie richten we de westkant van het station

in als een leer-werkgebied dat kan doorgroeien tot een samenhangend gebied. We zien hier kansen voor onderwijs, dienstverlening, onderzoeks- en adviesbureaus, en (lokale) startups. De nabijheid van de Brightlands Campus Greenport Venlo biedt kansen voor samenwerking. Er is ook beperkt ruimte voor kleine bedrijven die gericht zijn op consumenten, als daar behoefte aan is.

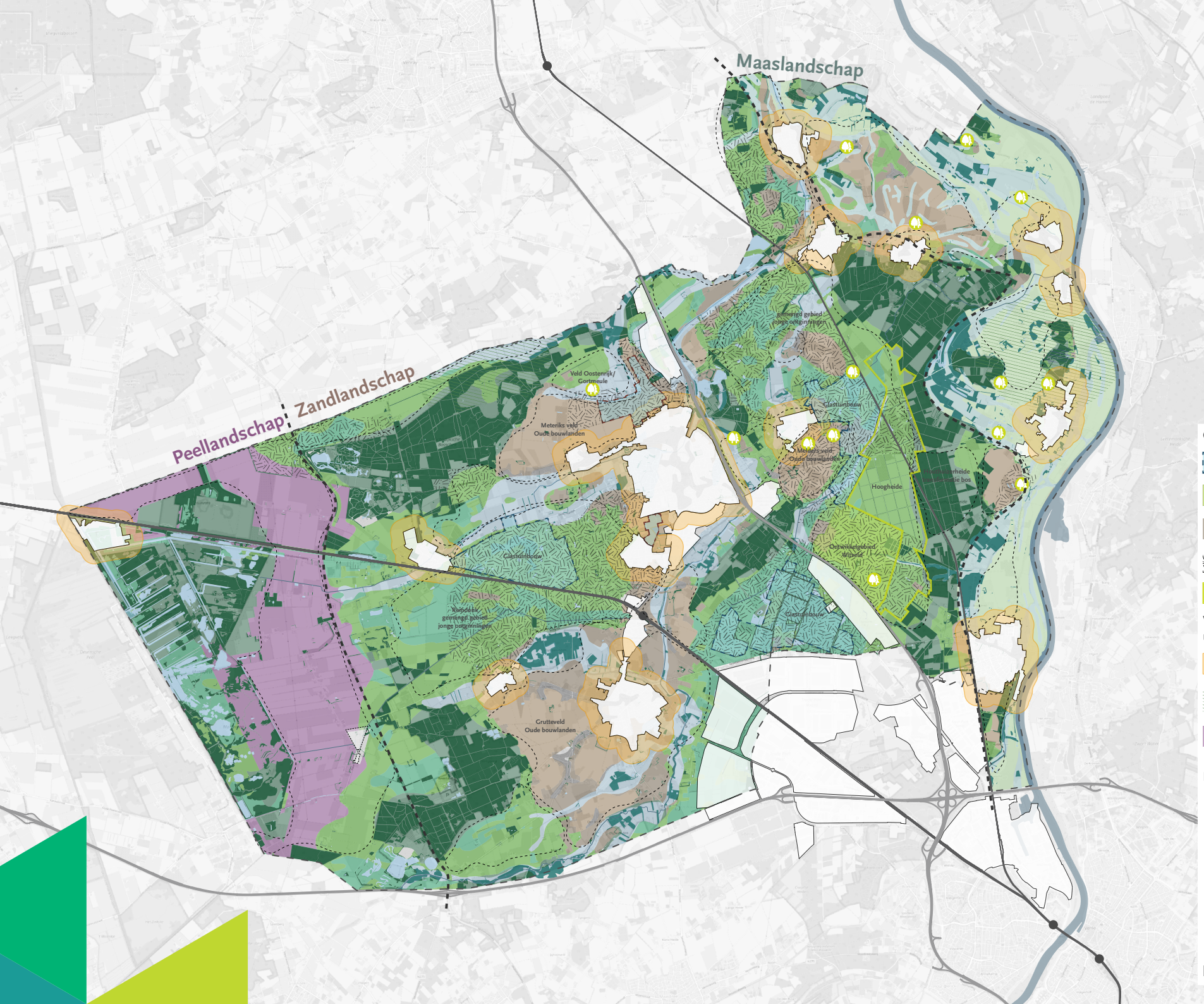
3.3.5 Duurzame en circulaire bedrijventerreinen

Onze bedrijventerreinen zijn in 2050 klimaatbestendig en circulair. We zijn hier nu al mee begonnen, bijvoorbeeld door bedrijventerreinen te vergroenen. Regenwater wordt opgevangen, hergebruikt of op een natuurlijke manier afgevoerd. In de toekomst willen we dat de meeste bedrijfsdaken zijn voorzien van zonnepanelen of een groen dak. Ook de openbare ruimte wordt groener, met minder bestrating.

We willen dat het soort bedrijven dat zich vestigt, past bij dit groene beeld. Als groene gemeente willen we dat onze bedrijventerreinen dit ook uitstralen. Greenport Venlo is daar een goed voorbeeld van.

Energie speelt een grote rol. Bedrijven hebben betrouwbare energie nodig en samenwerking is belangrijk om dit goed te regelen. Samen met bedrijven werken we aan slimme oplossingen. Hierover lees je meer in paragraaf 3.7.6.

3.4 Toekomstbestendige agrarische sector

Ambitie/doel

In 2040 hoort Horst aan de Maas tot de meest toekomstgerichte, duurzame en innovatieve landbouwgebieden van Nederland. De landbouw blijft één van de belangrijkste sectoren in onze plattelandsgemeente. Ze is ook een belangrijke aanjager voor het lokale mkb en onze agrofoodbedrijven. Dankzij goede landbouwgrond en vernieuwende ondernemers wordt hier op (inter) nationaal topniveau geboerd. En dat gebeurt zonder dat het landschap zijn unieke karakter is kwijtgeraakt. We hebben als gemeente een koplopersrol weten te pakken in de omslag naar kringlooplandbouw. Dit is gelukt door technische innovaties en nieuwe verdienmodellen voor bijvoorbeeld natuurbeheer of landschapszorg. Zo is er een goede balans ontstaan tussen landbouw, natuur, water, bodem en een gezonde leefomgeving. We willen die sterke positie van onze agrarische sector vasthouden én verder versterken. Daarom blijven we samen met agrariërs en andere partijen zoeken naar slimme oplossingen voor de grote uitdagingen van deze tijd.

We kiezen ook in de toekomst voor een diverse agrarische sector. Verschillende vormen van landbouw maken onze economie sterker en minder kwetsbaar voor schommelingen in de markt. Bovendien kunnen

Ontwikkelruimte voor landbouw

- Glastuinbouw-concentratiegebieden
- Ontwikkelgebied voor intensieve niet grondgebonden agrarische functies
- Kampen en velden: grond voor grondgebonden teelten
- Gebieden voor teeltondersteunende voorzieningen
- Boomteeltgebied

Verminderen emissies en uitspoeling

- Overgangsg gebied kernrandgebied
- Grondwaterbeschermingsgebied
- Veengronden en beekdalen: landbouw combineren met water vasthouden

Landschappen

- Veenontginning
- Kampen
- Velden
- Rivierdal
- Droge heideontginningen
- Natte heideontginningen
- Bos in mozaïeklandschap
- Bos in dalenlandschap
- Open water
- Beekdalen en beken
- Oude Maararmen
- (oude) dorpskern

diverse landbouwbedrijven elkaar juist helpen in het duurzamer maken van de sector en het sluiten van kringlopen met kortere ketens en minder impact op het milieu.

Wat willen we bereiken?

- Kringlopen sluiten en de milieudruk verlagen
- Ruimte bieden voor verdere ontwikkeling van de landbouw
- Een gezonde economische sector behouden.

3.4.1 Het sluiten van kringlopen en verlagen van de milieudruk

We willen een toekomstbestendige landbouw-sector. Een sector zonder uitspoeling of schadelijke uitstoot, en die op termijn zijn kringlopen sluit. Dat kan op verschillende manieren.

1. Natuurinclusieve landbouw

Sommige agrariërs kiezen voor een natuurinclusieve vorm van kringlooplandbouw. Deze manier van werken houdt meer rekening met de natuur, maar heeft vaak hogere kosten. Agrariërs hebben dan ook een eerlijke prijs nodig voor hun producten. We willen hen daarbij helpen. Bijvoorbeeld door:

- Het stimuleren van korte ketens.
- En het promoten van lokale producten.

2. Hoogproductieve kringlooplandbouw

Andere agrariërs kiezen juist voor een hoogproductieve manier van kringlooplandbouw. Ook deze vorm kan bijdragen aan een duurzame voedselproductie. We willen ruimte geven aan alle vormen van landbouw die bijdragen aan een gezonde toekomst en een beter milieu.

3.4.2 Ontwikkelruimte voor de landbouw

Om als gemeente koploper te blijven in de landbouw, is het belangrijk dat agrariërs zich kunnen blijven ontwikkelen. Tegelijk willen we daarbij rekening houden met andere belangen in het buitengebied, zoals natuur, landschap, woonkwaliteit en andere functies. We gaan zuinig om met landbouwgrond. Als er te veel claims op landbouwgrond komen, wordt het moeilijker voor de landbouw om zich te ontwikkelen. In de omgevingsprogramma's werken we keuzes verder uit.

Ook binnen de landbouw willen we de ruimte eerlijk verdelen. We kijken daarbij naar:

- Het bodem- en watersysteem.
- De kwaliteit van het landschap.
- En welke landbouwwormen goed passen in een gebied.

Soms betekent dit dat we bepaalde plekken aanwijzen voor niet-grondgebonden teelten, zoals kassen of intensieve veehouderij. Dan zorgen we ervoor dat deze goed worden ingepast in het landschap.

Ruimte voor grondgebonden landbouw

Gronden met een hoge natuurlijke vruchtbaarheid én een hoge landschappelijke of cultuurhistorische waarde, willen we vooral gebruiken voor grondgebonden landbouw. Denk aan akkerbouw, volleggronstuinbouw, grondgebonden melkvee-houderij en boomteelt. Dit geldt vooral voor gebieden zoals de kampen, velden en de kleigronden op de rivierterrassen. We willen voorkomen dat grondgebonden landbouw hier verdwijnt door concurrentie met andere functies. Niet-grondgebonden activiteiten zijn hier alleen toegestaan als ze een klein en ondersteunend deel van het bedrijf zijn. De hoofdactiviteit moet altijd grondgebonden blijven. Deze regels gelden alleen voor nieuwe bedrijven; bestaande rechten blijven gewoon bestaan.

Stimuleren van grasland

In sommige delen van het buitengebied willen we het water langer vasthouden. Dit geldt vooral voor beekdalen en gebieden rondom kwetsbare natuur die

afhankelijk is van water. Hier willen we op termijn de waterstand verhogen. In deze gebieden stimuleren we het gebruik van blijvend grasland of gewassen die goed tegen natte omstandigheden kunnen, zoals teelt voor biobased bouwmaterialen. Denk aan lisdodde- en hennep-teelt.

Ruimte voor de glastuinbouw

De glastuinbouw is een belangrijke sector in onze gemeente. Glastuinbouwbedrijven produceren gezond voedsel onder gecontroleerde en efficiënte omstandigheden. Daarnaast dragen zij bij aan de energietransitie en kunnen ze helpen om de milieudruk in de landbouw te verlagen. We willen deze gebieden ook in de toekomst blijven gebruiken voor glastuinbouw. Daarom staan we geen nieuwvestiging toe buiten deze gebieden.

Zo beschermen we de kwaliteit van het landschap. Bestaande glastuinbouwbedrijven die buiten de aangewezen gebieden liggen, behouden hun huidige rechten.

Ruimte voor boomteelt

Boomteelt is een belangrijke sector in onze gemeente. Bomen spelen een rol bij klimaatadaptatie en dragen bij aan de kwaliteit van het landschap. Bovendien zijn onze gronden erg geschikt voor deze teelt. We vinden het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen logisch. Ze zorgen ervoor dat bedrijven beter kunnen concurreren op de wereldmarkt. Een goed voorbeeld daarvan zijn containervelden. Hiermee kunnen ondernemers:

- Hun assortiment uitbreiden.
- Het teeltseizoen verlengen.
- Werken onder betere arbeidsomstandigheden.
- En de milieubelasting verminderen.

Met druppelirrigatie krijgen planten precies de juiste hoeveelheid meststoffen en water. Dat vermindert het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Intensieve veehouderij

De veehouderij is een sterke sector in onze gemeente, al zijn er de afgelopen jaren veel bedrijven gestopt. We willen de sector economisch gezond

houden. Tegelijkertijd willen we veehouderijen op toekomstbestendige locaties hebben, met een afname van emissies zoals ammoniak, geur en fijnstof. Bedrijven die doorgaan, willen we ondersteunen — maar alleen als hun ontwikkeling samengaat met een betere milieukwaliteit en/of beter dierenwelzijn én als ze op een toekomstbestendige locaties liggen.

Veehouderijen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het sluiten van kringlopen, zowel binnen onze gemeente als in de regio. In de overgangszone kernrandgebied en in de buffers rond kwetsbare natuurgebieden zoeken we samen met de sector naar manieren om bedrijfsontwikkeling te koppelen aan het verminderen van emissie of uitstoot. Zo verkleinen we risico's voor de volksgezondheid. Daarnaast bieden we in deze gebieden ook de mogelijkheid om over te schakelen naar andere functies, als bedrijven dat willen.

We streven naar een nieuwe balans tussen dierlijke en plantaardige productie, waarbij het aandeel plantaardige teelten toeneemt. Nieuwvestiging van intensieve veehouderijen wordt niet toegestaan. Uitzondering daarop geldt voor bedrijven die willen verplaatsen uit de overgangszone kernrandgebied of overgangszone natuurgebied rondom kwetsbare natuur. Voor hen bieden we ruimte binnen het ontwikkelgebied Witveld.

Paardensector

De paardensector groeit in Horst aan de Maas én in de regio Midden-Limburg. We zien deze sector als belangrijk voor het behouden van hoge economische vitaliteit in de landelijke gebieden. Er zijn verschillende soorten paardenbedrijven, die elk een andere invloed hebben op de omgeving. We maken daarom onderscheid tussen drie vormen:

• Gebruiksgerichte paardenhouderij

Dit zijn bedrijven waar mensen paardrijden of menen, zoals maneges, pensionstallen of paardensportbedrijven. Deze zorgen vaak voor extra verkeer. Daarom zien we ze het liefst in de overgangszone kernrandgebied of bij De Peelbergen. Soms is maatwerk mogelijk, bijvoorbeeld als een locatie goed bereikbaar is via de hoofdwegen.

• Productiegerichte paardenhouderij

Deze bedrijven fokken, trainen of verhandelen paarden. Kleine bedrijven passen vaak goed in het buitengebied. Voor grotere bedrijven is De Peelbergen een geschikte plek.

• Agrarische paardenbedrijven

Dit zijn bedrijven die paarden houden als onderdeel van de landbouw, zoals fokkerijen of paardenmelkerijen. Voor deze bedrijven gelden dezelfde regels als voor andere grondgebonden landbouwbedrijven.

Gewasbeschermingsmiddelen

We willen onze inwoners op termijn beter beschermen tegen het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de buurt van woningen. Zo willen we mogelijke gezondheidsrisico's voorkomen. Op dit moment gelden er landelijke regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Een landelijke autoriteit beoordeelt welke middelen zijn toegestaan. Daarnaast werkt de sector zelf aan nieuwe technieken om het wegwaaien ('drift') van middelen te voorkomen of om alternatieven te testen. Als gemeente moedigen we ondernemers aan om vaker te kiezen voor natuurlijke of biologische gewasbeschermingsmiddelen, waar dat mogelijk is.

Rond dit thema is veel beweging door nieuwe uitspraken van rechters en onderzoeksresultaten.

We volgen deze ontwikkelingen nauw en onderzoeken of de huidige vuistregel van 50 meter aangepast moet worden. Op de lange termijn willen we een betere bescherming van dorpen en andere kwetsbare functies. Samen met de agrarische sector zoeken we naar manieren om dat te realiseren.

Relatie veehouderij en gezondheid

Sinds 2016 wordt in Nederland veel onderzoek gedaan naar de relatie tussen veehouderijen en de gezondheid van omwonenden. Dit gebeurt binnen het programma Veehouderij en Gezondheid Omwonenden (VGO). De onderzoeken laten zien dat er verbanden zijn tussen de intensieve veehouderij en gezondheidsrisico's, vooral door stoffen die in de lucht terechtkomen. Het gaat dan om fijnstof, ammoniak, endotoxinen en micro-organismen.

Fijnstof

Het grootste deel van het fijnstof in de lucht komt door menselijk handelen. Dit noemen we antropogeen fijnstof. Fijnstof bestaat uit hele kleine stofdeeltjes. Deze kunnen direct in de lucht komen (primair fijnstof), bijvoorbeeld door industrie, verkeer, houtstook, landbouw en veehouderij. Stof van veehouderijen bestaat vaak uit mestdeeltjes, voer, huidschilfers, haren en veren die uit de stal waaien. Daarnaast is er ook secundair fijnstof. Dit ontstaat door chemische reacties in de lucht. Ammoniak uit de veehouderij kan bijvoorbeeld

omgezet worden in stoffen zoals ammoniumnitraat en ammoniumsulfaat. Een klein deel van het fijnstof in de lucht heeft een onbekende herkomst. Het primaire fijnstof van veehouderijen bestaat meestal uit organisch materiaal, zoals mest, voer, haren en strooisel. Omdat vooral mest en voer veel bacteriën bevatten, zitten er in de lucht rond veehouderijen vaak ook bacteriën en bacterieresten. Wetenschappelijk onderzoek laat zien dat fijnstof schadelijk is voor de gezondheid. Het kan effect hebben op hart- en bloedvaten en op de longen. Dit geldt zowel voor korte als voor langdurige blootstelling. Er is geen veilige hoeveelheid fijnstof bekend waarbij helemaal geen gezondheidsrisico's optreden. Volgens de Gezondheidsraad zijn alle soorten fijnstof in zekere mate schadelijk. Wel kunnen de effecten op het platteland anders zijn dan in de stad, doordat rond veehouderijen hogere concentraties bacteriën en andere micro-organismen in de lucht zitten. Intensieve veehouderijen zijn een belangrijke bron van fijnstof. Pluimvee-, varkens- en vleeskalverbedrijven stoten relatief veel fijnstof uit. Andere veehouderijen doen dat ook, maar in mindere mate.

Ammoniak

VGO-onderzoek laat zien dat mensen een minder goede longfunctie kunnen hebben bij hoge concentraties ammoniak in de lucht. Waarschijnlijk komt dat niet direct door ammoniak zelf, maar

door de stoffen die ontstaan als ammoniak met andere stoffen in de lucht reageert. Zo ontstaat secundair fijnstof. Ammoniak komt bijvoorbeeld vrij uit mest en stallen en kan zich op grote afstand met de lucht verspreiden – soms wel honderden kilometers. Volgens de Gezondheidsraad is het niet zo dat de concentratie secundair fijnstof direct rond veehouderijen hoger is dan verderop. De effecten van ammoniakuitstoot lijken daarom vergelijkbaar voor mensen dichtbij en verder van de bron. In dit geval zijn vaste afstandsnormen niet zinvol. Wel helpt het verminderen van het aantal dieren – en daarmee de hoeveelheid mest – om de uitstoot van ammoniak terug te dringen.

Endotoxinen

Endotoxinen zijn kleine restdeeltjes van bacteriën. Ze kunnen leiden tot irritatie van de luchtwegen of ontstekingen. Tegelijkertijd kunnen endotoxinen in sommige situaties ook een beschermende werking hebben, bijvoorbeeld tegen allergieën. De belangrijkste bronnen van endotoxinen in de veehouderij zijn pluimvee en varkens. Endotoxinen verspreiden zich via stof uit de stallen of bij het werken met mest. Ze hechten zich vooral aan grotere stofdeeltjes die sneller neerslaan, waardoor ze zich minder ver verspreiden dan fijnstof. Daarom is voldoende afstand houden vaak een passende maatregel. In dit geval kunnen afstandsnormen dus wel effectief zijn.

Maatregelen om fijnstof te beperken, helpen vaak ook om de uitstoot van endotoxinen te verminderen.

Verdeling van de bijdrage aan endotoxinen in de lucht (uit onderzoek in Noord-Brabant en Limburg):

- 54% komt van varkens
- 37% van pluimvee
- 6,3% van runderen
- 2,6% van paarden
- 0,56% van geiten

Micro-organismen

In de omgeving van veehouderijen kunnen ook micro-organismen in de lucht zitten. Dit zijn bijvoorbeeld bacteriën, schimmels en parasieten. Sommige van deze micro-organismen kunnen ziektes overdragen van dier op mens (zoönosen), zoals in het verleden gebeurde met Q-koorts. Ook antibioticaresistente bacteriën kunnen voorkomen.

Deze micro-organismen kunnen gezondheids-risico's geven voor mensen die op het bedrijf werken, zoals veehouders. Voor omwonenden lijken de risico's bij normaal gebruik van de stallen beperkt te zijn. Volgens de Gezondheidsraad is er nog weinig bekend over het precieze effect van langdurige

blootstelling aan deze micro-organismen voor mensen. Toch kunnen micro-organismen zorgen voor ongerustheid bij omwonenden, mede door eerdere gebeurtenissen zoals de Q-koortsuitbraak.

Besmettelijke dierziekten

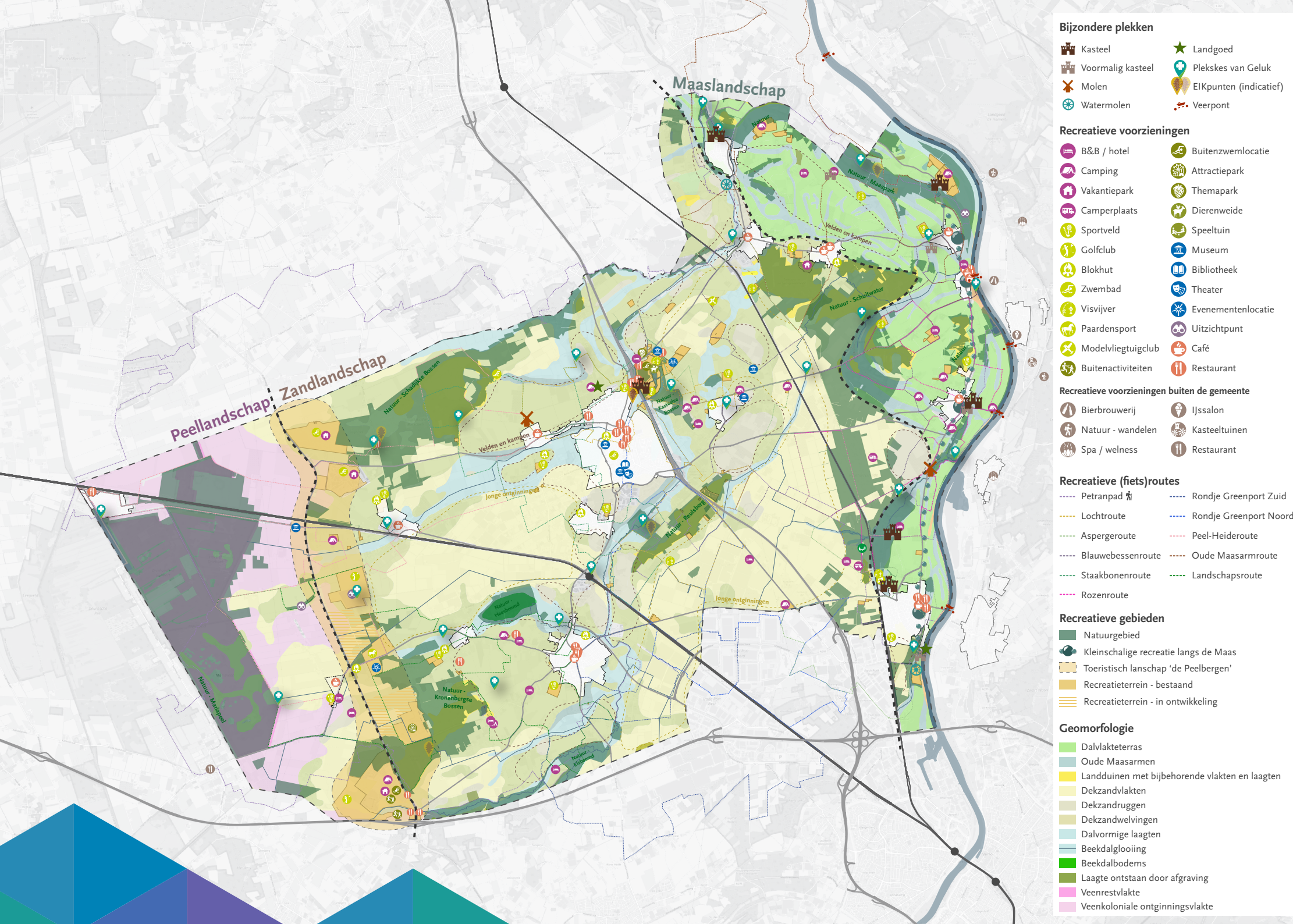
De aanpak van besmettelijke dierziekten – zoals Q-koorts – valt onder landelijke regelgeving. De belangrijkste wetten en regels zijn:

- De Gezondheids- en welzijnswet voor dieren.
- De regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten, zoönosen en TSE's.
- De regeling tijdelijke maatregelen dierziekten.

Bronnen:

Informatiepunt leefomgeving en Kennisplatform veehouderij
www.iplo.nl/thema/praktijksituaties/veehouderijen/gezondheid-veehouderijen/relaties-veehouderij-gezondheid
www.kennisplatformveehouderij.nl

3.5 Een sterk toeristisch-recreatief profiel voor rust- en plezierzoekers

In de toekomst willen we als gemeente goed zijn ingericht voor recreatie en toerisme. Dat geldt zowel voor bezoekers van buitenaf als voor onze eigen inwoners. We richten ons vooral op gezinnen en groepen die een dagje uit willen of een paar dagen willen blijven. In Horst aan de Maas vinden zij een combinatie van rust, natuur én plezier. We willen dat mensen kunnen genieten van de mooie, rustige omgeving, maar ook dat er genoeg leuke dingen te doen zijn. Daarom maken we duidelijke keuzes. Zo kunnen we het toerisme laten groeien, zonder dat het ten koste gaat van de natuur of het landschap. Alleen door goed te plannen, houden we de kwaliteit van het landschap hoog én versterken we onze vrijetijdseconomie. We willen meer bezoekers ontvangen, maar wel op een manier die onze wegen, natuur en dorpen aankan.

Om ruimte te bieden aan recreatie én tegelijk de natuur te beschermen, kiezen we voor twee sporen:

- We bundelen extensief toerisme en vermaak rond De Peelbergen.
- We zorgen voor spreiding van kleinschalige initiatieven van recreatie in de rest van de gemeente.

Daarnaast willen we de wandel-, fiets- en ruiterroutes buiten de natuurgebieden verder verbeteren.

Zo kunnen bezoekers de hele gemeente ontdekken, zonder dat kwetsbare gebieden te veel worden belast. We zetten in op verhalen en thema's die passen bij de omgeving. Langs deze lijnen kunnen recreatieve parels ontstaan: kleine initiatieven met een bijzondere beleving.

Ambitie/doel

In 2040 is Horst aan de Maas een toeristische topgemeente voor mensen die rust zoeken én mensen die iets willen beleven. Het plezier en vermaak is gebundeld in het gebied rond De Peelbergen. In het buitengebied kunnen mensen kleinschalig genieten van rust, zonder de natuur te verstoren. Het Maasgebied is een bijzondere trekpleister dankzij een netwerk van kleine recreatieve plekken.

Bron: Toverland

Wat willen we bereiken?

- Bundeling: versterking van het toeristisch cluster De Peelbergen.
- Spreiding: kleinschalige recreatieparels in het buitengebied, verbonden via een sterk routenetwerk.
- Erfgoed & cultuurhistorie: beter zichtbaar en beleefbaar maken.
- Ruimte voor recreatie in natuurgebieden: zorgvuldig afgebakend en beschermd.
- Gezonde en veilige omgeving: voor iedereen die recreëert.

3.5.1 Bundeling: versterken toeristisch cluster De Peelbergen

De belangrijkste toeristische en recreatieve trekpleisters van onze gemeente liggen in en rond De Peelbergen en rond de Middenpeelweg.. Dit is het gebied waar verblijfsrecreatie en dagrecreatie samenkomen. We willen deze plek in de toekomst verder verbeteren. Daarbij kijken we vooral naar kwaliteit, veiligheid en bereikbaarheid. Als het aantal bezoekers toeneemt, moet het gebied goed bereikbaar en veilig blijven. Dat is belangrijk voor bezoekers, maar ook voor hulpdiensten als er iets gebeurt. We gaan samen met de provincie het verkeer monitoren in het gebied en op basis daarvan afspraken maken over de mogelijk te nemen maatregelen. Het is goed mogelijk

dat daar ook aanpassingen in de infrastructuur bij horen. Om de verkeersdruk te verlagen, zetten we in op betere bereikbaarheid met het openbaar vervoer en de fiets. Denk bijvoorbeeld aan verbindingen met recreatieparken en omliggende dorpen. Dit sluit aan op het Mobiliteitsprogramma 2025-2035. Bij de verdere ontwikkeling van het recreatiegebied letten we niet alleen op economische kansen. We kijken ook naar de maatschappelijke waarde. We willen dat toeristische bedrijven meer gaan samenwerken met lokale ondernemers en maatschappelijke organisaties. Zo zorgen we voor meer verbinding met de lokale economie, de energietransitie, natuurbeheer en het landschap. Buiten De Peelbergen staan we geen grootschalige ontwikkeling van recreatie of 'leisure' toe. Daar kiezen we bewust voor, om de balans tussen rust en recreatie in onze gemeente te behouden.

3.5.2 Spreiding: kleinschalige recreatie in het buitengebied

We willen toerisme en recreatie niet alleen rond De Peelbergen ontwikkelen, maar juist ook op andere plekken in de gemeente. Zo zorgen we voor spreiding én meer kansen voor inwoners en ondernemers. Het is een manier om nieuwe economische kansen te benutten die ook goed zijn voor onze eigen inwoners. Denk bijvoorbeeld aan meer mogelijkheden om buiten te sporten, te wandelen of te fietsen in de eigen omgeving.

Daarom verbeteren we de fietsroutes buiten de natuurgebieden. Langs die routes willen we plekken ontwikkelen met een bezoekfunctie, zoals rustpunten of bezienswaardigheden. Om die aantrekkelijk te maken, zijn kleinschalige horecavoorzieningen belangrijk. Denk aan locaties waar mensen na het wandelen of fietsen iets kunnen eten of drinken, of waar verschillende activiteiten samenkomen.

Routestructuren zijn ook geschikt voor kleinschalige dag- en verblijfsrecreatie. Denk aan een B&B, theetuin, landwinkel of kleine camping. We zien vooral veel kansen rond de Maasdorpen. Daar kunnen recreatieve plekken samen een soort 'kralensnoer' vormen, die het landschap én de dorpen aantrekkelijker maken.

Welke recreatiefuncties passen verspreid in het buitengebied in Horst aan de Maas?

In het buitengebied zoeken we vooral functies die passen bij de doelgroep 'harmoniezoekers'; mensen die komen voor de rust, voor (sportief) bewegen en voor genieten van de natuur en het landschap. Denk hierbij bijvoorbeeld aan B&B's, kleinschalige hotels, een educatie-centrum, kampeerboerderij, theetuin of pluktuin. Ook horeca kan bijdragen aan natuur-gerichte recreatie in het buitengebied.

3.5.3 Beleefbaar en toegankelijk maken van erfgoed en cultuurhistorie

Erfgoed heeft een belangrijke rol in de identiteit en beleving van onze gemeente. Dit geldt voor de historische kenmerken van het landschap, voor de gebouwde ensembles in het buitengebied en voor de historische kernen. Het erfgoed biedt kansen voor toeristisch-recreatieve activiteiten en functies. Als we zulke nieuwe functies mogelijk maken, kunnen we tegelijkertijd investeren in het behoud van ons erfgoed.

Daarbij letten we niet alleen op het gebouw zelf, maar ook op de omgeving waarin het staat. Het geheel – het ‘ensemble’ – is minstens zo belangrijk als het monument zelf.

3.5.4 Afgebakende ruimte voor recreatie in natuurgebieden

Natuur is belangrijk voor onze gezondheid en voor de aantrekkingskracht van onze gemeente. We willen dat inwoners en bezoekers de natuur kunnen beleven, maar zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit ervan. Om dat in balans te houden, delen we natuurgebieden op in verschillende zones. In een gebruikszone komt ruimte voor wandelen, fietsen en andere vormen van recreatie. In een extensieve zone blijft het rustig en komt natuur op de eerste plaats. Zo beschermen we kwetsbare natuur en houden we toch ruimte voor beleving. Ook buiten de natuurgebieden

– in de overgangszone eromheen – willen we rust en beleving centraal stellen. Dat doen we samen met de natuurorganisaties die deze gebieden beheren. In een bredere zone daarbuiten combineren we natuurontwikkeling met betere routestructuren en passende toeristisch-recreatieve functies.

De opkomst van historisch toerisme en cultuurtoerisme.

Steeds meer mensen zijn op zoek naar plekken met een verhaal. Ze willen iets leren over de geschiedenis of gebruiken van een gebied. Dit noemen we historisch toerisme of cultuurtoerisme. Zeker als je dat kunt combineren met een mooie wandeling of fietstocht, is het voor veel mensen aantrekkelijk. Horst aan de Maas heeft veel historische en culturele kenmerken die dit soort bezoekers aanspreken. Denk aan sporen uit het verleden, tradities of het landschap dat verhalen vertelt. We willen die verhalen beter zichtbaar en beleefbaar maken. Voorbeelden van zulke verhaallijnen zijn:

- De ontginning van het veen, bijvoorbeeld in de Mariapeel en rond Griendtsveen.
- Leven met de rivier: met watermolens, landhuizen, rivierduinen en oude Maasmeanders.
- De ontwikkeling van de agrarische sector door de jaren heen.

We blijven ook meedoen aan het Geopark Peelhorst en Maasvallei. Daarnaast werken we aan het Nationaal Park De Peel. We zoeken daarbij actief naar verbindingen met andere regionale plannen, zoals de Gebiedsgerichte Aanpak Gedeelde Peel.

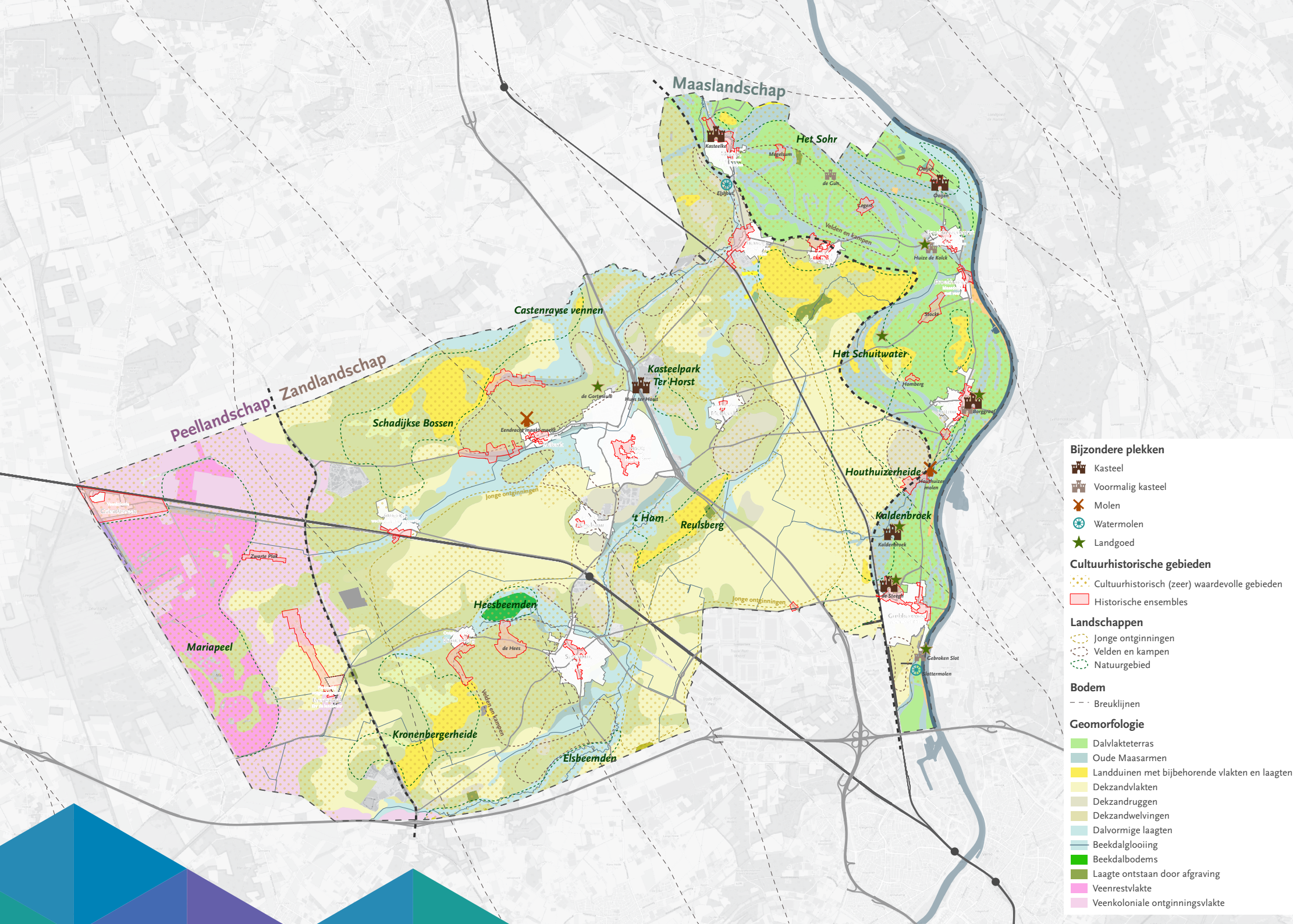
3.6 Identiteit door herkenbare landschappen en erfgoed

In dit hoofdstuk vertellen we meer over hoe we onze kernkwaliteiten (zie 9 Bijlage: Kernkwaliteiten) beschermen en verbeteren.

Ambitie/doel

In 2040 zijn het landschap en het erfgoed belangrijk voor de kwaliteit van onze leefomgeving en de identiteit van Horst aan de Maas. Archeologie, gebouwen en ons cultuurlandschap zijn goed zichtbaar en beleefbaar. Zo leren inwoners en bezoekers meer over onze geschiedenis en kunnen ze er trots op zijn. Ons erfgoed is dan goed bewaard gebleven. Dat is deels gelukt door bescherming, maar ook doordat we bij nieuwe plannen rekening hielden met erfgoed. We hebben steeds goed gekeken naar de omgeving waarin het erfgoed ligt. Dat deden we op basis van kennis en altijd met maatwerk. Ook werken we als gemeente samen met de samenleving, bijvoorbeeld met agrariërs, om herkenbare en mooie landschappen te behouden. Deze landschappen passen bij onze bodem en het watersysteem.

Deze doelen werken we verder uit in het programma Landschap en Erfgoed. Dat programma begint met een volledig overzicht van het erfgoed in onze gemeente. Op basis daarvan kiezen we maatregelen om goed met dit erfgoed om te gaan.

We leggen ook verbanden met andere thema's uit de omgevingsvisie, zoals:

- Een duurzame en waardevolle economie.
- Groei van de centra en ruimte voor nieuwe woonwijken en appartementen.
- Toekomstbestendige landbouw.
- Toerisme en recreatie, infrastructuur zoals wegen en fietspaden.

Wat willen we bereiken?

- Herkenbare en aantrekkelijke landschappen.
- De eigenheid en kwaliteit van dorpen en linten behouden of versterken.
- Erfgoed beleefbaar en toegankelijk maken voor iedereen.
- Behoud van cultuurhistorische gebouwen, gebieden en landschappen.
- Maatwerk op basis van kennis.

3.6.1 Zorgen voor herkenbare, aantrekkelijke landschappen

Horst aan de Maas heeft bijzondere en herkenbare landschappen. Denk aan het Peellandschap, het Maaslandschap en het zandlandschap met de beken. Elk landschap heeft zijn eigen geschiedenis en uitstraling. We zorgen ervoor dat de natuur en het landschap passen bij de bodem en het watersysteem van dat gebied. Zo blijft het landschap niet alleen

mooi, maar wordt het ook sterker voor de toekomst, bijvoorbeeld bij droogte of hevige regen. We willen dat onze landschappen herkenbaar en aantrekkelijk blijven. Daarom werken we nauw samen met inwoners, agrariërs en andere partners. We volgen hierbij een aantal belangrijke uitgangspunten:

- Het bodem- en watersysteem zijn mede sturend (zie 3.7.1).
- De juiste functie op de juiste plek (zie 3.4.2 en 3.2.4).
- We kijken steeds naar verschillende lagen in het landschap.
- We zorgen voor natuur- en landschapselementen die passen bij het gebied.
- We maken het landschap samen met de mensen die er wonen en werken.

3.6.2 Eigenheid en kwaliteit dorpen en linten

De uitstraling van onze dorpen en linten wordt mede bepaald door historische gebouwen en andere waardevolle elementen. Deze geven de dorpen hun eigen karakter. We willen deze bijzondere plekken behouden en er inspiratie uit halen voor nieuwe ontwikkelingen. Zo zorgen we ervoor dat de dorpen hun eigen identiteit houden én versterken waar dat kan. Voor de lintbebouwing is de relatie met het landschap belangrijk. We zorgen er daarom voor dat er zicht blijft op het omliggende landschap vanaf de wegen en tussen de gebouwen. Deze open

plekken (doorzichten) zijn waardevol en blijven we beschermen.

3.6.3 Erfgoed voor iedereen beleefbaar en toegankelijk

We willen dat inwoners, toeristen en recreanten meer waardering krijgen voor het erfgoed van Horst aan de Maas. We hopen dat ze trots worden op de geschiedenis van onze gemeente. Daarom maken we erfgoed toegankelijk en beleefbaar voor iedereen. We doen dat op manieren die passen bij verschillende doelgroepen. Bijvoorbeeld met een leerzaam en leuk schoolpakket voor kinderen, speciale wandel- of fietsroutes met verhalen of een "hap-en-traprout" voor senioren. Zo brengen we onze geschiedenis tot leven. We zien veel kansen om historische verhalen te vertellen. Denk aan verhalen over het turfsteken in de Peel, de ontwikkeling van de landbouw, oude kastelen, streekproducten, de geschiedenis van onze beken, en de vele vertakkingen van de Maas. We steunen ideeën en initiatieven die helpen deze verhalen zichtbaar en beleefbaar te maken.

3.6.4 Cultuurhistorische ensembles en landschappen

We zien erfgoed als een belangrijk onderdeel van een levend en functionerend landschap. Daarom kijken we goed naar de plek waar het erfgoed staat. Bij nieuwe plannen letten we niet alleen op het gebouw of het object zelf, maar ook op de omgeving waarin

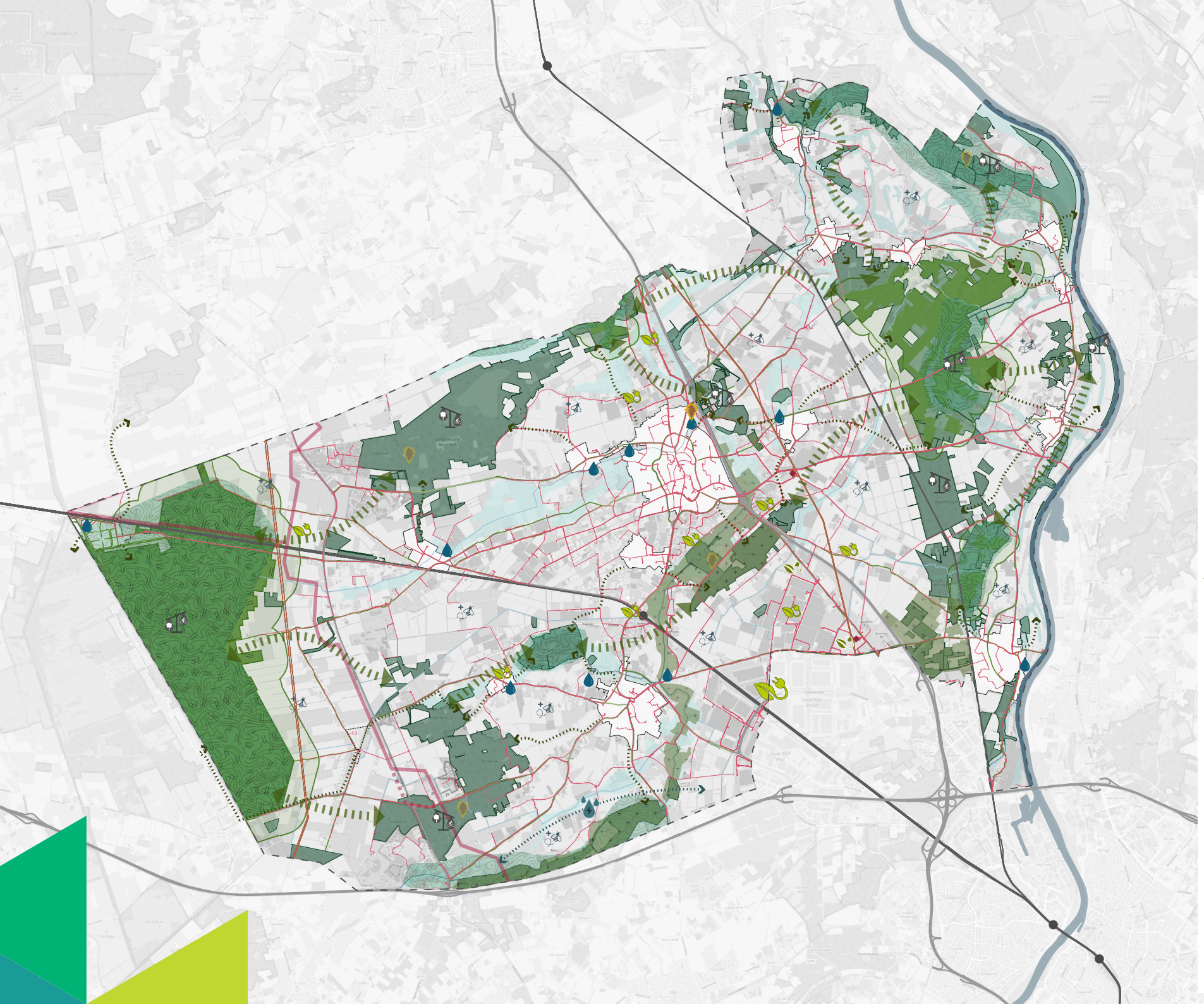

het staat. We kijken naar de samenhang tussen het gebouw en het landschap eromheen. Een voorbeeld hiervan zijn de Kasteelse Bossen. Daar gaat het niet alleen om de ruïne van het oude kasteel, maar ook om de kasteelboerderij en het bos dat erbij hoort. Alles samen vertelt het verhaal van die plek.

3.6.5 Goed maatwerk op basis van kennis

Erfgoed kun je op verschillende manieren behouden. Soms is het nodig om het te beschermen zoals het is. In andere gevallen is het juist goed om een nieuwe functie toe te staan. Zo blijft het erfgoed behouden door ontwikkeling.

Goede beslissingen kunnen we alleen nemen als we genoeg kennis hebben. Daarom zorgen we voor goede informatie over de bekende en verwachte archeologische waarden, de kwaliteiten van gebouwen of gebieden, en de geschiedenis van de plek. Deze kennis gebruiken we om maatwerk te leveren bij plannen en ontwerpen.

Duurzame energie

- Middenspanningsnet
- Hoogspanningsnet
- Hoogspanningsstation
- Toekomstige tracé Delta Rhine Corridor (gepland door het Rijk)
- Toekomstig tracé Delta Rhine Corridor (gewenst)
- Duurzaam energiesysteem met opwek, gebruik, opslag en omslag gecombineerd
- Zoekgebied duurzaam energiesysteem met opwek, gebruik, opslag en omslag gecombineerd
- Kans waterstofverbinding

Groen & blauw

- EIK-punten: Afbakende ruimte voor recreatie in natuurgebieden (indicatief)
- Dorpen en natuurgebieden verbinden
- Verbinden van natuurgebieden
- Meer biodiversiteit in het landelijk gebied
- Balans natuur en recreatie
- Hoofdstructuur bomen (bestaand en te realiseren waar mogelijk)
- Groene waterbergingen
- Natte natuurparels
- Groene buffer Greenport volgens compensatieplan
- Natura2000
- Zeer kwetsbare natuur
- Overgangszone natuurgebied bij zeer kwetsbare natuurgebieden
- Overige natuurgebieden
- KRW oppervlaktelichamen
- Groenblauwe dooradering beekdalen
- Oude Maasarmen

3.7 Horst aan de Maas is natuurlijk, groen en duurzaam

Ambitie/doel

In 2040 heeft Horst aan de Maas mooie, afwisselende natuur. De natuurgebieden zijn met elkaar verbonden en bieden plek aan planten en dieren die van natte of juist droge leefgebieden houden. Kwetsbare natuur is extra goed beschermd door speciale overgangszones, ook wel overgangszones natuurgebied genoemd. De natuur is sterker en de biodiversiteit – het aantal verschillende planten en dieren – is toegenomen. Het bodem- en watersysteem werkt goed. Er is een goede balans tussen het beschermen van de natuur, het gebruiken ervan voor recreatie en zorgen voor veiligheid en gezondheid. In 2040 is Horst aan de Maas klimaatneutraal, klimaatbestendig én natuurinclusief. We wekken dan zelf duurzame energie op en hebben een slim energiesysteem dat opwekking, gebruik, opslag én omslag met elkaar verbindt. Ook het reizen wordt groener, bijvoorbeeld doordat mensen meer gebruikmaken van het openbaar vervoer en de fiets of gaan wandelen.

Wat willen we bereiken?

- Het bodem- en watersysteem zijn mede sturend.
- We zorgen dat natuurgebieden beter met elkaar verbonden worden.
- Rond kwetsbare natuurgebieden leggen we natuurbuffers aan om deze gebieden te beschermen.
- We willen meer planten en dieren in het landelijk gebied. Dat doen we door de groenblauwe structuren te verbeteren en de landbouw meer natuurinclusief te maken.
- We zorgen voor een goede balans tussen natuur en recreatie. In sommige gebieden komt meer aandacht voor natuur, in andere gebieden meer voor recreatie. We leiden bezoekers via duidelijke punten in goede banen (deze punten hetten eerder toeristische overstapplaatsen).
- We bouwen aan een duurzaam energiesysteem. Dat systeem zorgt voor het opwekken, gebruiken, opslaan en uitwisselen van energie op een slimme manier.

3.7.1 Bodem- en watersysteem zijn mede sturend

We kiezen ervoor om bij alle plannen en keuzes in de leefomgeving te kijken naar de bodem en het water. Dit betekent dat we bijvoorbeeld letten op waar het nat is, waar het water naartoe stroomt en hoe goed

de grond is. Op die manier gebruiken we het bodem- en watersysteem als basis. Niet alles kan overal meer. Eerst kijken we: past deze ontwikkeling bij de eigenschappen van de bodem en het water? Als het antwoord ja is, dan kan het plan verder uitgewerkt worden. Deze manier van werken helpt ons om beter om te gaan met klimaatverandering. Zo kunnen we schade door droogte, hitte of veel regen voorkomen. Ook zorgt het voor een gezondere leefomgeving en betere biodiversiteit.

Daarom maken we deze keuzes:

- De juiste functie op de juiste plek. Voor woningbouw betekent dit bouwen op hogere, droge plekken dicht bij de dorpen. Voor landbouw gebruiken we de vruchtbare gronden voor grondgebonden landbouw (zie 3.4.3). In de lagere gebieden, zoals bij beken en de Maasuitwaarden en natuurbuffers, is vooral ruimte voor water, natuur en goede bodemkwaliteit. Hier kunnen andere functies (zoals laagproductieve, natuurinclusieve landbouw of weilanden voor begrazing) bij komen, als die de natuur of het water niet in de weg zitten.
- Woonwijken en bedrijventerreinen richten we klimaatbestendig in. Ze moeten goed tegen zware regen en lange periodes van warmte of droogte kunnen. De groene overgangszones natuurgebied zijn belangrijke waterbergingsgebieden.
- We gebruiken zes ontwerpprincipes voor bodem en water (zie kadertekst). Deze helpen om onze omgeving slim en toekomstbestendig in te richten.

Bodem en water mede sturend

‘Bodem en water mede sturend’ betekent dat functie en ruimtegebruik aansluiten bij de natuurlijke kenmerken van het bodem- en watersysteem. Dit vermindert de kwetsbaarheid voor klimaatverandering, beschermt (drink) watervoorraden, zorgt voor goede kwaliteit grond-, oppervlakte- en drinkwater, verbetert biodiversiteit en voorkomt bodemdaling (veengebied). Voor de inrichting van onze leefomgeving passen we de zes ontwerpprincipes bodem en water mede sturend toe:

Ontwerpprincipe 1 ‘Niet afwentelen’

betekent voor de agrarische sector onder andere dat emissies uit de agrarische sector de draagkracht van het bodem- en watersysteem niet mogen overschrijden.

Ontwerpprincipe 2 ‘Sponswerking bodem’

betekent onder andere zo min mogelijk verharding. Open bodems bieden betere omstandigheden voor het bodemleven en daarmee een betere bodemkwaliteit en biodiversiteit. Beekherstel en stuwen in sloten dragen bij aan het vasthouden van water. Hiermee worden benedenstrooms overstromingen voorkomen.

Ontwerpprincipe 3

‘Houd rekening met extremen’

betekent onder andere dat we bij het klimaatadaptief maken van onze dorpen rekening houden met zeer extreme neerslag, zeer extreme hitte en droogte, een onwaarschijnlijke dijkdoorbraak en het buiten de oevers treden van de beken.

Ontwerpprincipe 4

‘Aanpasbare inrichting voor de lange termijn’

betekent onder andere voorbij de plangrens en planhorizon denken. We willen tenslotte goed voorbereid zijn op de effecten van klimaatverandering. Deze effecten spelen vaak al op systeemniveau en op de veel langere termijn.

Ontwerpprincipe 5

‘Benut kansen voor systeemherstel’

betekent onder andere dat we het natuurlijke bodem- en watersysteem van De Peel zoveel mogelijk willen herstellen. Grootschalige herinrichting biedt de mogelijkheid om de sponswerking en het zelf herstellend vermogen van De Peel te vergroten.

Ontwerpprincipe 6

‘Bouw en ontwerp natuur inclusief’

Natuur inclusief bouwen betekent dat er bewust ruimte voor biodiversiteit wordt gecreëerd op, aan of in het gebouw of de (openbare) omgeving, zodat er meer diverse planten- en diersoorten kunnen leven.

De waterpartners van Waterpanel Noord hebben ‘Bouwstenen voor water en klimaat’ opgesteld. Hierin staan vier bouwstenen en bijbehorende doelen voor de omgevingsvisie.

Deze vier bouwstenen zijn:

1. **Natuurlijk water:** we realiseren een gezond waterecosysteem.
2. **Passende bescherming:** we bieden onder andere met klimaat adaptieve inrichting en beheer passende bescherming tegen overstromingen, wateroverlast en andere gevolgen van klimaatverandering.
3. **Schoon water:** we zorgen dat we beschikken over voldoende water van goede kwaliteit dat bijdraagt aan een aantrekkelijke leefomgeving en maatschappelijke doelen, zoals schoon drinkwater en zwemwater.
4. **Voldoende water:** nu en in de toekomst beschikken we over voldoende en kwalitatief goed oppervlakte- en grondwater.

3.7.2 Verbinden van de natuurgebieden

Door op een aantal cruciale locaties natuurverbindingen te realiseren tussen bestaande natuurgebieden, ontwikkelen we een aaneengesloten lokaal natuurnetwerk. Hiervoor leggen we op weg naar 2040 nieuwe natuurverbindingen aan en/of verbeteren we de huidige natuurverbinding tussen de verschillende natuurgebieden. De beken en de Maas zijn belangrijke verbindingen tussen de verschillende natuurgebieden. Door natuurrijke beken en beekdalen te ontwikkelen, is het mogelijk om alle natuurgebieden met elkaar te verbinden in Horst aan de Maas.

We kiezen er dan ook voor om de beken en beekdalen zoveel mogelijk natuurvriendelijk in te richten. De afgelopen jaren heeft Waterschap Limburg samen met andere partijen al diverse beek(herstel) projecten uitgevoerd. Naast de beken zetten we in op nieuwe natuurverbindingen, onder andere tussen de Mariapeel en de Schadijkse Bossen, de Mariapeel en De Kamiël van de Piël en tussen de Mariapeel en de Kronenberger Heide.

Om natuur en landschap te versterken en de toegankelijkheid van het landelijk gebied te vergroten, stimuleren we de ontwikkeling van nieuwe landgoederen. Deze moeten bestaan uit minimaal zo'n 10 hectare nieuw groen en zijn openbaar toegankelijk, herkenbaar en met een samenhangende ruimtelijke uitstraling. Beperkte woningbouw is onder voorwaarden mogelijk en moet altijd ondergeschikt en passend zijn binnen het geheel.

Het hoofddoel is het realiseren van nieuw landschap en natuur. Bebouwing (rood) wordt geclusterd, beperkt gehouden en zorgvuldig ingepast. We hanteren een gebiedsgerichte benadering: in kampen, velden en cultuurhistorisch waardevolle jonge ontginningsgebieden staan we geen nieuwe landgoederen toe vanwege het belang van openheid, landbouw en cultuurhistorie. In overige jonge ontginningsgebieden, in De Peelbuffer en aansluitend op bestaande natuurgebieden is maatwerk mogelijk en worden nieuwe landgoederen actief gestimuleerd.

3.7.3 Natuurbuffers rondom kwetsbare natuurgebieden

We kiezen ervoor om rondom de zeer kwetsbare natuurgebieden een natuurbuffer aan te leggen. Deze buffers beschermen de natuur tegen negatieve invloeden, zoals uitstoot uit de landbouw, verkeer of intensieve recreatie. Richting 2040 willen we dat deze natuurbuffers worden ingericht met natuurinclusieve landbouw. Voor de omvang van deze buffers

sluiten we aan bij de bestaande richtlijnen. Rondom kwetsbare natuurgebieden geldt een buffer van 250 meter, zoals vastgelegd in de Wet ammoniak en veehouderij (Wav). Extra aandacht voor natuurgebied De Peel is belangrijk. Daarom hanteren we hier een grotere overgangszone natuurgebied dan elders. We hanteren 500 meter met de kanttekening dat als er landelijke richtlijnen komen, we deze volgen. Binnen deze zones moeten intensieve veehouderijen uiterlijk in 2040 hun schadelijke uitstoot sterk verminderen of stoppen. Dit kan door over te schakelen naar andere bedrijfsvoering, te verplaatsen of te stoppen. In Horst aan de Maas liggen vier zeer kwetsbare natuurgebieden. Deze maken deel uit van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en zijn soms ook natte natuurplek. De Mariapeel is daarnaast ook een Natura 2000-gebied. Het gaat om de volgende gebieden:

- Het Schuitwater (inclusief Tienrayse- en Swolgenderheide).
- Kaldenbroek.
- Castenrayse Vennen.
- Mariapeel.

Daarnaast zijn ook de Heesbeemden en het Ham kwetsbare natuurgebieden.

Voor nieuwe bedrijven met hoge ammoniak- of stikstofemissies geldt dat zij zich niet in deze buffers mogen vestigen. Bedrijven die niet passen in de natuurbuffer zijn onder andere intensieve

veehouderijen (pluimvee, varkens, runderen, geiten), biogasinstallaties met mestverwerking, en opslag- of verwerkingslocaties voor mest. Bestaande intensieve veehouderijen in de buffers moeten hun schadelijke uitstoot sterk beperken of beëindigen. Paardenbedrijven veroorzaken over het algemeen veel minder uitstoot, vanwege een lagere dierdichtheid, minder stikstof in de mest en doordat de dieren veel buiten lopen.

De uitvoering van dit beleid gebeurt via het Uitvoeringsprogramma bij de Visie Veehouderij en het project Toekomstbestendige Locaties.

3.7.4 Meer biodiversiteit in landelijk gebied

We verbeteren de biodiversiteit in het landelijk gebied door een groenblauwe dooradering aan te leggen en door meer natuurinclusieve landbouw te stimuleren.

Groenblauwe dooradering

In een groot deel van het buitengebied combineren we verschillende functies met het versterken van de biodiversiteit. Ook stimuleren we de aanleg van landschapselementen en natuurinclusief ondernemen bij agrarische bedrijven, recreatie-functies en in de bebouwde omgeving.

Meer natuurinclusieve agrarische sector

Een natuurinclusieve agrarische sector is een vorm van landbouw die voedsel en gewassen produceert op een manier die in balans is met de natuur. Hierbij worden natuurlijke hulpbronnen, zoals bodem, water en biodiversiteit, actief gebruikt én beschermd. Ook is er aandacht voor het landschap en de omgeving van het bedrijf. Deze vorm van landbouw moet economisch haalbaar zijn voor de ondernemer. Hoe een ondernemer natuurinclusief werkt, hangt af van het type bedrijf, de omgeving, de productieomstandigheden én de persoonlijke motivatie. Natuurinclusieve landbouw is daarom altijd maatwerk. De agrariër is dan niet alleen producent van voedsel, maar ook beheerder van natuur en landschap. Zo kunnen agrariërs bijdragen aan de doelen van deze omgevingsvisie. In agrarische gebieden ligt nu vooral de nadruk op economie en productie. Richting 2040 verbetert de biodiversiteit doordat steeds meer agrariërs natuurinclusiever gaan werken. Zij combineren landbouw met zorg voor biodiversiteit en profiteren van de voordelen van een gezond ecosysteem, zoals waterberging, schonere lucht en ruimte voor recreatie.

Andere agrariërs richten zich op niet-grondgebonden, hoogproductieve landbouw met moderne technieken en intensivering van teelten. Deze bedrijven krijgen ruimte op aangewezen plekken, zoals delen van Greenport en het economisch ontwikkelgebied (LOG). Door deze vorm van landbouw te concentreren

ontstaat ruimte voor andere functies, zoals grondgebonden natuurinclusieve landbouw.

3.7.5 Balans tussen natuur en recreatie

We zorgen voor een goede balans tussen natuur en recreatie. Dit doen we door per gebied te bepalen of de nadruk ligt op natuur of op recreatie. Ook sturen we bezoekersstromen via zogeheten Eikpunten en routestructuren.

Gebiedsgerichte accenten op natuur en/of recreatie

In elk gebied bekijken we wat de juiste verhouding is tussen natuur en recreatie:

- Toeristisch gebied De Peelbergen: hier ligt de nadruk op toerisme. Tegelijk investeren we in natuur en landschap en houden we rekening met de omgeving.
- Rivierenlandschap: buitendijks is de natuur en veiligheid bij hoogwater het belangrijkste. Hier is alleen rustige recreatie mogelijk. Binnendijks is er meer ruimte voor recreatie, met kleine initiatieven die goed passen bij het landschap en de natuur.
- Economisch groeigebied: in dit gebied is natuur en recreatie ondergeschikt aan economische functies.
- De Peel en De Peelbuffer: in De Peel staat natuur op de eerste plaats. Rustige recreatie is alleen toegestaan als het geen schade veroorzaakt aan de natuur. In De Peelbuffer ligt de nadruk op natuurherstel, vooral van het bodem- en watersysteem. Hier is ook ruimte voor nieuwe

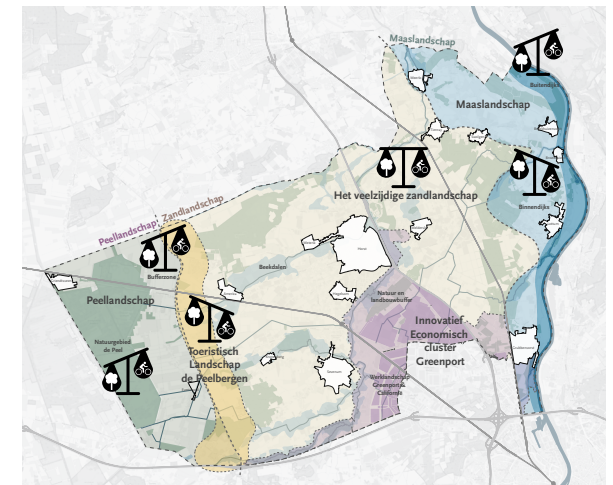
vormen van (natte) recreatie, als deze bijdragen aan verdienmodellen.

- Zandgebied: hier zijn natuur en recreatie even belangrijk.

Sturen op recreantenstroom via Eikpunten

De natuur beleven is belangrijk voor de gezondheid van mensen. Tegelijk moeten we kwetsbare natuur beschermen. Daarom richten we gebieden verschillend in voor recreatie.

In sommige delen van natuurgebieden zorgen we voor goede voorzieningen, zoals duidelijke routes en Eikpunten. Andere gebieden maken we juist minder toegankelijk om de natuur te beschermen. Eikpunten zijn startplaatsen voor wandel-, fiets- of ruiterroutes. Hier kun je vaak parkeren en is er horeca aanwezig.

Richting 2040 komen er extra Eikpunten bij. Zo zorgen we ervoor dat meer mensen van de natuur kunnen genieten, op plekken waar de natuur dat aankan.

3.7.6 Duurzaam energiesysteem met opwek, gebruik, opslag en omslag gecombineerd

Het doel is dat Horst aan de Maas in 2040 klimaatneutraal, klimaatbestendig, circulair en natuurinclusief is. Om dit te bereiken, gaan we als gemeente een energievisie opstellen. Hierin kijken we naar het hele energiesysteem: van opwek, opslag en omslag tot transport en gebruik. In eerder beleid hebben we afgesproken dat we in Horst aan de Maas 30% van de totale energievraag duurzaam willen opwekken, vooral via elektriciteit. We onderzoeken hiervoor onder andere de mogelijkheid voor een groot zonneveld in De Peelbuffer.

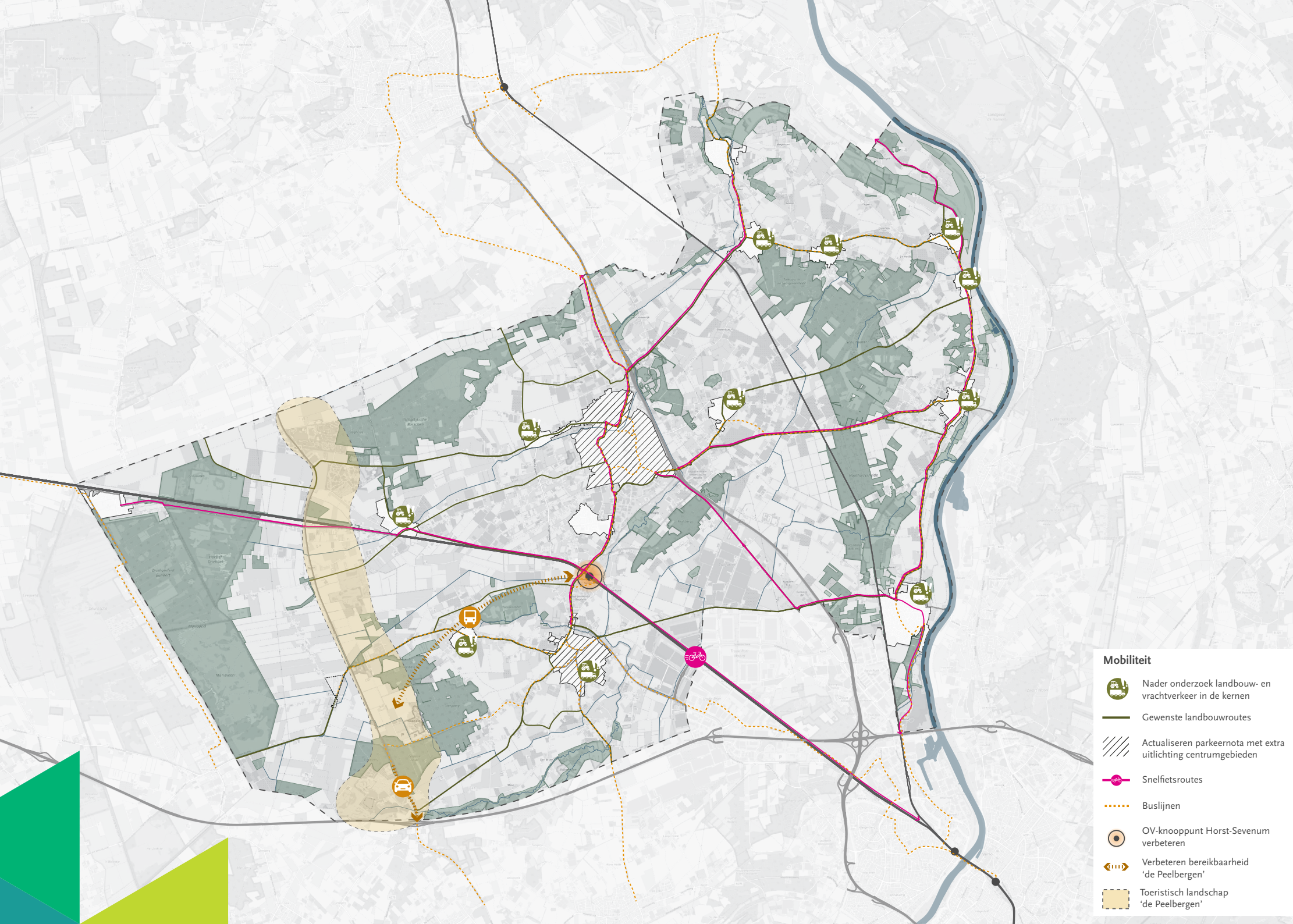
Daarnaast kiezen we voor energiesystemen waarbij duurzame opwekking, gebruik, opslag en omschakeling met elkaar verbonden zijn. Greenport en omgeving zijn vanwege de sterke economische activiteit en de nabijheid van energie-infrastructuur een logische plek om hiermee te starten. Dit betekent dat de energiebehoefte van bedrijven medebepalend wordt voor de vestiging van nieuwe bedrijven. We stimuleren innovaties op het gebied van slimme energiecombinaties, nieuwe energievormen en decentrale energiesystemen (kleinere systemen

dicht bij gebruikers). Ook willen we dat de glastuinbouwsector in 2040 klimaatneutraal is, op een economisch rendabele manier. Geothermie (aardwarmte) is hierbij een kansrijke bron van duurzame energie.

Acties richting een duurzaam energiesysteem:

- We kiezen voor energiesystemen waarin duurzame opwek, gebruik, opslag en omslag samenkomen, vooral bij bedrijventerreinen en tuinbouwgebieden.
- We stimuleren decentrale energiesystemen voor (clusters van) bedrijven.
- We maken ruimte voor uitbreiding van het energienetwerk en voor innovaties, zoals het gebruik van waterstof als energiedrager.
- We onderzoeken de mogelijkheden voor aardwarmte (geothermie) voor de glastuinbouw.
- We zetten in op het gebruik van de Delta Rhine Corridor (DRC) en de nieuwe boven- en ondergrondse kabels en leidingen die TenneT aanlegt. We willen dat deze ook gebruikt kunnen worden voor lokale energieoplossingen.
- We passen bij alle keuzes de kernwaarden veiligheid toe, vanwege de risico's die kunnen ontstaan bij de energietransitie.

3.8 Onze mobiliteit is op orde

De gemeente heeft een Mobiliteitsprogramma opgesteld waarin doelen zijn geformuleerd.

Ambitie/doel

In 2040 zijn de belangrijkste economische gebieden goed en veilig bereikbaar. Er zijn minder verkeersslachtoffers, waardoor mensen zich veiliger voelen in het verkeer én het ook daadwerkelijk veiliger is. Iedereen kan voorzieningen zelfstandig of samen met anderen bereiken. Zowel in als buiten de dorpen zoeken we steeds een goede balans tussen bereikbaarheid en leefbaarheid, voor alle vormen van vervoer.

Als gemeente werken we aan een fijnmazig en multimodaal vervoerssysteem. Dat betekent: een netwerk van verschillende vervoermogelijkheden, zoals lopen, fietsen, openbaar vervoer en auto's, die goed op elkaar aansluiten. Zo houden we alle dorpen en wijken bereikbaar en zorgen we voor goede verbindingen met voorzieningen en bedrijven in de regio en daarbuiten.

Verduurzamen van de mobiliteit

We werken aan betere en veiligere fietsverbindingen tussen dorpen en natuurgebieden. Tegelijk verbeteren

Wat willen we bereiken?

- Duurzamere mobiliteit: minder autoverkeer en meer gebruik van fiets, openbaar vervoer en lopen, volgens het STOMP-principe. Zo zorgen we dat iedereen op een toegankelijke manier voorzieningen kan bereiken.
- Sterkere vervoersknoop Horst-Sevenum: we willen dit station verder ontwikkelen en tegelijk de verbindingen met en tussen de dorpen verbeteren en de intercity behouden.
- Betere bereikbaarheid van bedrijventerreinen en – waar mogelijk – het scheiden van verkeersstromen, zodat de verkeersveiligheid toeneemt.

we de toegankelijkheid en aantrekkelijkheid van het landschap en natuurgebieden. Zo krijgt recreatie en toerisme meer ruimte in onze (cultuur)landschappen en wordt hun kwaliteit beter zichtbaar. Door recreatie en toerisme slim te sturen via routestructuren, beschermen we de kwetsbare natuur. Bewegen in een groene omgeving draagt ook bij aan een betere gezondheid.

Voor veel inwoners is de auto onmisbaar. Maar niet iedereen heeft een auto of wil er een. Hoe ga je dan naar school, je werk, de dokter of vrienden? Het uitgangspunt is dat iedereen mee moet kunnen doen in de samenleving. Daarom is inclusieve mobiliteit

belangrijk. Tegelijk weten we dat het financieel niet haalbaar is om in elk dorp vaak een bus te laten rijden. Daarom ondersteunen we lokale en particuliere initiatieven die mensen helpen zich te verplaatsen. Denk aan buurtauto's, beltaxi's met vrijwilligers, goede e-bikevoorzieningen en bezorgdiensten.

De fiets is voor veel mensen een aantrekkelijk vervoermiddel: gezond, duurzaam en betaalbaar. Daarom zorgen we voor comfortabele fietsroutes tussen dorpen, bij voorkeur door het mooie landschap en natuurgebieden. Voor populaire routes kijken we of we een fietssnelroute kunnen aanleggen. Kortom, we kiezen voor duurzaam, gezond, betaalbaar en flexibel vervoer tussen de wijken en dorpen. Dit doen we met efficiënte overstappunten en toegankelijke fiets- en wandelpaden. Zwaar verkeer, zoals vracht- en agrarisch vervoer, leiden we waar het kan om de kernen heen.

Leer-werk-leef ontwikkeling NS-station Horst-Sevenum

We willen station Horst-Sevenum sterker maken als belangrijk overstappunt door hier een onderwijs- en kenniscampus te ontwikkelen. Het bedrijventerrein dat er al ligt, kan meer bedrijven aantrekken die juist profiteren van de nabijheid van een treinstation. Denk aan startups, kenniswerkers en jonge bedrijven. We zien ook kansen om hier woningen te bouwen voor jongeren, studenten en kenniswerkers van Greenport en Brainport. Dit wordt verder onderzocht in

het Volkshuisvestingsprogramma.

Maatregelen

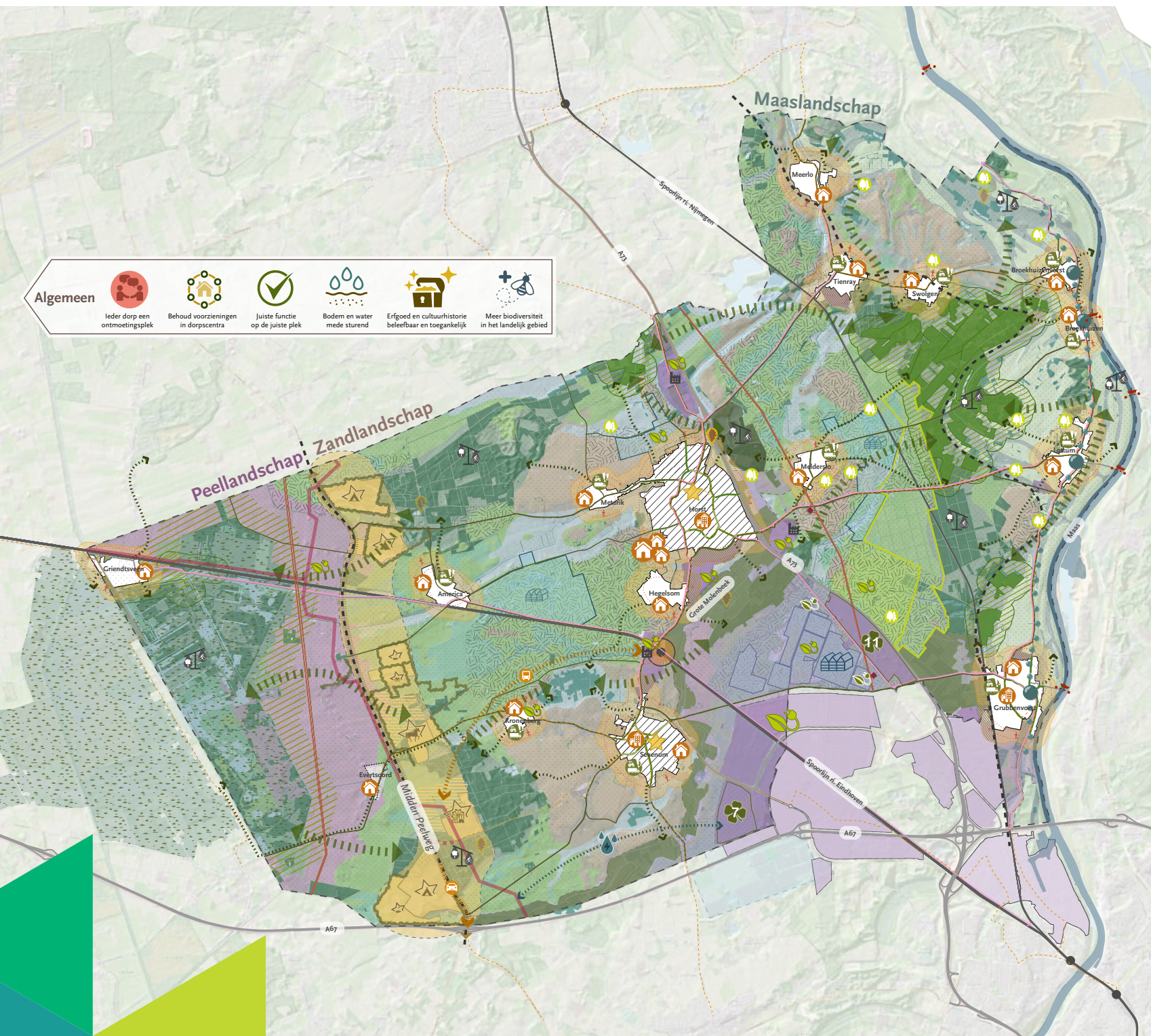
Naast de maatregelen in het mobiliteitsprogramma, kiezen we ook voor de volgende maatregelen:

- In de dorpen geven we wandelaars en fietsers voorrang bij het inrichten van de openbare ruimte.
- Bij gebieden met intensieve landbouw wijzen we routes aan waar de fiets voorrang krijgt.
- We versterken de verbindingen tussen de dorpen en station Horst-Sevenum door:
 - Snelle en goede fietsverbindingen aan te leggen.
 - Greenport beter bereikbaar te maken met het openbaar vervoer.
 - Het fijnmazige, vraaggerichte ov-netwerk uit te

breiden, gekoppeld aan station Horst-Sevenum. Zo wordt het station een belangrijk knooppunt in duurzaam vervoer.

- We koppelen economische groei aan betere bereikbaarheid. Zo geven we prioriteit aan het verbeteren van de Middenpeelweg, zeker in relatie tot de groei van toerisme in De Peelbergen (zoals Toverland, Grandorse en verblijfsrecreatieparken). De capaciteit van de Middenpeelweg zal passend moeten zijn bij de te verwachten groei.
- We zorgen ook voor een goede bereikbaarheid voor hulpdiensten.

4. Visiekaart

De leefomgeving is gezond en veilig

- Meer ruimte voor groen, bewegen en ontmoeten in de dorpen ^{*gilt voor de hele gemeente}
- Stimuleren gezond gedrag: meer ruimte voor wandelaars en fietsers
- Dorpen en natuurgebieden verbinden
- Overgangzone kernrandgebied

Woningen en voorzieningen naar behoefte

- Woningbouw in ieder dorp naar behoefte
- Kans inbreiding
- Horst-Hegelsom meer woningbouw (bouwen voor de regio)
- Levendige centra Horst en Sevenum (niet-)dagelijkse voorzieningen
- Behoud voorzieningen in dorpscentra ^{*gilt voor de hele gemeente}

De economie is duurzaam en waardevol voor de samenleving

Ontwikkelruimte voor bedrijventerreinen

- In overgangzone kernrandgebied: mits bijdrage aan gezonde(le) leefomgeving
- Blijvende aandacht voor revitaliserende bedrijven
- In regio: strategische inzet van klavertjes 7&11
- Greenport

Duurzame energie

- Duurzaam energiestelsel met opwek, gebruik, opslag en omslag gecombineerd
- Zoekgebied duurzaam energiestelsel met opwek, gebruik, opslag en omslag gecombineerd
- Hoogspanningsmast
- Toekomstig tracé Delta Rhine Corridor (gepland door het Rijk)
- Toekomstig tracé Delta Rhine Corridor (gewenst)
- Kans waterstofverbinding

Toekomstbestendige landbouw

- Toekomstbestendige landbouw door de juiste functie juiste plek
- Overgangzone kernrandgebied i.t.t. veehouders en gewasbeschermingsmiddelen
- Ontwikkelgebied voor intensieve niet-grondgebonden agrarische functies
- Kampen en velden: grond voor grondgebonden teelten
- Gebieden voor teeltondersteunende voorzieningen
- Boomteeltgebied
- Glastuinbouw concentratiegebied
- Intensiveren glastuinbouw (mogelijkheid)
- Veengronden en beekdalen: landbouw combineren met water vasthouden

Een sterk toeristisch-recreatief profiel voor rust- en plezierzoekers

- Bundeling: versterken toeristisch recreatieve cluster de Peelbergen
- Beleefbaar en toegankelijk maken van erfgoed en cultuurhistorie ^{*gilt voor de hele gemeente}
- Afgebakende ruimte voor recreatie in natuurgebieden (indicatief) ^{*gilt voor de hele gemeente}
- Kleinschalige recreatie langs de Maas
- Veerpunt verbindingen met de overkant van de Maas

Identiteit door herkenbare landschappen

- Peel Peellandschap
- Zand Zandlandschap
- Maas Maaslandschap
- (zeer) Waardevolle cultuurhistorische gebieden

Horst aan de Maas is groen en duurzaam

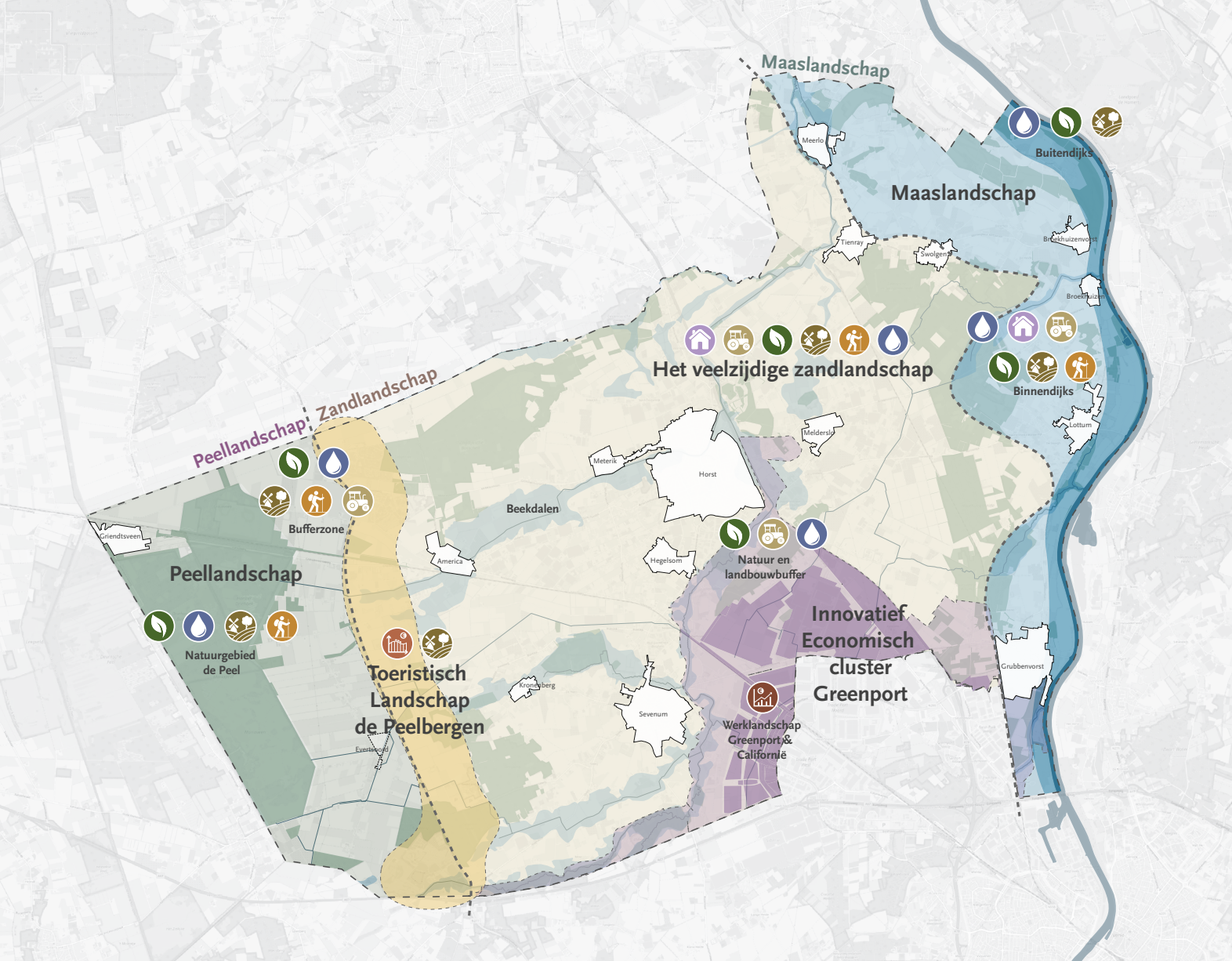
- Bodem- en watersysteem mede sturend
- Verbinden van de natuurgebieden
- Overgangzone natuurgebied
- Meer biodiversiteit in het landelijk gebied ^{*gilt voor de hele gemeente}
- Balans tussen natuur en recreatie
- Groen-blauwe dooradering van de grote dorpen
- Groen blauwe dooradering beekdalen
- Groene buffer Greenport volgens compensatieplan

Mobiliteit

- Nader onderzoek landbouw- en vrachtverkeer in de kernen
- Gewenste landbouwroutes
- Actualiseren parkeernota met extra uitlichting centrumgebieden
- Snelheidsroutes
- Buslijnen
- OV-knooppunt Horst-Sevenum verbeteren
- Verbeteren bereikbaarheid 'de Peelbergen' voor auto en openbaar vervoer

Landschappen (ondergrond)

- Veenontginning
- Kampen
- Velden
- Rivierdal
- Droge heideontginningen
- Natte heideontginningen
- Bos in mozaïeklandschap
- Bos in dalenlandschap
- Open water
- Beekdalen en beken
- Oude Maarmen
- (oude) dorpskern

Functies

Wonen	Landbouw
Water	Recreatie
Natuur/groen	Vrijtijdseconomie
(Cultuurhistorisch) landschap	Economie

5. Visie op de gebieden

We differentiëren per gebied en maken daarin keuzes. Per gebied hebben we bepaald wat daar de belangrijkste en gewenste functies zijn:

1. Natuurgebied De Peel en de Peelbuffer:

- Natuur/groen
- Water
- Cultuurhistorisch landschap
- Recreatie extensief
- Agrarisch laagproductief

2. Toeristisch gebied De Peelbergen:

- Intensieve recreatie en toerisme, en hippisch
- Cultuurhistorisch landschap

3. Het veelzijdige zandlandschap:

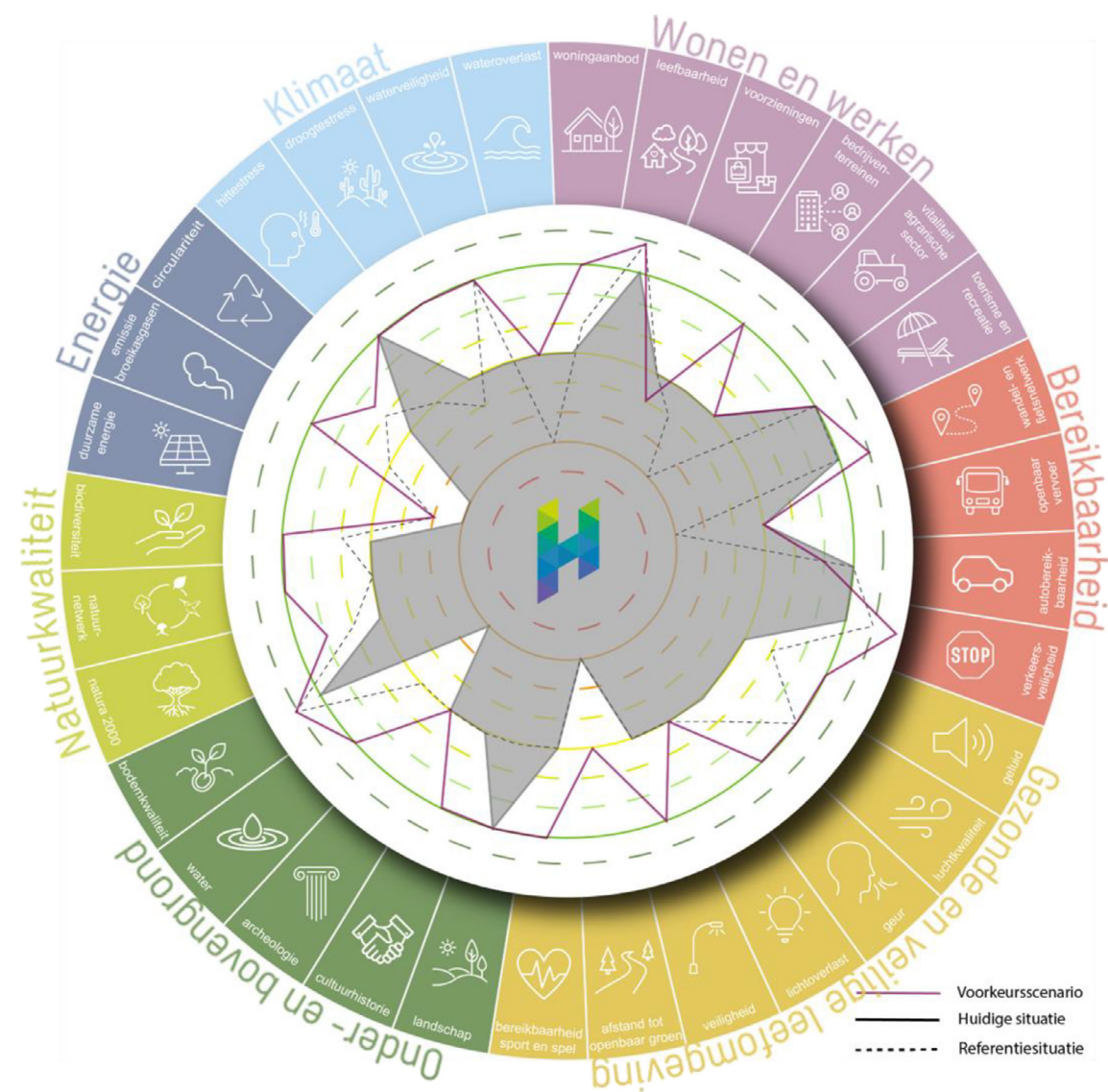
- Wonen in de dorpen
- Agrarisch
- Natuur/groen
- Cultuurhistorisch landschap
- Recreatie (kleinschalig)
- Water (in de beekdalen)

4. Innovatief economisch cluster Greenport:

- Economie
- Agrarisch (hoogproductief)

5. Maasgebied:

- **Buitendijks:**
 - Water (hoogwaterveiligheid)
 - Natuur/groen
 - Cultuurhistorisch landschap
 - Agrarisch (laagproductief)
 - Recreatie extensief
- **Binnendijks:**
 - Wonen in de dorpen
 - Agrarisch
 - Natuur/groen
 - Cultuurhistorisch landschap
 - Recreatie (netwerk, kleinschalige initiatieven)

6. Relatie met de OER

De Omgevingseffectrapportage (OER) laat zien wat de gevolgen zijn van de plannen in deze omgevingsvisie voor het milieu en de leefomgeving. Ook vergelijkt de OER deze gevolgen met een referentiesituatie. Dat is de situatie waarin we niets zouden veranderen aan ons huidige beleid, en de huidige trends zich voortzetten. De OER helpt ons bij het maken van keuzes: brengen onze doelen ook echt de gewenste effecten? Architecten- en ingenieursadviesbureau Sweco heeft voor deze OER eerst een soort momentopname gemaakt van de leefomgeving. Ze bekeken hoe het er nu voorstaat met de kwaliteit van het milieu en de omgeving, en hoe dit eruitziet als we niks veranderen (de referentiesituatie). Daarna hebben ze de gevolgen van de plannen in de concept-omgevingsvisie onderzocht. Ook hierbij is gekeken naar de effecten op de kwaliteit van milieu en leefomgeving.

In dit hoofdstuk zetten we per thema de belangrijkste effecten op een rij, in vergelijking met de referentiesituatie.

natuurgebied rond kwetsbare natuurgebieden zijn er bovendien kansen om de sociale samenhang te versterken en het toeristische en recreatieve aanbod uit te breiden, zolang dat de natuur niet schaadt.

6.1 Wonen en werken

Door in elk dorp woningen te bouwen op basis van de lokale behoefte, verbetert het woningaanbod en blijven voorzieningen beter behouden, vooral in de kleinere kernen. De leefbaarheid is in de huidige situatie al goed, maar zal verder verbeteren door meer aandacht voor ontmoeten, spelen en bewegen in en rond de dorpen. Ook veilige fiets- en wandelroutes tussen de dorpen dragen daaraan bij. In de overgangszone

In gebieden waar we de nadruk leggen op economische ontwikkeling en productie, krijgen lokale ondernemers meer ruimte. Op het gebied van werken is er veel veranderd ten opzichte van het rapport van de OER, waardoor de effecten hiervan nu lastig te vergelijken zijn.

De gebiedsgerichte aanpak per landschapstype heeft een positief effect op de vitaliteit van de agrarische sector. De druk op deze sector blijft, maar de kwaliteit

van de landbouw verbetert. Omdat het landbouwbeleid inmiddels verder is uitgewerkt dan in het eerdere OER-rapport, is het goed om dit in een nieuwe versie van het rapport specifiekere toe te lichten.

6.2 Bereikbaarheid

Door het inzetten op lokale vervoersalternatieven in plaats van de bus, wordt de bereikbaarheid van kleine kernen iets beter. In de OER is op dit moment nog geen rekening gehouden met mogelijke ontwikkelingen rond het station Horst-Sevenum. Als hier plannen voor komen, is het belangrijk om ook dit in de toelichting van de OER op te nemen, omdat het mogelijk invloed heeft op bereikbaarheid.

6.3 Gezonde en veilige leefomgeving

De aanleg van overgangszones kernrandgebied rond de dorpen zorgt voor een positief effect op het milieu, zoals minder geluid, betere luchtkwaliteit, minder geurhinder en meer veiligheid. Voor veehouderijen geldt een aanbevolen afstand van 250 meter tot woongebieden. Voor geitenhouderijen is dat minimaal 2000 meter vanwege gezondheidsrisico's. Voor bedrijven op bedrijventerreinen gelden per

milieucategorie bepaalde aanbevolen afstanden tot woningen, zoals te zien is in de bijbehorende afbeelding. Door bedrijven met een groot gezondheids- of milieurisico te verplaatsen naar locaties buiten deze zones, wordt de blootstelling van inwoners aan schadelijke effecten kleiner. Ook het vergroten van de leefbaarheid heeft een positief effect op de gezondheid van inwoners. Door de kernwaarden veiligheid toe te passen, maken we bewuste keuzes op het gebied van veiligheid. Verder zorgen veilige fiets- en wandelverbindingen tussen dorpen, naar speelplekken en ontmoetingsplekken, én het toepassen van het STOMP-principe (stappen, trappen, ov, deelvervoer, privéauto), voor positieve effecten op geluid, luchtkwaliteit, bereikbaarheid en veiligheidsgevoel.

6.4 Bescherming ondergrond en bovengrond

Om het natuurlijke bodem- en watersysteem te herstellen, is het belangrijk om meer variatie in de landbouw te stimuleren en minder kunstmest en monoculturen te gebruiken. Technische vernieuwing helpt daarbij, maar is niet de enige oplossing.

Door te kiezen voor de principes 'de juiste functie op de juiste plek', 'bodem en water mede sturend' en het aanleggen van natuurbuffers rond kwetsbare natuurgebieden, verbetert de kwaliteit van het landschap en van bodem en water. Ook het zorgvuldig kiezen van woningbouwlocaties met oog voor waardevolle natuur en landschap zorgt voor een positief effect. Erfgoed krijgt een belangrijkere plek in de visie. Dat draagt bij aan het behoud van de kwaliteit van het landschap.

6.5 Natuurkwaliteit

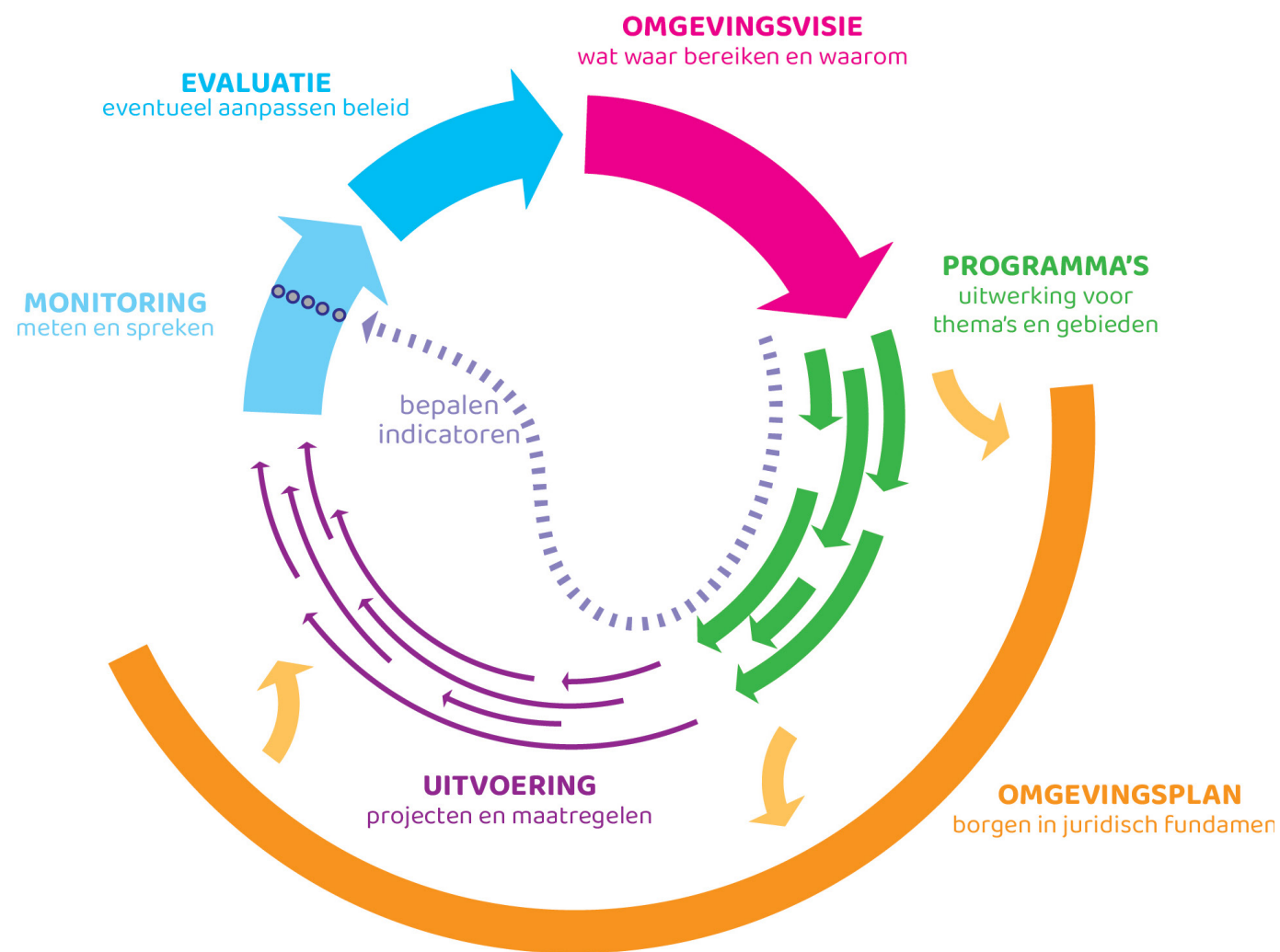
Door natuurgebieden beter met elkaar te verbinden en nieuwe verbindingen te maken, verbetert de natuurkwaliteit. De aanleg van De Peelbuffer en de buffers rond kwetsbare natuurgebieden helpt daarbij. Ook het vergroenen van bedrijventerreinen en het aanleggen van overgangszones kernrandgebied dragen bij aan meer biodiversiteit.

6.6 Energie en circulariteit

Met het huidige beleid lukt het waarschijnlijk niet om in 2050 volledig klimaatneutraal te zijn, zoals de Europese Unie wil. De gemeente wekt nog te weinig duurzame energie op. In de omgevingsvisie staan geen duidelijke plannen voor grootschalige energieopwekking. Op het gebied van circulaire economie en energiesystemen zijn er veel nieuwe ontwikkelingen. Daarom is het moeilijk te zeggen wat de OER precies over de huidige plannen zegt.

6.7 Klimaat

Er is een licht positief effect op droogte, wateroverlast en veiligheid tegen overstromingen. Dit komt doordat er meer ruimte komt voor water en omdat er gekozen wordt voor geschikte functies in natte gebieden, zoals de beekdalen en de Peelbuffer.

7. Uitvoeringsprogramma

7.1 De uitvoering

In deze omgevingsvisie staat wat de gemeente belangrijk vindt voor de inrichting van onze omgeving, nu én in de toekomst. In de vorige hoofdstukken hebben we verteld welke richting we op willen en wat daarvoor nodig is.

Deze visie heeft een 'zelfbindend karakter'. Dat betekent: als de gemeenteraad de visie goedkeurt, moet de gemeente zich aan deze afspraken houden. De visie wordt dan een belangrijk uitgangspunt bij besluiten over de ruimte, zoals het maken van nieuwe omgevingsplannen en het beoordelen van vergunningaanvragen.

In dit hoofdstuk leggen we uit hoe we onze plannen echt gaan uitvoeren. Hiervoor gebruiken we verschillende hulpmiddelen (instrumenten):

- Omgevingsprogramma's: hierin werken we uit hoe we bepaalde doelen willen bereiken.
- Omgevingsplan: dit vervangt het oude bestemmingsplan en bepaalt wat er waar mag gebeuren in de gemeente.
- Kostenverhaal: hiermee zorgen we dat ontwikkelaars meebetalen aan bijvoorbeeld wegen, groen of voorzieningen als zij ergens gaan bouwen.

7.2 Omgevingsprogramma's

Omgevingsprogramma's zijn een belangrijk instrument uit de Omgevingswet. Met deze programma's werken we plannen uit of voeren we ze uit. In elk programma staat hoe we van de huidige situatie naar de gewenste situatie willen komen. Soms moeten we daarvoor eerst de grote keuzes uit deze omgevingsvisie verder uitwerken. Dit kan gaan over een bepaald thema (zoals duurzaamheid of mobiliteit) of over een gebied (zoals een dorpskern of natuurgebied). In elk programma beschrijven we maatregelen om het beleid uit te voeren. Die maatregelen kunnen bijvoorbeeld zijn:

- Nieuwe regels in het omgevingsplan.
- Beleidsregels: daarin leggen we uit hoe we keuzes maken of hoe we wetten toepassen.
- Financiële middelen, zoals subsidies, investeringen of leningen.
- Projecten of andere acties die we echt gaan uitvoeren.

Soms zijn deze programma's verplicht, bijvoorbeeld:

- Als we strengere milieuregels willen dan landelijk is toegestaan.
- Als we nu al milieuregels overtreden en moeten laten zien hoe we dit gaan verbeteren.

In zo'n verplicht programma moet de gemeente dan uitleggen welke maatregelen we nemen om alsnog aan de regels te voldoen.

We maken voor elk programma een opdrachtbeschrijving. Daarin staat wat het doel van het programma is en wat het programma moet bijdragen aan het behalen van de omgevingsvisie.

Hoe en wanneer maken we omgevingsprogramma's?

We gaan deze programma's de komende jaren stap voor stap opstellen. Elk jaar bekijken we:

- Welke programma's het meest nodig zijn.
- Welke het meeste bijdragen aan onze doelen.
- Waar op dat moment de meeste behoefte aan is.

We nemen dit mee in de begrotingscyclus (het proces waarin we de plannen en het geld voor het komende jaar vastleggen). Zo zorgen we voor een slimme inzet van geld en mensen.

7.3 Omgevingsplan

In het omgevingsplan zetten we onze doelen uit de omgevingsvisie om in regels. Deze regels zijn juridisch bindend, dus inwoners en bedrijven moeten zich

eraan houden. Met de komst van de Omgevingswet krijgen we als gemeente meer vrijheid om regels op een flexibele manier op te stellen. Dat betekent bijvoorbeeld dat:

- Sommige activiteiten geen vergunning meer nodig hebben.
- Of dat je alleen een melding hoeft te doen.
- Of dat we regels algemener maken, zodat we maatwerk kunnen leveren bij specifieke plannen.

Dit noemen we ook wel 'open normen'. Een voorbeeld: in plaats van precies op te schrijven hoe hoog of breed een woning mag zijn, kunnen we ook een algemene regel opnemen, zoals: "De woning moet passen in het straatbeeld." Dit geeft meer ruimte aan initiatiefnemers, maar vraagt ook een goede beoordeling per situatie. We kunnen dit soort open normen alleen gebruiken op plekken waar onze doelen in de omgevingsvisie duidelijk zijn opgeschreven.

7.4 Kostenverhaal

Bij het uitvoeren van ons grondbeleid maken we als gemeente gebruik van de wettelijke mogelijkheden voor kostenverhaal en financiële bijdragen. Dit betekent dat we als gemeente kosten kunnen verhalen op initiatiefnemers van wettelijk bepaalde bouwactiviteiten.

Het gaat dan om nieuwe functies zoals wonen of bedrijvigheid en gebiedseigen kosten zoals GKM en TOV.

De kosten die we kunnen verhalen, hebben onder andere betrekking op:

- Gemeentelijke kosten voor ruimtelijke procedures (plankosten).
- Aanpassingen aan de openbare ruimte.
- Financiële bijdragen aan andere gemeentelijke investeringen.
- Bijzondere gebiedseigen kosten zoals GKM en TOV.

Het heeft onze voorkeur om hierover vrijwillige afspraken te maken met grondeigenaren. We sluiten dan als gemeente een overeenkomst met de eigenaar. Die afspraken maken we op basis van het privaatrecht. Lukt het niet om vrijwillig afspraken te maken, dan biedt de Omgevingswet ons de mogelijkheid om bijdragen aan investeringen af te dwingen.

Voor het kostenverhaal zijn er verschillende instrumenten beschikbaar:

- Gemeentelijke grondexploitaties.
- Publiek-private samenwerkingen.
- Overeenkomsten over kostenverhaal en financiële bijdragen (zowel vooraf als achteraf).
- Regels over kostenverhaal in het omgevingsplan.

Bij deze omgevingsvisie horen investeringen die nodig zijn om de gemeente leefbaar en bereikbaar te houden. We investeren de komende decennia in onder andere stedelijke herstructurering, landschapsversterking, mobiliteit, maatschappelijke voorzieningen, duurzaamheid en sociale woningbouw. Deze investeringen lopen als het kan gelijk op met de bouw van woon- en werkgebieden, maar dat is niet altijd mogelijk. Soms moet de gemeente vooraf investeren. In zo'n geval spreken we van een vorm van voorfinanciering.

Op basis van de Omgevingswet kunnen we als gemeente bij de indiening van een aanvraag omgevingsvergunning de initiatiefnemers voor een proportioneel deel laten meebetalen aan de genoemde investeringen. Alle bouwprojecten profiteren tenslotte van deze investeringen. Dit is 'afdwingbaar kostenverhaal'. De Omgevingswet geeft overigens ook een grondslag voor afspraken over een vrijwillige financiële bijdrage voor ontwikkelingen van een gebied.

Volgens de Omgevingswet kunnen we initiatiefnemers bij het indienen van een aanvraag voor een omgevingsvergunning verplichten om naar verhouding mee te betalen aan deze investeringen. Alle bouwprojecten profiteren immers van de verbeteringen in de leefomgeving. De wet biedt ook ruimte om vrijwillige afspraken te maken over financiële bijdragen voor gebiedsontwikkelingen.

We willen als gemeente gebruik maken van deze wettelijke mogelijkheden. Daarbij geldt dat elk initiatief binnen onze gemeente, in een kern of specifieke wijk, een eerlijke bijdrage moet leveren aan bovenwijkse investeringen en andere financiële bijdragen. In de nota kostenverhaal – die wordt uitgewerkt tot een beleidsdeel en een programma kostenverhaal – leggen we de spelregels hiervoor vast. Daarin beschrijven we ook het compensatiebeginsel. Dit beginsel houdt in dat als een initiatiefnemer niet aan bepaalde voorwaarden kan voldoen, hij in plaats daarvan een bijdrage moet leveren aan een gemeentelijk fonds dat zich richt op hetzelfde onderwerp. Bij voorkeur voldoet de initiatiefnemer aan de voorwaarde op zijn eigen terrein. Als dat niet

mogelijk of wenselijk is, en de gemeente ziet kansen om het op een andere plek op te lossen, dan kunnen we alsnog meewerken. De initiatiefnemer moet dan wel zijn deel van de investeringskosten betalen.

Voorbeelden hiervan zijn:

- Parkeernormen: als de parkeergelegenheid niet op eigen terrein gerealiseerd kan worden, kan een bijdrage gevraagd worden aan een parkeerfonds. Daarmee maken we als gemeente parkeerruimte in de omgeving.
- Groen- of natuurcompensatie: als er op eigen terrein geen ruimte is, kunnen wij als gemeente zorgen voor compensatie op een andere plek. De initiatiefnemer betaalt dan de kosten daarvan.

8. Definitielijst

- **Brede welvaart:** de kwaliteit van leven hier en nu en de mate waarin deze ten koste gaat van de brede welvaart van latere generaties of van die van mensen ergens anders in de wereld. Het is een maatstaf voor welvaart, gemeten door het CBS. Brede welvaart omvat meer dan alleen economie en inkomen. Het gaat ook over de gezondheid, het onderwijsniveau, het gevoel van veiligheid van mensen, de hechtheid van de samenleving, de toegankelijkheid van voorzieningen, de kwaliteit van de natuurlijke leefomgeving en vele andere aspecten die het leven en welzijn van mensen beïnvloeden. Het CBS publiceert elk jaar de Monitor Brede Welvaart & Sustainable Development Goals. Hierin staat het huidige niveau, maar ook in hoeverre dit welvaartsstreven een druk legt op de volgende generaties en andere landen.
<http://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/brede-welvaart>
- **Positieve gezondheid:** omvat een bredere blik op gezondheid. Het gaat om meer dan alleen 'niet ziek' zijn. Bij Positieve Gezondheid ligt het accent op de

mensen zelf, op hun veerkracht en wat hun leven betekenisvol maakt. Positieve Gezondheid kent zes dimensies: 1. Lichaamsfuncties, 2. Zingeving, 3. Mentaal welbevinden, 4. Kwaliteit van leven, 5. Meedoen, 6. Dagelijks functioneren. Met die brede kijk dragen we bij aan het vermogen van mensen om met fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. En om zoveel mogelijk eigen regie te voeren. <http://www.iph.nl>

- **Gebiedsgerichte aanpak (gga):** een langjarige, integrale inzet van maatregelen in een bepaald gebied waar sprake is van een opeenstapeling van maatschappelijke opgaven. Hierbij werken verschillende organisaties zoals gemeenten, provincie, waterschap, belangenverenigingen en inwoners samen om de leefbaarheid, veiligheid, economie en duurzaamheid van het gebied te verbeteren.

- **Internationale werknemers:**

- **arbeidsmigranten en kenniswerkers**

- Een internationale werknemer is een persoon van 18 jaar of ouder die (tijdelijk) zijn of haar land verlaat om in een ander land te werken, vaak voor een beter inkomen.

- Er zijn twee groepen internationale werknemers:

- **Kenniswerkers:** internationale werknemers met een bruto jaarinkomen van meer dan 130% van het wettelijk minimumloon.
 - **Arbeidsmigranten:** internationale werknemers die géén kenniswerker zijn. Zij werken in verschillende sectoren binnen de gemeente, zoals de agrarische sector, logistiek en het midden- en kleinbedrijf.

- **Intensieve veehouderij:** niet-grondgebonden veehouderijsystemen met een hoge mate van specialisatie en schaalvergroting, waarbij dieren voornamelijk binnen worden gehouden en de productie gericht is op maximale efficiëntie en opbrengst.

- **Intensieve veehouderij volgens VNG:** agrarisch bedrijf of deel van een agrarisch bedrijf waar tenminste 250 m² aan bedrijfsvloeroppervlakte aanwezig is dat gebruikt wordt als veehouderij volgens de wet milieubeheer voor het houden van vee en pluimvee. Het houden van vee vindt geheel of nagenoeg geheel plaats in gebouwen. Het houden van dieren op biologische wijze volgens de

regels uit artikel 2 van de Landbouwkwaliteitswet, en het houden van melkrundvee, schapen en paarden, wordt niet gezien als intensieve veehouderij.

- **Water- en bodem sturend:** verwijst naar een beleid of benadering waarbij water- en bodemsystemen leidend zijn bij de inrichting en het gebruik van de fysieke leefomgeving. Hierbij wordt rekening gehouden met de natuurlijke eigenschappen, draagkracht en beschikbaarheid van water en bodem, zodat de leefomgeving duurzaam kan worden ingericht en beheerd.

- **Kwetsbare gebieden WAV:** de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) bepaalde eerder welke natuurgebieden kwetsbaar of zeer kwetsbaar zijn voor verzuring. Het ging om (delen van) natuurgebieden binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Om schade door verzuring te beperken, golden er regels voor de uitstoot van ammoniak in deze gebieden én in een zone van 250 meter eromheen. Sinds de Omgevingswet is ingegaan, is de Wet ammoniak en veehouderij komen te vervallen.

- **Natuurinclusieve landbouw:** integreert natuurlijke processen in landbouwsystemen en streeft naar een balans tussen productie, biodiversiteit en ecosysteemdiensten. (Wageningen University & Research). Dit is de meest gebruikte en geaccepteerde definitie.

- **Natuurinclusieve landbouw volgens LLTB:** een systeem dat agrariërs stimuleert om natuurlijke elementen zoals bloemenmanden en houtwallen te integreren. Dit resulteert in meer biodiversiteit en betere bodemkwaliteit.

- **Natuurinclusieve landbouw volgens ZLTO:** vorm van landbouw die biodiversiteit versterkt en tegelijkertijd een economische meerwaarde biedt voor agrariërs.

- **Natuurinclusieve landbouw volgens Provincie Limburg:** landbouwpraktijken die bijdragen aan het versterken van natuurwaarden, het herstel van landschappen en het creëren van een duurzame voedselproductie.

- **Natuurinclusieve landbouw volgens Gemeente Horst aan de Maas:** vorm van landbouw die voedselproductie combineert met duurzaam waterbeheer en behoud van natuurlijke habitats in het buitengebied.

- **Ecosysteemdiensten:** bijdragen van ecosystemen aan het menselijk welzijn, zoals biodiversiteit, schone lucht, water en vruchtbare bodems, die essentieel zijn voor voedselproductie en klimaatadaptatie (Wageningen University & Research).

- **Ecosysteemdiensten volgens Provincie**

- Limburg:** de diensten die natuur en landschap leveren aan mens en maatschappij, zoals het bufferen van water in beekdalen, het verbeteren van luchtkwaliteit, en het bieden van ruimte voor recreatie en biodiversiteit.

- **Kringlooplandbouw:** een systeem dat draait op het principe dat alle biomassa optimaal wordt gebruikt www.wur.nl/nl/show/kringlooplandbouw.htm

- **Circulaire economie:** het terugbrengen van primaire abiotische grondstoffen (doelstelling circulaire economie 2030, PBL Planbureau voor de Leefomgeving Den Haag, 2019)

- **Circulaire grondstofstromen:** het beheer en gebruik van grondstoffen waarbij de focus ligt op afname van omvang van grondstofstromen in hun ruwe vorm, halffabricaat of als eindproduct. Het doel is om deze grondstoffen zo hoogwaardig mogelijk in te zetten (doelstelling circulaire economie 2030, PBL Planbureau voor de Leefomgeving Den Haag, 2019)

- **Natuurinclusief bouwen:** bewust ruimte voor biodiversiteit creëren op, aan of in het gebouw of de (openbare) omgeving, zodat er meer diverse planten- en diersoorten kunnen leven.

- **Biodiversiteit:** de variatie aan planten- en diersoorten en hun leefgebieden, zoals inheemse bomen, struiken en bloemen. Deze definitie benadrukt de rijkdom aan verschillende levensvormen en de diverse omgevingen waarin zij zich bevinden, wat essentieel is voor het behoud van een gezond ecosysteem (Provincie Limburg).
- **Hoogproductieve landbouw:** landbouwsystemen die streven naar maximale opbrengsten per hectare door intensief gebruik te maken van technologie, kunstmest, bestrijdingsmiddelen en geavanceerde teeltmethoden. Het doel is om een hoge efficiëntie en productiviteit te bereiken, vaak met behulp van moderne technieken en schaalvergroting. Een voorbeeld hiervan is de intensieve melkveehouderij, waar de melkproductie per koe aanzienlijk is toegenomen door verbeterde voeding, fokprogramma's en managementpraktijken (Wageningen University en Research).
- **Laagproductieve landbouw:** verwijst naar landbouwpraktijken die lagere opbrengsten per hectare hebben, vaak door extensievere methoden te gebruiken met minder input van externe middelen. Deze systemen maken vaak gebruik van traditionele technieken, hebben een kleinere schaal en leggen de nadruk op duurzaamheid en veerkracht. In de biologische melkveehouderij kiezen sommige agrariërs bijvoorbeeld bewust voor

rassen die minder melk produceren, maar beter bestand zijn tegen ziekten en stress, waardoor ze minder afhankelijk zijn van intensieve input (Wageningen University en Research).

- **Gewasbeschermingsmiddelen:** producten die worden gebruikt om planten of plantaardige producten te beschermen tegen schadelijke organismen, zoals insecten, schimmels en onkruid. Daarnaast kunnen deze middelen de groei van planten beïnvloeden, plantaardige producten conserveren, ongewenste planten of plantendelen vernietigen, en de ongewenste groei van planten voorkomen of beperken (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden, Ctgb).
- **Omgevingsvisie:** een integrale langetermijnvisie van een bestuursorgaan voor de gehele fysieke leefomgeving en haar grondgebied. De omgevingsvisie is een verplicht instrument voor het Rijk, provincies en gemeenten (VNG, Vereniging Nederlandse Gemeenten).
- **Milieucategorie:** in de Omgevingswet spreken we niet meer van milieucategorieën maar van activiteiten.
- **Gebiedseigen recreatie en toerisme:** zijn relatief kleinschalige recreatieve en toeristische voorzieningen die specifiek zijn afgestemd op het

buitengebied en die daar ook hun meerwaarde ontlenen. Voorbeelden hiervan zijn (boeren) campings, B&B's, boerengolf en theetuinen.

- **Niet-gebiedseigen recreatie en toerisme:** wordt gedefinieerd als recreatieve en toeristische voorzieningen die oorspronkelijk niet zijn gebonden aan het buitengebied en daar doorgaans niet thuishoren. Deze omvatten onder andere hotels, wellnesscentra, overdekte skibanen, pretparken, overdekte speeltuinen en kartbanen.
- **Kleinschalige toerisme en recreatie:** zijn activiteiten, die op beperkte schaal worden aangeboden, vaak in een landelijke of natuurlijke omgeving. Het gaat meestal om bedrijven of initiatieven die gericht zijn op rust, natuurbeleving en persoonlijke aandacht, met een beperkte impact op de omgeving. Kenmerkend is een beperkt aantal bezoekers, een lokale inbedding (b.v. gerund door lokale ondernemers) en een lage milieubelasting. Deze activiteiten nemen vaak niet meer ruimte in beslag dan een (deel van een) gebouw of erf.
- **Grootschalige toerisme en recreatie:** zijn activiteiten die bedoeld zijn voor een groot aantal bezoekers, vaak commercieel van opzet zijn en met een aanzienlijke ruimtelijke, sociale of ecologische impact. Deze vormen van recreatie zijn meestal geconcentreerd op specifieke locaties en trekken vaak bezoekers van buiten de regio aan.

- **Grondgebonden landbouw:** betreft agrarische bedrijven waarvan de productie grotendeels afhankelijk is van de opbrengst van onbebouwde gronden in de directe omgeving van het bedrijf. Het gaat onder andere om akkerbouw, vollegrondstuinbouw, fruitteelt, boomteelt en rundvee-, paarden-, schapen- of geitenhouderij, als het benodigde ruwvoer (zoals gras of voedergrassen) geheel of vrijwel geheel afkomstig is van de structureel bij het bedrijf behorende gronden. Voor veehouderijbedrijven is een indicatie hiervoor een veebezetting van maximaal 2,5 grootvee-eenheden (GVE) per hectare gras en voedergrassen.

• **Uitbreiding bedrijventerreinen exploitatiegebieden:**

- Er is sprake van projectmatige uitbreiding als het plan een uitleglocatie is waarbij de aanleg en inrichting van infrastructuur en openbaar gebied ook een onderdeel van het plan is.
- Solitair is dan liggend aan bestaande infrastructuur, zonder aanleg- en inrichtingskosten openbaar gebied (een berm/inrit telt niet).

9. Bijlage Kernkwaliteiten

De gemeente Horst aan de Maas wil dat inwoners zo gezond en gelukkig mogelijk kunnen leven.

Uit onderzoek blijkt dat inwoners het wonen in hun dorp gemiddeld met een 7,6 waarderen. Dat is een mooi resultaat. De aanwezigheid van voorzieningen dichtbij, de rust en het vele groen in de omgeving dragen hieraan bij. Actieve gezondheid is een belangrijke, niet-fysieke kernwaarde van onze leefomgeving. Als het gaat om fysieke kwaliteiten, valt onze omgeving op door:

- Unieke landschappen en een rijk erfgoed.
- Hechte dorpen en een ondernemende samenleving.

9.1 Unieke landschappen en rijk erfgoed

Landschappen

De natuur en het gevarieerde landschap in Horst aan de Maas zijn bijzonder. Ze vormen een waardevol bezit voor zowel inwoners als bezoekers. De gemeente kent twee karakteristieke landschappen: het veenlandschap met de Peel en de Maasvallei. Daartussen ligt het zandlandschap, waarin de Grote Molenbeek een

centrale rol speelt. Deze afwisseling is ontstaan door verschillen in de bodem en waterhuishouding: van hoogveen in het westen tot zandgronden en rivierdal in het oosten.

Het veenlandschap met De Peel

Het veenlandschap in Horst aan de Maas is nauw verbonden met De Peel, een hoogveenmoeras dat duizenden jaren geleden is ontstaan. Door de groei van veenmossen ontstonden dikke, vochtige lagen turf. De moerassige bodem maakte het gebied moeilijk begaanbaar. Toch werd het vanaf de middeleeuwen gebruikt voor turfwinning. In de 19e eeuw werd deze winning grootschaliger, mede door de aanleg van kanalen zoals de Helenavaart. Turf kon daardoor per schip worden afgevoerd. Het dorp Griendtsveen ontstond rond 1853 dankzij de turfwinning van de gebroeders Van de Griendt. Het dorp ontwikkelde zich op een knooppunt van spoorlijn, weg en kanaal. Hier lag station Helenaveen en stonden meerdere turfstrooifabrieken. Ook Evertsoord, dat in de jaren '50 en '60 werd gebouwd, laat de sporen zien van de grootschalige ontginningen van die tijd.

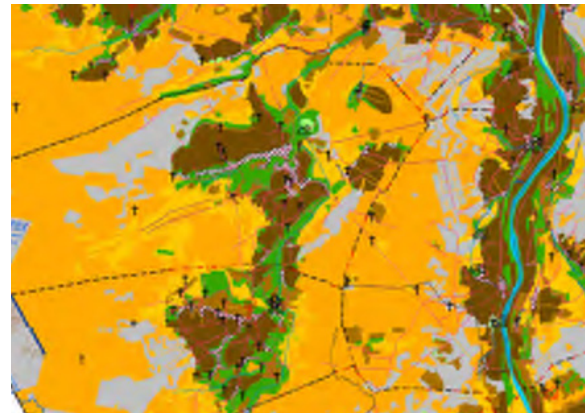
Tegenwoordig is het veenlandschap voor een deel hersteld en heeft het de status van beschermd natuurgebied.

Het zandlandschap

Het zandlandschap in Horst aan de Maas ligt op hoger gelegen zandgronden. Deze gronden zijn gevormd door eeuwenlange invloed van wind en water. Dit type landschap komt vooral voor rond dorpen als Sevenum, Horst en America. Een belangrijke waterloop in dit gebied is de Grote Molenbeek, samen met haar kleinere zijbeken. Zij vormen een centrale structuur in het landschap.

De dorpen ontstonden op plekken waar het hoger en droger terrein overging in lagere, nattere gebieden. Langs de beekdalen lagen de weidegronden, terwijl de akkers op de hogere zandgronden lagen.

Het oude bouwland in dit gebied is van cultuurhistorisch belang. Dat geldt ook voor de historische dorpskernen, kerken, boerderijen en kastelen. Op de kaart 'historische geografie' is een zone te zien met oud bouwland langs de Grote Molenbeek en de Maas. Voorbeelden van waardevol erfgoed in het zandlandschap zijn het Kasteelpark met de ruïne Huys ter Horst, Kasteel De Borggraaf en Kasteel Kaldenbroek. Ook de beekdalen, oude wegenstructuren en historische akkercomplexen

Historische geografie

dragen bij aan de rijke cultuurgeschiedenis van dit gebied.

Het Maaslandschap

Het Maaslandschap ligt langs de oevers van de Maas. Door overstromingen heeft de rivier hier vruchtbare kleigronden afgezet. Deze gronden zijn al eeuwenlang belangrijk voor de landbouw. Er liggen uitgestrekte akkers en weilanden waar onder andere graan, maïs en asperges worden geteeld.

Langs de rivier vinden we ook waardevolle landschapselementen, zoals getrapte Maas-terrassen, rivierduinen en oude Maasarmen. De akkergebieden en historische dorpen liggen op de hogere ruggen van het landschap. Daaromheen liggen oude rivierlopen met daartussen ken-merkende boerderijen, buitenplaatsen, kapellen en molens. Maaspark Ooijen-

Wanssum en het Schuitwater zijn voorbeelden van voormalige Maasarmen. In Maaspark Noord-Limburg is een oude Maasarm gedeeltelijk hersteld. Bij hoogwater stroomt het water hier weer tien kilometer met de rivier mee. De rivier heeft het landschap niet alleen vruchtbaar gemaakt, maar zorgde ook voor mogelijkheden om goederen te vervoeren en handel te drijven. Zo is het Maaslandschap een gebied waar natuur en cultuurgeschiedenis samenkomen.

Natuurgebieden

De gemeente Horst aan de Maas ligt tussen twee belangrijke Natura 2000-gebieden: De Peel (met de Deurnsche Peel en Mariapeel) aan de westkant, en De Maasduinen aan de oostkant, aan de overzijde van de Maas. In de verschillende landschappen van de gemeente liggen veel waardevolle natuur-gebieden. Veel van deze gebieden maken deel uit van het Natuurnetwerk Nederland. Voorbeelden zijn: De Peel, de Schadijkse Bossen, Steegberg, Heesbeemden, Elsbeemden, Maaspark Ooijen-Wanssum, het Lottumer Schuitwater, Kaldenbroek, Swolgenderheide, 't Ham en de Reulsberg. Deze natuurgebieden zorgen samen voor een gevarieerd en aantrekkelijk landschap. Hieronder lichten we een aantal van deze gebieden verder toe.

De Peel: De Peel is een voormalig gebied voor turfwinning en nu een beschermd natuurgebied. Het is belangrijk voor het herstel van hoogveen. Je vindt er natte en droge heide, moerassen, bossen, vennen

en open water. De Peel is een belangrijk gebied voor trekvogels, zoals de kraanvogel. Door vernatting en herstelmaatregelen komt het natuurlijke ecosysteem langzaam terug.

Schadijkse Bossen: De Schadijkse Bossen bij Meterik zijn aangelegd op vroegere stuifduinen. Het gebied bestaat uit loof- en naaldbossen, heide en open zandvlaktes. De stuifduinen zijn belangrijk voor soorten als de zandhagedis. Het is een populair wandel- en fietsgebied en biedt kansen voor natuurherstel, zoals het terugbrengen van heide.

Maaspark Ooyen Wanssum: Het Maaspark is ontstaan vanuit een project voor waterveiligheid. Je vindt er uiterwaarden, natte graslanden en bloemrijke weides. Planten als kattenstaart en dieren als de ijsvogel en bever profiteren hiervan. Het gebied is goed toegankelijk en biedt ruimte voor recreatie, zoals wandelen. Natuur en beleving gaan hier goed samen.

Het Schuitwater: Het Schuitwater bij Broekhuizen is een oud Maasmeandergebied met vennen, bos en natte graslanden. Het gebied is belangrijk voor soorten zoals de rietorchis, de bever en de boomkikker. Staatsbosbeheer zorgt voor het beheer, met aandacht voor biodiversiteit. Het is een rustige plek om te wandelen en te genieten van natuur.

Kaldenbroek: Kaldenbroek ligt bij Grubbenvorst en is een verlande Maasmeander. Het gebied heeft elzen- en populierenbossen, graslanden en de Molenbeek van Lottum. Stichting Het Limburgs Landschap beheert het gebied, inclusief het historische Huize Kaldenbroek. De graslanden zijn van grote waarde en herbergen zeldzame plantensoorten van de rode lijst.

Erfgoed en cultuurhistorie

De cultuurhistorie van Horst aan de Maas is sterk verbonden met de geschiedenis van het landschap en de dorpen. Door de eeuwen heen speelden natuur, landbouw, industrie en religie een belangrijke rol in de ontwikkeling van het gebied. De gemeente heeft een rijke geschiedenis en een divers erfgoed. Door de ligging tussen het Maasland en de hogere zandgronden ontstonden verschillende cultuurlandschappen. Samen met de agrarische, ambachtelijke en industriële activiteiten door de eeuwen heen zorgde dit voor een grote variatie in bouwstijlen. Ook in de dorpen zelf zie je een brede verscheidenheid aan woonvormen. Deze variatie maakt de regio bijzonder. Erfgoed verbindt verleden, heden en toekomst en is een bron van inspiratie.

Het landschap wordt gekenmerkt door historische boerderijen op kampen en velden, en door uitgestrekte akkers. De teelt van asperges, rozen, bomen en groenten onder glas heeft meegeholpen aan de culturele identiteit van de streek. Religie heeft een belangrijke invloed gehad die je terugziet in kerken, kapellen en wegkruisen. Bekende voorbeelden zijn de Sint-Lambertuskerk in Horst en de Mariakapel in Grubbenvorst. Ook kastelen, zoals de ruïne van Huys ter Horst, vertellen het verhaal van adellijke families en de regionale geschiedenis.

Daarnaast is er veel immaterieel erfgoed, zoals carnaval en de schutterijen. Deze tradities spelen een belangrijke rol in het sociale leven en versterken het gevoel van verbondenheid in de dorpen.

9.2 Hechte dorpen en een ondernemende samenleving

In de Middeleeuwen bestonden er in de regio al centrale dorpen met een eigen bestuur, zoals Horst, Sevenum, Grubbenvorst, Lottum, Broekhuizen, Meerlo en Swolgen. Deze dorpen hadden een herkenbare opbouw: een centraal plein met vaak een kerk en wegen die vanuit omliggende buurtschappen naar het plein liepen. Deze structuur en de gebouwen daaromheen bepalen tot op de dag van vandaag het karakter van de dorpen.

De buurtschappen ontstonden als kleine concentraties van boerderijen rondom de centrale dorpen. Vanaf 1900 zijn sommige van deze buurtschappen uitgegroeid tot dorpen met een eigen kerk en voorzieningen, zoals Broekhuizen, Melderslo, Meterik, Hegelsom, Meerlo, Tienray en Kronenberg. Deze groei kwam vooral door ontwikkelingen in de landbouw, zoals het gebruik van kunstmest en door betere leefomstandigheden. Tienray ontwikkelde zich daarnaast vanaf 1875 tot een Maria-bedevaartsoord.

Door de ontginning van De Peel zijn er ook nieuwe dorpen ontstaan. Griendtsveen is een bijzonder voorbeeld van een veenkolonie. America ontstond op het kruispunt van een zandpad en de spoorlijn Venlo-Eindhoven. Evertsoord werd gesticht als werkgelegenheidsproject, maar de verwachte groei bleef uit, waardoor gezamenlijke voorzieningen beperkt bleven.

De pioniersmentaliteit van de mensen die De Peel ontgonnen leeft nog altijd voort. Het zijn doeners met een praktische instelling. De agrarische sector in Horst aan de Maas behoort inmiddels tot de wereldtop. Er zijn veel specialisaties ontstaan, zoals Grubbenvorst als aspergedorp. En een groot deel van de Nederlandse rozen en blauwe bessen komt uit deze regio.

Ook in de vrijetijdseconomie laat de gemeente ondernemerschap zien. Horst aan de Maas staat op de tweede plaats in Limburg als het gaat om toeristische overnachtingen. Met attractiepark Toverland heeft de gemeente een sterke regionale trekker, ook voor bezoekers uit Duitsland en België. Daarnaast ontwikkelde Grandorse zich tot een belangrijke locatie in de paardensector.

De gemeenschap in Horst aan de Maas is sterk verbonden. Mensen kennen elkaar en voelen zich betrokken bij hun dorp en omgeving. Dat blijkt uit het grote aantal burgerinitiatieven, een actief verenigingsleven en betrokkenheid bij wereldwijde vraagstukken. Inwoners steken graag de handen uit de mouwen. Dat zie je bijvoorbeeld terug in het initiatief Vervoer in America of het oprichten van een eigen schoolbestuur in Griendtsveen.

10. Bijlage

Bovenlokale beleidsontwikkelingen en thema's vanuit Omgevingswet

10.1 Bovenlokale beleidsontwikkelingen

De gemeente Horst aan de Maas moet zich houden aan de regels van het Rijk en de Provincie. Deze regels zijn vastgelegd in zogeheten instructieregels. Er is meer ruimte om invloed uit te oefenen binnen regionale, provinciale en landelijke programma's, omdat de gemeente daarbij vaak meedenkt en meepraat. Het meest relevant zijn de Nationale Omgevingsvisie en aantal bijbehorende programma's: Ruimte voor Landbouw en Natuur, NOVEX De Peel en de Regionale Energiestrategie Noord- en Midden-Limburg (RES NML). Ook de Structuurvisie Klavertje 4 is van belang, vooral voor de ontwikkeling van Greenport en de omgeving daaromheen.

Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

De Nationale Omgevingsvisie van het Rijk heeft vier hoofdprioriteiten:

- Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie.

- Duurzaam en (circulair) economisch groeipotentieel.
- Sterke en gezonde steden en regio's.
- Toekomstbestendige ontwikkeling landelijk gebied.

Ruimte voor Landbouw en Natuur

In september 2024 heeft het kabinet besloten om te stoppen met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Als opvolger presenteerde het kabinet in november 2024 de nieuwe aanpak: Ruimte voor Landbouw en Natuur. Deze aanpak wil zorgen voor een betere balans tussen landbouw en natuur.

De strategie bevat algemene maatregelen die in heel Nederland gelden, bijvoorbeeld op het gebied van stikstof en klimaat. Daarnaast zijn er ook maatregelen die per regio verschillen. Een belangrijk onderdeel is het versterken van het Agrarisch Natuurbeheer. Agrariërs krijgen een beloning voor hun inzet op het gebied van natuur, water en klimaat. Zo wordt gewerkt aan natuurherstel én een toekomstbestendige landbouw.

Het kabinet kiest er bovendien voor om goede landbouwgrond te beschermen, ruimte te geven aan nieuwe natuur en verschillende functies in het landschap te combineren (zoals landbouw en natuur samen).

De Provincie Limburg diende in juni 2023 het concept Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG) in. Hierin stonden onder meer plannen over het toekomstperspectief van sectoren, vergunningen, leefbaarheid en landschappelijke kwaliteit. In vier gebieden, waaronder de Peel, werd gewerkt aan een duurzame toekomst voor het landelijk gebied. Na het beëindigen van het NPLG is de basis voor het LPLG komen te vervallen. De Provincie denkt nu na over hoe zij haar doelen alsnog kan halen, binnen de nieuwe regels van het Rijk.

NOVEX De Peel

NOVEX is ontwikkeld om extra uitvoeringskracht te geven aan de NOVI. Dit gebeurt onder andere in zogeheten NOVEX-gebieden, zoals De Peel. In deze gebieden stapelen de nationale opgaven zich op, waardoor een gebiedsgerichte aanpak nodig is. De uitdagingen in De Peel zijn groot en urgent. Denk aan de landbouwtransitie, leefbaarheid op het platteland, stikstofaanpak, herstel van biodiversiteit, klimaatverandering, en de druk op de ruimte vanuit de regio Eindhoven.

Het doel is een goede balans tussen mens, natuur en milieu. De plannen in NOVEX De Peel sluiten goed aan op de omgevingsvisie van Horst aan de Maas. De focus ligt op thema's als landschap, natuur, water, bodem, milieu en landbouw.

Regionale Energiestrategie Noord- en Midden-Limburg

Dit is de regionale uitwerking van het Nationaal Programma Regionale Energie Strategieën. De RES-regio bestaat uit 15 gemeenten, de Provincie Limburg, Waterschap Limburg en Enexis. Ook inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties denken mee. Samen wordt onder andere onderzocht:

- Hoe we meer energie kunnen besparen.
- Waar duurzame energie kan worden opgewekt.
- Hoe we duurzame energie kunnen opslaan en transporteren.
- Hoe we stap voor stap van het aardgas af kunnen.
- Hoe we zorgen voor een betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem.
- Hoe we het energiesysteem duurzaam kunnen maken.
- Waar ruimte is om het energienetwerk uit te breiden.

De Regionale Energievisie van de RES wordt straks onderdeel van de Provinciale Energievisie, die op dit moment wordt opgesteld.

Intergemeentelijke Structuurvisie Klavertje 4 (2012)

De gemeenten Horst aan de Maas, Peel en Maas, Venlo en de Provincie Limburg werken samen aan een duurzaam werklandschap. In dit gebied is ruimte voor economische ontwikkeling én verbetering van het landschap.

Het gebied bestaat uit vier deelgebieden:

- Trade Port Noord: een bedrijventerrein gericht op logistiek, agri-business en duurzame bedrijven.
- Greenport Venlo: een agrofood-cluster voor productie, verwerking en distributie.
- Nieuwe natuur en landschap: ontwikkeling van minstens 400 hectare nieuwe natuur en landschapsstructuur.
- Mobiliteitsknooppunten: zoals de Greenport Bikeway en slimme combinaties van weg, water en spoor.

Duurzaamheid is de rode draad in de ontwikkeling. Cradle-to-cradle (C2C) is hierbij de inspiratie: een principe waarbij kringlopen worden gesloten en afval weer grondstof wordt.

Op de kaart is het ruimtelijk concept te zien. De werklandschappen worden geconcentreerd rondom bestaande bedrijventerreinen en glastuinbouwgebieden.

Dit zorgt voor kortere reisafstanden, voorkomt versnippering van het landschap en maakt het mogelijk om energie-uitwisseling tussen de deelgebieden (klavers) te organiseren.

Tegelijk wordt een stevige groene structuur ontwikkeld als tegenwicht voor de grootschalige verstedelijking. Deze groene structuur heeft de vorm van een ladder met twee staanders en twee sporten. De westelijke staander volgt het beekdal van de Grootte Molenbeek. De oostelijke staander ligt onder andere bij Kraijelheide en Parc Zaarderheiken.

10.2 Thema's vanuit Omgevingswet

De Omgevingswet zorgt voor een brede blik op de leefomgeving. De wet vraagt om een integrale benadering: verschillende onderwerpen worden niet los van elkaar bekeken, maar samen. Ook komen er met de wet nieuwe thema's naar voren, zoals positieve gezondheid, milieu, duurzaamheid en veiligheid.

Positieve gezondheid

Gezondheid betekent niet alleen dat mensen niet ziek zijn. Het gaat ook om hoe mensen zich voelen, lichamelijk, mentaal en sociaal. De omgeving waarin mensen wonen, werken en leven, heeft hier veel invloed op. Denk aan schone lucht, weinig geluid of geur, een veilige buurt en ruimte om te bewegen.

De Omgevingswet geeft gemeenten de mogelijkheid om gezondheid en milieu beter op elkaar af te stemmen. Gemeenten mogen bijvoorbeeld eigen normen stellen voor geluid, geur of luchtkwaliteit. Deze moeten dan wel goed worden vastgelegd in het omgevingsplan.

Duurzaamheid

De Omgevingswet maakt duurzaamheid tot een belangrijk uitgangspunt. Het gaat hierbij niet alleen over energie (zoals zon en wind), maar ook over natuur, biodiversiteit, landbouw, bodem en water. Deze thema's hangen met elkaar samen en maken deel uit van een duurzame leefomgeving.

De wet helpt om duurzaamheid in samenhang te bekijken en op te nemen in het beleid. Zo draagt het bij aan een leefbare omgeving voor nu én later.

Veiligheid

De Omgevingswet vraagt gemeenten om veiligheid vanaf het begin mee te nemen in hun plannen. Niet alleen achteraf regels handhaven, maar risico's vooraf goed inschatten en voorkomen. Het gaat hierbij om onderwerpen als overstromingen, gevaarlijke stoffen en brandveiligheid, maar ook om ondermijning: criminele invloeden die de leefomgeving en samenleving kunnen ondermijnen.

De wet helpt om veiligheid een vaste plek te geven in het omgevingsbeleid.

